

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

[REDACTED]
De heer B.J.S.A.A.F. de Winter
[REDACTED]

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2016-0000119221

Bijlagen
11

Datum 29 februari 2016
Betreft Tweede deelbesluit op uw Wob-verzoek

Geachte heer De Winter,

Bij bericht van 17 december 2015, ontvangen op 18 december 2015, heeft u, namens de heer E.A.A.M. Nijman, bij het ministerie een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob). Uw verzoek heeft betrekking op, kort gezegd, het op 6 april 2016 te houden referendum "inzake een Associatieovereenkomst met Oekraïne" in relatie tot de door GeenPeil gestarte handtekeningenactie.

Bij brief van 21 december 2015 heb ik de ontvangst van uw verzoek aan u bevestigd.

Bij brief van 11 januari 2016 is de termijn om op uw verzoek te beslissen met vier weken verlengd.

Concreet verzoekt u "om alle versies van alle documenten openbaar te maken met betrekking tot het referendum en GeenPeil, waaronder in ieder geval documenten die gaan over en betrekking hebben op:

1. communicatie (met inbegrip van gewisselde documenten) zowel binnen de overheid als met externe partijen (zoals bijvoorbeeld maar niet beperkt tot de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Kiesraad, gemeenten, adviesbureau's, de Europese Unie, de Oekraïne, diplomatieke correspondentie, enzovoort);
2. overleg (zoals bijvoorbeeld uitnodigingen, agenda's, verslagen, afspraken);
3. het organiseren van het voornoemd referendum (zoals bijvoorbeeld budget, aantal stemlokalen, procedure enzovoort);
4. gevraagde of ontvangen brieven, memo's, adviezen, notities, rapportages, observaties in bijvoorbeeld media;
5. het besluit van het kabinet om niet actief een campagne voor het referendum te gaan voeren".

Datum
29 februari 2016
Kenmerk
2016-0000119221

Op 12 februari 2016 heb ik, zoals telefonisch aangekondigd op 9 februari 2016, een eerste deelbesluit genomen op uw Wob-verzoek. Op uw verzoek is dat eerste deelbesluit inclusief de daarbij behorende bijlagen diezelfde dag per e-mail aan u toegezonden.

In het eerste deelbesluit is aangekondigd dat een tweede en tevens laatste deelbesluit u zo spoedig mogelijk zal worden toegezonden, en dat dit deelbesluit vooral zal ingaan op interne ambtelijke adviezen binnen het ministerie en op de informatieve vragen die, vooral door individuele gemeenten, via de postbus verkiezingen aan het ministerie zijn gesteld.

Bijgaand treft u dit tweede deelbesluit aan.

In het navolgende overzicht zijn de documenten opgenomen die aanvullend op de in het eerste deelbesluit genoemde documenten zijn aangetroffen.

De documenten zijn zo veel als mogelijk in chronologische volgorde in het overzicht opgenomen.

De documenten zijn grofweg onder te verdelen in vier categorieën:

1. intern ambtelijke nota's waarmee mijn ambtenaren mij informeren en/of adviseren;
2. brieven aan Kiesraad, VNG dan wel aan of van Referendumcommissie;
3. documenten, met name e-mailberichten, waarin door individuele gemeenten dan wel door particulieren vragen worden gesteld, met de daarbij behorende antwoorden;
4. overig intern ambtelijk (e-mail)verkeer.

Ad 1

De intern ambtelijke nota's zijn stukken die zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad binnen het ministerie. Niettemin maak ik deze nota's zoveel als mogelijk openbaar.

Zo maak ik de volledige inhoud van de hieronder genoemde interne nota's van 27 augustus en 13 oktober 2015 openbaar. U treft ze bijgaand aan.

De zwart gemaakte passages hebben betrekking op de (voor)namen van de opsteller(s) en hun directe contactgegevens, zoals 06-nummer en e-mailadres, en, uitsluitend in de nota van 4 augustus 2015, op de (voor)namen van andere individuele personen. Deze informatie is in de kantlijn aangegeven met de letter 'a'. Deze gegevens maak ik niet openbaar in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen, welk belang is opgenomen in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob. Dit belang afwegende tegen het belang van openbaarmaking van deze gegevens, acht ik het belang genoemd in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob zwaarwegender.

Datum
29 februari 2016
Kenmerk
2016-0000119221

Verder bevatten de zwart gemaakte passages die zijn aangegeven met de letter 'b', (veelal handgeschreven) opmerkingen in de kantlijn met persoonlijke beleidsopvattingen, waarover op grond van artikel 11, eerste lid, van de Wob geen informatie wordt verstrekt.

Ook de hieronder genoemde interne nota's van 4 augustus, 9 november en 15 december 2015 maak ik, ondanks het interne oogmerk waarmee ze zijn opgesteld, zoveel als mogelijk openbaar. Ook hier hebben de zwart gemaakte passages betrekking op de (voor)namen van de opsteller(s) en hun directe contactgegevens, zoals 06-nummer en e-mailadres, en, in de nota van 9 november 2015, op de (voor)namen van andere individuele personen, in de kantlijn aangegeven met de letter 'a', en daarnaast op (veelal handgeschreven) opmerkingen in de kantlijn met persoonlijke beleidsopvattingen, aangegeven met de letter 'b'. Verder is in deze twee nota's een enkele passage in de tekst zwart gemaakt met daarin de persoonlijke beleidsopvattingen van de steller(s) van de nota's, eveneens aangegeven met de letter 'b'. De zwart gemaakte passages maak ik niet openbaar op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob (letter 'a') en artikel 11, eerste lid, van de Wob (letter 'b'). Voor de verdere motivering daarvan verwijs ik naar de passage hiervoor bij de interne ambtelijke nota's van 27 augustus en 13 oktober 2015.

De interne ambtelijke nota van 25 november 2015 kan ik in zijn geheel niet openbaar maken. De in deze nota opgenomen feitelijke informatie is dermate verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen van de ambtelijke opsteller, waarover op grond van artikel 11, eerste lid, van de Wob geen informatie wordt verstrekt, dat het niet mogelijk is deze van elkaar te scheiden, zodat ook over deze feitelijke informatie op grond van artikel 11 van de Wob geen informatie wordt verstrekt.

Ad 2

De brieven aan de Kiesraad, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de brieven van en aan de Referendumcommissie, in het overzicht opgenomen onder de nummers 2b, 4 en 5, maak ik alle openbaar.
U treft ze bijgaand aan.

U zult zien dat een enkel gegeven onleesbaar is gemaakt. Dit betreft de (voor)namen van de ambtelijke contactpersonen en van andere individuele personen, hun directe contactgegevens, en handtekeningen. Deze informatie, die in de kantlijn is aangegeven met de letter 'a', maak ik niet openbaar in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen, welk belang is opgenomen in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob. Dit belang afwegende tegen het belang van openbaarmaking van deze gegevens, acht ik het belang genoemd in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob zwaarwegender.

Ad 3

De documenten met vragen die met betrekking tot het referendum, al dan niet via de digitale postbus verkiezingen, door individuele gemeenten dan wel door particulieren, aan het ministerie zijn gesteld, maak ik, met de daarbij vanuit het ministerie gegeven antwoorden, eveneens openbaar.

U treft deze documenten, in het overzicht opgenomen onder de nummers 9 en 10, bijgaand aan.

Namen en andere gegevens die herleidbaar zijn naar individuele personen zoals rechtstreekse telefoonnummers, (e-mail)adressen, maak ik niet openbaar. Deze gegevens zijn in deze stukken zwart gemaakt. Deze informatie maak ik niet openbaar in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen (artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob). Dit belang afwegende tegen het belang van openbaarmaking van deze gegevens, acht ik het belang genoemd in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob hier zwaarwegender.

Ad 4

Ten slotte zijn allerhande interne ambtelijke e-mails aangetroffen die betrekking hebben op of raakvlak hebben met het door u genoemde onderwerp. Het betreft voor het overgrote deel e-mails waarin collega's elkaar vragen mee te denken of mee te lezen. Ondanks het interne oogmerk waarmee ze zijn opgesteld, maak ik deze berichten zoveel als mogelijk openbaar. De e-mails zijn daartoe stuk voor stuk beoordeeld. Daar waar in de e-mails gesproken wordt over bijlagen, bijvoorbeeld (concept)nota's, (concept)memo's of -brieven, maak ik deze eveneens openbaar.

Al deze stukken treft u bijgaand aan.

U zult ook hier zien dat enkele gegevens zijn zwart gemaakt. Deze gegevens maak ik niet openbaar. Dit betreft in de eerste plaats (voor)namen van ambtenaren en van andere individuele personen en hun directe contactgegevens. Deze informatie, die in de kantlijn is aangegeven met de letter 'a', maak ik niet openbaar in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen, welk belang wordt vermeld in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob. Dit belang afwegende tegen het belang van openbaarmaking van deze gegevens, acht ik het belang genoemd in artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob in dit geval zwaarwegender. Daarnaast betreft dit, aangegeven met de letter 'b', de in deze voor intern beraad bestemde documenten opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Ik beroep mij hierbij op artikel 11, eerste lid, van de Wob. Mijn ambtenaren moeten in vertrouwelijke sfeer onderling van gedachten kunnen wisselen. Voor zover in deze documenten daarnaast feitelijke informatie is opgenomen is deze dermate nauw met de persoonlijke beleidsopvattingen verweven dat het niet mogelijk is deze van elkaar te scheiden, zodat ook deze niet openbaar kan worden gemaakt op grond van artikel 11 van de Wob.

Datum
29 februari 2016
Kenmerk
2016-0000119221

Nr.	Omschrijving document(en)	Openbaar ja/nee
1	Interne ambtelijke nota d.d. 4 augustus 2015 aan minister van BZK over succesvol inleidend verzoek	gedeeltelijk a, b
2a	Interne ambtelijke nota d.d. 27 augustus 2015 aan minister van BZK over brief aan Kiesraad	ja a, b
2b	Brief aan de Kiesraad d.d. 28 augustus 2015	ja a
3	Interne ambtelijke nota d.d. 13 oktober 2015 aan minister van BZK over evaluatie referendum	ja a, b
4	Brief d.d. 19 oktober 2015 van directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties van BZK aan VNG	ja a
5	Correspondentie tussen Referendumcommissie en minister van BZK	ja a
6	Interne ambtelijke nota d.d. 9 november 2015 aan minister van BZK over kosten referendum en voorbereiding gesprek met VNG	gedeeltelijk a, b
7	Interne ambtelijke nota d.d. 25 november 2015 aan minister van BZK over kosten referendum	nee a, b
8	Interne ambtelijke nota d.d. 15 december 2015 aan minister van BZK over brief aan Tweede Kamer (brief is niet verzonden)	gedeeltelijk a, b
9	E-mailwisseling (extern)	ja a
10	Inhoud Postbus verkiezingen (postbus.verkiezingen@minbzk.nl)	ja a
11	Overige interne e-mailcorrespondentie uit mailboxen van BZK-ambtenaren	gedeeltelijk a, b

Bij brief van 14 februari 2016, kenmerk 2015-0028, heeft u mij een verhuisbericht gestuurd. Bij dit verhuisbericht was gevoegd een ingebrekestelling van dezelfde datum en met hetzelfde kenmerk. Beide berichten ontving ik op 16 februari 2016.

Nog afgezien van de vraag of op het moment dat uw ingebrekestelling werd ontvangen sprake was van niet dan wel niet tijdig beslissen op uw Wob-verzoek, ontvangt u dit tweede deelbesluit binnen de wettelijke termijn van twee weken. Het ministerie is u dan ook geen dwangsom verschuldigd.

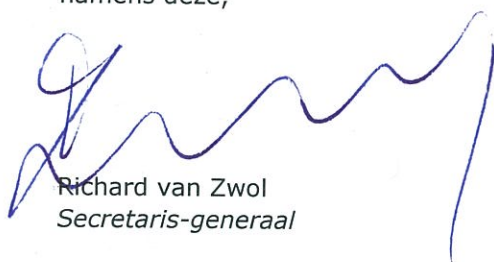
Datum
29 februari 2016
Kenmerk
2016-0000119221

Beide deelbesluiten worden met de documenten die daarmee voor een ieder openbaar zijn gemaakt, zo spoedig mogelijk na toezending gepubliceerd op de website www.rijksoverheid.nl.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

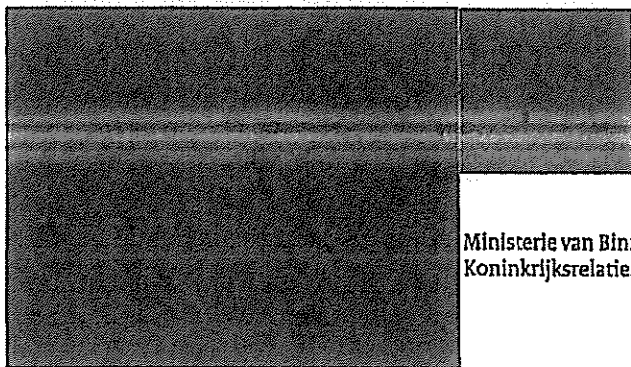
Richard van Zwol
Secretaris-generaal

Bijlagen: zie overzicht op blz. 5

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit tweede deelbesluit tegen beide deelbesluiten per brief bezwaar maken bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties, Postbus 20011, 2500 EA Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, voorzien zijn van een datum alsmede van de naam en het adres van de indiener en dient vergezeld te gaan van de gronden waarop het bezwaar berust en, zo mogelijk, een afschrift van het besluit waartegen het bezwaar is gericht.

39816
518

b

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister BZK

a

BDF
BIAO

Contactpersoon

a

Datum
4 augustus 2015

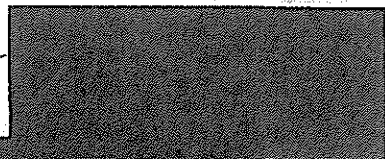
Kenmerk
2015-0000447649

nota

Succesvol inleidend verzoek referendum

Aanleiding/probleemstelling

Succesvol *inleidend* verzoek voor het houden van een referendum over het "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds".

Advies/actie

U wordt verzocht:

- kennis te nemen van het succesvolle inleidende verzoek;
- in te stemmen dat BUZA en AZ worden geïnformeerd.

b

Betrokken BZK onderdelen

BDF, CZW

Toelichting

Op 1 juli 2015 is de Wet raadgevend referendum (Wrr) in werking getreden. De eerste wetten en verdragen waarvoor een *inleidend* verzoek tot een referendum kan worden gedaan, zijn inmiddels door de Kiesraad gepubliceerd.

Het burgercomité EU voert samen met de website GeenStijl een campagne om een referendum georganiseerd te krijgen over de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds". Voor de overige verdragen en wetten die zijn gepubliceerd is onder burgers/belangengroepen voor zover bekend (nagenoeg) geen aandacht.

Burgercomité EU

Het Burgercomité EU is begin 2013 opgericht om voldoende handtekeningen te verzamelen voor een burgerinitiatief bij de Tweede Kamer over "Geen EU-bevoegheden overdracht zonder referendum". Dit initiatief slaagde, 56.000 handtekeningen zijn verzameld. In januari 2014 is het voorstel door de Tweede Kamer besproken en afgewezen. Minister BUZA verwees tijdens het debat naar de Wrr waar in de toekomst een beroep op kon worden gedaan. Van deze mogelijkheid maakt het Burgercomité nu gebruik.

Het burgercomité is in gang gezet door [redacted] cs. [redacted] is publicist en treedt regelmatig op bij PowNed op radio en tv. Andere personen betrokken bij de oprichting van het burgercomité EU dan wel er mee sympathiseren zijn onder meer [redacted]

a

a

Het burgercomité EU heeft in 2015 het "Manifest aan het volk van Nederland: aanklacht tegen de afschaffing van ons land en de ondermijning van onze democratie door de Europese Unie en een oproep tot grondwettelijk herstel. Ook is het comité op 7 maart 2015 het burgerinitiatief "Peuro" gestart. Doel is een parlementaire enquête naar de invoering van de euro.

Datum
4 augustus 2015
Kenmerk
2015-0000447649

Procedure referendum

Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Dit kan in dit geval tot en met 6 augustus 2015. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend.

De Kiesraad maakt officieel geen tussenstanden bekend. In vertrouwen wordt BZK wel geïnformeerd. **Op 3 augustus is meegedeeld dat de grens van 10.000 inleidende verzoeken is overschreden.**

Vervolg stappen tot een (eventueel) referendum

- **6 augustus** is de sluitingsdatum voor het betreffende inleidend verzoek.
- uiterlijk **13 augustus** (binnen een week na de sluitingsdatum) moet de Kiesraad beslissen of het inleidend verzoek geldig is. Hiertoe wordt (steekproefsgewijs) gecontroleerd of de verzoeken voldoen aan de formele vereisten. De kans dat de controle tot een negatieve beslissing leidt, wordt zeer klein geacht.
- op **18 augustus** verwacht de Kiesraad het besluit over de geldigheid van het inleidend verzoek in de Staatscourant te publiceren.

Dit betekent dat er tussen 6 en 18 augustus publiciteit naar aanleiding van het inleidend verzoek is te verwachten. **Omdat BZK in vertrouwen is geïnformeerd, kan zolang de Kiesraad geen officiële mededelingen doet, vanuit het ministerie niet worden gecommuniceerd over het inleidende verzoek.**

Verdere stappen indien op 18 augustus 2015 het besluit wordt gepubliceerd dat het inleidend verzoek wordt toegelaten

- **29 september** (6 weken na publicatie van het besluit over het inleidend verzoek in de Staatscourant) eindigt de termijn waarbinnen de ondersteuningsverklaringen voor het definitieve verzoek kunnen worden ingediend.
- Medio oktober maakt de Kiesraad bekend of er 300.000 geldige ondersteuningsverklaringen zijn ingediend.

Indien er voldoende ondersteuningsverklaringen zijn, moet binnen 2 weken na de bekendmaking de Referendumcommissie een datum voor de referendumverkiezingen vaststellen. Dit gebeurt in overleg met minister BZK.

Een referendumverkiezing moet minimaal 85 dagen en maximaal 6 maanden na het besluit van de referendumcommissie worden gehouden. Dit zal dus begin 2016 zijn. Waar mogelijk moet de referendumverkiezing samenvallen met (een) andere verkiezing(en). Deze zijn voor begin 2016 niet voorzien.

Hoewel het nog maar zeer de vraag is of er 300.000 (geldige) ondersteuningsverklaringen voor het definitieve verzoek worden ingediend, op grond waarvan er dan referendumverkiezingen moeten worden gehouden, worden ambtelijk in stilte wel de eerste voorbereidingen getroffen. Dit omdat bij een

succesvol definitief verzoek de termijn om verkiezingen te organiseren kort is.

Datum
4 augustus 2015
Kenmerk
2015-0800447649

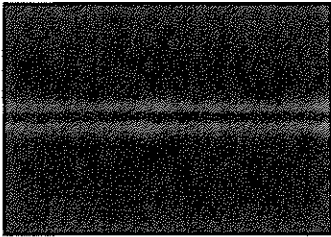
b

Politieke context

Communicatie

Let op: zolang de Kiesraad zelf geen bekendheid heeft gegeven aan het slagen van het inleidend verzoek kan BZK hier niets over melden. De Kiesraad geeft aan niemand tussenstanden over het aantal ontvangen verzoeken. BZK wordt onderhands, in vertrouwen geïnformeerd.

Na bekend worden dat het inleidend verzoek is geslaagd, kan BZK weinig meer uitdragen dan dat de Wrr sinds 1 juli in werking is en dat de uitkomst van het definitief verzoek wordt afgewacht.

b

4/328

28/8

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister Plasterk

a

DGBK
Bestuur Democratie en
Financiën

Contactpersoon

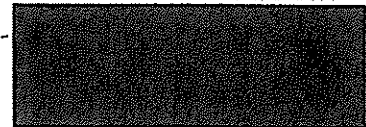
a

nota

Beantwoording brief aangaande besluiten over Inleidende
verzoeken tot het houden van een referendum

Datum
27 augustus 2015
Kenmerk
2015-0000467322

b

Aanleiding/probleemstelling

De voorzitter van de Kiesraad heeft u per brief geïnformeerd over de besluiten die hij heeft genomen inzake de toelating van zogenoemde inleidende verzoeken voor een referendum.

Advies/actie

- Kennisnemen van de aantallen inleidende verzoeken
- Ondertekenen van de brief aan de Kiesraad
- Instemmen met het voorstel in de toekomst ambtelijk te reageren op de overzichten van de kiesraad.

Betrokken BZK onderdelen
DGBK/BDF

Toelichting

Op grond van de Wet raadgevend referendum moet de voorzitter van de Kiesraad de minister van BZK en de Tweede en Eerste Kamer informeren over de besluiten die hij neemt inzake de toelating van inleidende en definitieve verzoeken vanwege de Wrr.

Over iedere wet waarvoor verzoeken zijn ingediend, dient een besluit te worden genomen. Bijgaande brief kunt u versturen ter bevestiging van de ontvangst van deze eerste brief over dit onderwerp.

Er werden 14.441 inleidende verzoeken ingediend (waarvan 961 ongeldig) voor de Wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds. Daarnaast werden voor de goedkeuwingswet van het associatieverdrag met Moldavië 100 verzoeken ingediend, en voor de goedkeuwingswet van het associatieverdrag met Georgië 98. Zoals u weet is daarmee de eerste wet waarvoor voldoende inleidende verzoeken worden ingediend om tot de fase van het definitieve verzoek toegelaten te worden, een feit. Twee andere wetten ontvingen ieder 1 inleidend verzoek.

De Kiesraad heeft aangekondigd de verplichting uit de wet in te vullen door met regelmaat brieven te zenden met een verzameling van de besluiten over de toelating van het inleidend verzoeken. Voorgesteld wordt daar in de toekomst indien nodig ambtelijk op te reageren. U zult dan periodiek worden geïnformeerde met een geaggregeerd overzicht van de ontvangen aantallen verzoeken.

Met de Kiesraad is de afspraak gemaakt dat indien het aantal inleidende of definitieve verzoeken voor een referendum over een wet of verdrag toeneemt, ambtelijk BZK onderhands wordt geïnformeerd. Vanzelfsprekend wordt deze informatie dan onder uw aandacht gebracht.

Datum
27 augustus 2015
Kenmerk
2015-0000487322

Met uw antwoordbrief reageert u op het ontvangen overzicht van de door de Kiesraad genomen besluiten over de eerste inleidende verzoeken. Van de gelegenheid maakt u gebruik uw waardering uit te spreken voor de gevolgde werkwijze ten aanzien van het onderhands informeren als het aantal verzoeken toeneemt. Tevens complimenteert u de Kiesraad met het feit dat hij zich in korte tijd goed op zijn nieuwe taak heeft weten voor te bereiden.

Politieke context

Ook de Tweede en Eerste kamer moeten door de Kiesraad worden geïnformeerd over de besluiten over de toelating van Inleidende en definitieve verzoeken.

Communicatie

-

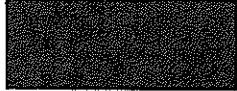
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres

De Kiesraad
t.a.v. dhr. H.R.B.M. Kummeling
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

DGBK
Bestuur Democratie en
Financiën
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Contactpersoon

Kenmerk
2015-0000487317
Uw kenmerk

Datum 28 augustus 2015
Betreft Uw brief aangaande besluiten over inleidende verzoeken tot het houden van een referendum

Geachte heer Kummeling,

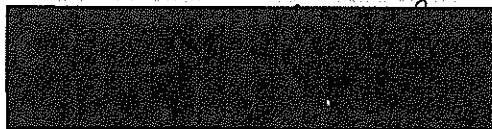
Onlangs ontving ik uw brief waarin u mededeling doet van de besluiten inzake toelating van het inleidend verzoek en u aanvullend mededeling doet van de aantallen inleidende verzoeken tot het houden van een raadgevend referendum die zijn ingediend over de wetten die zijn bekrachtigd na 1 juli 2015. Ik dank u hartelijk voor deze brief, waarmee u voldoet aan de verplichting uit artikel 38, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum (Wrr).

In de praktijk is gebleken dat het, voor de goede uitvoering van de werkzaamheden die volgen uit de Wrr indien een inleidend verzoek slaagt, nog belangrijker is om ook gedurende de verzamelperiode informeel contact te hebben over de aantallen verzoeken die binnenkomen. De bij de associatieovereenkomst EU – Oekraïne gevolgde werkwijze, waarbij de Kiesraad een signaal afgaf toen het aantal inleidende verzoeken opliep en vervolgens bleef informeren over het verloop, was zeer werkbaar. Het is dan ook een goede zaak dat tussen uw en mijn medewerkers nadere afspraken zijn gemaakt om deze werkwijze bij toekomstige verzoeken te continueren.

Graag wil ik van de gelegenheid gebruik maken u te complimenteren met de wijze waarop de implementatie van de Wrr is uitgevoerd. Het voorbereiden van de werkzaamheden voortvloeiende uit de Wrr heeft in korte tijd plaats moeten vinden. Het is goed te merken dat de Kiesraad desondanks vanaf het eerste begin voldoende is toegerust op deze nieuwe taak.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

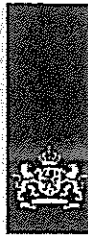

dr. R.H.A. Plasterk

a

43 976

13/10

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister Plasterk

Directoraat-Generaal
Bestuur en
Koninkrijksrelaties
Bestuur, Democratie en
Financiën

Contactpersoon

Datum
13 oktober 2015
Kenmerk
2015-0000581723

nota

Evaluatie mogelijk referendum

Aanleiding/probleemstelling

Als er een referendum moet worden gehouden over de associatieovereenkomst met Oekraïne, dan ligt het in de rede dat de minister van BZK de organisatie van de verkiezingen m.b.t. dit referendum evalueert en de resultaten daarvan deelt met de Tweede Kamer. De voorbereidingen van de evaluatie moeten nu al in gang worden gezet. In deze nota wordt aan u ter zake een aantal beslispunten voorgelegd.

Advies/actie

1. U wordt gevraagd ermee in te stemmen dat de evaluatie van de organisatie van de verkiezingen m.b.t. dit referendum zich richt op de volgende onderwerpen:
 - de uitvoerbaarheid van de Wet raadgevend referendum;
 - de ervaringen en de keuzes die de gemeenten en openbare lichamen hebben gemaakt bij de organisatie van het referendum;
 - de kosten van het organiseren en uitvoeren van het referendum.
2. U wordt verder gevraagd ermee in te stemmen dat voor de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen (per post) een experiment wordt gehouden waarbij de kiezers het stembiljet per mail ontvangen. Dit experiment vindt plaats op basis van de Experimentenwet nieuwe stembiljetten en centrale stemopneming. Deze wet bepaalt dat een experiment geëvalueerd moet worden.

Betrokken BZK-onderdelen
DGBK-BDF-BI&D.

Teelichting

Op 14 oktober a.s. maakt het centraal stembureau (de Kiesraad) bekend of er ten minste 300.000 geldige definitieve verzoeken zijn ingediend, waardoor er een referendum moet worden gehouden over de goedkeuring van de associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne.

Sinds 2007 is het "staand" beleid dat het ministerie van BZK elke verkiezing evalueert. Daarom wordt er vanuit gegaan dat ook de verkiezing m.b.t. een referendum geëvalueerd moet worden. Het is ook wenselijk om dit te doen, omdat het de eerste keer is dat de Wet raadgevend referendum wordt toegepast en het goed is om dan na te gaan of zich uitvoeringsknelpunten hebben voorgedaan, en zo ja, welke.

Voorgesteld wordt om de evaluatie van de verkiezingen m.b.t. het referendum te concentreren op de organisatie van de verkiezingen in de praktijk. Indien u instemt met deze beperkte opzet, komen onderwerpen als de toegankelijkheid van stemlokalen voor mensen met een beperking en het fenomeen stemfies *niet* aan de orde.

Datum
13 oktober 2015
Kenmerk
2015-0000581723

Als het tot een referendum komt, zal de evaluatie deels intern en deels extern worden uitgevoerd. Het ligt voor de hand om het onderzoek onder gemeenten uit te besteden aan een daarin gespecialiseerde partij¹. Dit onderzoek zal kort na de dag van de stemming plaatsvinden, door middel van het uitzetten van digitaal in te vullen vragenlijsten onder alle gemeenten en de openbaar lichamen. De evaluatie van de uitvoerbaarheid van de Wet raadgevend referendum (op het punt van de organisatie van het kiesproces) en van het experiment met het ontvangen van het stembiljet per mail door kiezers in het buitenland zal in eigen hand worden gehouden.

Inzake de vragenlijsten onder gemeenten zij opgemerkt dat daarin ook aandacht zal worden besteed aan de *kosten* van het organiseren en uitvoeren van het referendum. Zoals bij u bekend, krijgen de gemeenten voor het organiseren en uitvoeren van het referendum minder geld dan er beschikbaar is voor een andere verkiezing. De gemeenten zullen daarom keuzes moeten maken over bijvoorbeeld het aantal stemlokalen dat wordt ingericht. Bij de evaluatie kunnen die keuzes inzichtelijk worden gemaakt, zodat bepaald kan worden wat de consequenties zijn geweest van die keuzes. Bij de - nog lopende - gesprekken met de gemeenten over de financiering van het referendum kan dit worden afgesproken, zodat de gemeenten een mogelijkheid hebben om na het referendum eventuele knelpunten te melden.

Het ligt in de rede dat de Referendumcommissie ook de behoefte zal hebben om na het referendum terug te kijken en de gang van zaken te evalueren. Waarschijnlijk zal ook de Kiesraad het referendum evalueren. Zowel de Referendumcommissie als de Kiesraad zullen dan het accent leggen op evaluatie van hun eigen taak en rol in het proces (bij de Kiesraad gaat het dan met name om het besluitvormingsproces rond de steunbetuigingen, bij de Referendumcommissie over het proces rond de informatievoorziening en de subsidieverlening).

Het is de bedoeling een evaluatie zo spoedig mogelijk na een eerste referendum in 2015 te laten plaatsvinden. Omdat de datum van een mogelijk referendum nog niet vast staat, kan nu nog niet worden bepaald wanneer een evaluatie ter zake zal kunnen worden afgerond.

Politieke context

Zoals gebruikelijk zal de TK tzt met u van gedachten willen wisselen over de resultaten van de evaluatie.

Communicatie
N.v.t.

¹ In de afgelopen jaren is gebruik gemaakt van onder meer marktonderzoeksbureaus TNS-Nipo en GfK.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Postbus 30435
2500 GK Den Haag

a
DGBK
Bestuur Democratie en
Financiën
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Contactpersoon

Kenmerk
2015-0000610434
Uw kenmerk

Datum 19 oktober 2015
Betreft Wet raadgevend referendum

Geachte mevrouw

Al eerder sprak ik met u over de stemming voor het raadgevend referendum. Sinds 1 juli kunnen burgers op grond van de Wet raadgevend referendum het initiatief nemen een referendum aan te vragen over nieuwe, nog niet in werking getreden wetgeving. Als voldoende mensen een verzoek indienen moet een referendum plaatsvinden. Bij brief van 23 juni 2015 zijn gemeenten over de inhoud van de wet geïnformeerd.

Door deze (initiatief)wet komt er een nieuwe taak bij voor gemeenten, die alleen inzet zal vergen in het geval er ook daadwerkelijk een referendum moet worden georganiseerd. Op het moment dat er een referendum plaatsvindt, komt via het gemeentefonds een bedrag van € 20 mln. beschikbaar voor het organiseren van de stemming, inclusief taken van de gemeente Den Haag voor kiezers in het buitenland. Ik heb u hierover eerder geïnformeerd tijdens een van onze reguliere overleggen.

Nu op 14 oktober door de Kiesraad is besloten dat het verzoek is toegelaten om een raadgevend referendum te organiseren over de wet tot goedkeuring van het Associatieverdrag tussen de EU en Oekraïne, is duidelijk dat het eerste referendum in 2016 moet worden georganiseerd. Binnenkort besluit de Referendumcommissie over de exacte datum van de stemming.

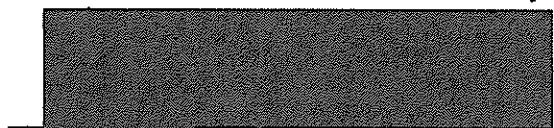
De gemeenten zullen voor het einde van het jaar een circulaire ontvangen waarin zij worden geïnformeerd over de benodigde voorbereidingen voor het referendum. Ik heb het voornemen om daarbij ook informatie op te nemen met betrekking tot het bedrag dat wordt toegevoegd aan het gemeentefonds voor het organiseren van een referendum.

Op korte termijn organiseert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een overleg met een aantal gemeentelijke vertegenwoordigers om met hen door te denken over de wijze waarop met dit bedrag zo effectief en efficiënt mogelijk de stemming voor het referendum kan worden georganiseerd. Ook de VNG is hierbij van harte uitgenodigd.

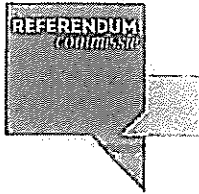
Datum
19 oktober 2015
Kenmerk
2015 0000610434

Hoogachtend,
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

a

> Retouradres Postbus 11713 2502AS Den Haag

De Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500EA Den Haag

Referendumcommissie
Postbus 11713
2502AS Den Haag

Contactpersoon

T 070 426 6225
Info@referendum-
commissie.nl

Kenmerk
RC 2015-0001
Uw kenmerk

Datum 28 oktober 2015
Betreft Besluit datum referendum en aanduiding wet

Geachte heer Plasterk,

Op 12 oktober 2015 heeft het centraal stembureau (de Kiesraad) besloten dat op grond van artikel 44, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum (Wrr) een referendum moet worden gehouden over Wet van 8 juli 2015, houdende goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (Trb. 2014, 160) (Stb. 2015, nr. 315). Dit besluit is op 26 oktober 2015 onherroepelijk geworden.

De Referendumcommissie moet na overleg met de minister van Binnenlandse Zaken de dag van stemming van het raadgevend referendum vaststellen (art. 55, eerste lid, Wrr). De Directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties, de heer Buitendijk, heeft namens u aan de commissie overgebracht dat het kabinet een voorkeur heeft voor een zo vroeg mogelijke datum mits het referendum dan ook zorgvuldig kan worden georganiseerd. Op verzoek van de voorzitter heeft de heer Buitendijk contact gehad met de gemeenten (in casu de voorzitter van de Vereniging voor Burgerzaken, NVVB). Die heeft laten weten dat de gemeenten een referendum voor 1 maart 2016 onacceptabel vinden. De gemeenten hebben een sterke voorkeur voor een datum in april 2016. De commissie zelf heeft ook bij haar afweging betrokken de tijd die beschikbaar moet zijn om subsidies te verstrekken om het debat over de wet waar het referendum over gaat te stimuleren. Alles afwegende heeft Referendumcommissie besloten de dag van stemming van het raadgevend referendum vast te stellen op woensdag 6 april 2016.

De Referendumcommissie moet tevens vaststellen hoe de aan het referendum onderworpen wet op het stembiljet wordt aangeduid (art. 58, eerste lid, Wrr). De volgende aanduiding is door de commissie vastgesteld: "de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne". Daarmee zal op het stembiljet moeten komen te staan: "Ben u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne".

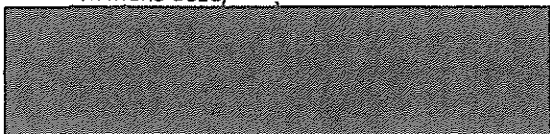
Een afschrift van het besluit van de referendumcommissie heb ik bijgevoegd.

Datum
28 oktober 2015

Hoogachtend,

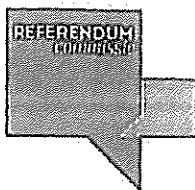
Kenmerk
RC 2015-0001

De referendumcommissie,
namens deze,

a

Mr. M.C. van der Laan
Voorzitter

> Retouradres Postbus 11713 2502 AS Den Haag

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de Directeur-generaal Bestuur en
Koninkrijksrelaties
De heer G.J. Bultendijk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Referendumcommissie
Postbus 11713
2502 AS Den Haag
Contactgegevens
[info@referendum-
commissie.nl](mailto:info@referendumcommissie.nl)
070-4266225

Kenmerk
RC 2015-0003
Uw kenmerk

Datum 4 november 2015
Betreft Uitvoering Subsidiereregeling

Geachte heer Bultendijk,

De Referendumcommissie heeft in het persbericht van 29 oktober 2015 aangekondigd op 16 november a.s. de subsidiereregeling bekend te zullen maken op basis waarvan aanvragen kunnen worden gedaan voor subsidies waarmee het debat wordt gestimuleerd over de wet waar een referendum over wordt gehouden. Op 16 november a.s. wil de commissie ook bekendmaken vanaf wanneer het formulier voor het aanvragen van de subsidies beschikbaar komt (op de website van de Referendumcommissie) en wat de eerste (formele) dag van indiening zal zijn voor de aanvragen. Zoals bekend is het de bedoeling dat vanaf het moment dat het aanvraagformulier beschikbaar is er, bij wijze van voorindiening, aanvragen kunnen worden verstuurd naar de commissie. In de vergadering van 28 oktober j.l. heeft de Referendumcommissie de planning besproken voor de volgende stappen, te weten:

- aanvraagformulier beschikbaar op 14 december 2015;
- eerste formele datum van indiening van de aanvragen 14 januari 2016.

De subsidiereregeling die in de maak is gaat er van uit dat in 3 weken wordt beslist over een aanvraag. Daarmee wordt het mogelijk dat aanvragers die vroeg hebben ingediend eind januari/begin februari 2016 de subsidie ontvangen. Dan hebben zij voldoende tijd, ca 2 maanden om de activiteiten uit te voeren. Dat laatste vindt de Referendumcommissie van groot belang.

Eerder is van de zijde van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het aanbod gedaan om de subsidiereregeling voor de commissie uit te voeren, waarbij het voor de commissie mogelijk moet zijn om inhoudelijk te kunnen oordelen over de wijze waarop de regeling wordt uitgevoerd en de aanvragen worden beoordeeld. De commissie heeft dit aanbod voor het komende referendum aanvaard, mede gelet op de korte tijd die er beschikbaar is.

Voor de langere termijn is de commissie van mening dat de subsidieregeling niet door het ministerie van BZK, maar door een deskundige externe partij zal worden uitgevoerd.

Datum
3 november 2015
Kenmerk
RC 2015-0003

Nu het ministerie van BZK voor het komende referendum van 6 april a.s. de subsidieregeling gaat uitvoeren wil de commissie op korte termijn graag vernemen hoe dit concreet gaat worden georganiseerd. De commissie heeft via haar secretaris het signaal ontvangen dat op dit moment nog geen duidelijkheid kan worden geboden over de wijze waarop BZK de diverse aspecten van de uitvoering van de subsidieregeling zal gaan uitvoeren.

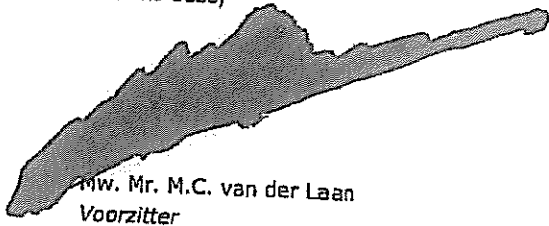
De commissie wil gewaarborgd zien dat de organisatie in staat is de subsidieregeling kwalitatief goed uit te voeren en concreet aan te geven hoe een en ander vorm zal krijgen. Daarbij is de vraag wie binnen het ministerie van BZK verantwoordelijk wordt voor de uitvoering van de subsidieregeling en wat het mandaat is van betrokkene. De commissie wil namelijk weten wie kan worden aangesproken over de wijze waarop de subsidieregeling wordt uitgevoerd waarbij het van belang is dat betrokkene voldoende mandaat heeft om, als de commissie daar aanleiding toe ziet, snel maatregelen te treffen. Op deze wijze kan een heldere opdrachtnemer/opdrachtgever situatie worden gerealiseerd.

Graag ontvangt de commissie uw antwoorden voor 11 november a.s. De commissie vergadert namelijk op 12 november a.s. en wil dan uw antwoorden bespreken. Ik vraag u ook om het mogelijk te maken dat de verantwoordelijke persoon voor de uitvoering van de subsidieregeling aanwezig kan zijn bij deze vergadering. De vergadering vindt plaats in Den Haag en vangt om 17.30 uur aan. Precieze details daarover kan de secretaris van de Referendumcommissie u verstrekken.

Ten slotte maak ik van de gelegenheid gebruik om u te vragen het er toe te leiden dat de Referendumcommissie op korte termijn, als het zou kunnen op 2 december a.s. (in de ochtend), een (kennismakings)gesprek kan voeren met de minister van BZK.

Met vriendelijke groet,

De referendumcommissie,
namens deze,

Mw. Mr. M.C. van der Laan
Voorzitter

a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres 20011 2500 EA Den Haag

Referendumcommissie
Mw. Mr. M.C. van der Laan
Postbus 11713
2502 AS Den Haag

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
DGBK/BDF/ [redacted] a

Turfmarkt 147
Den Haag
20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twttr.com/minbzk

Contactpersoon

[redacted] a
Kenmerk
2015-0000666449

Uw kenmerk
RC 2015-0003

Datum 10 november 2015
Betreft Uitvoering subsidieregeling

Geachte mevrouw Van der Laan,

Met dank voor uw brief van 4 november jl. bericht ik u het volgende.

Conform artikel 90 van de Wet raadgevend referendum behoort het tot de opdracht van de referendumcommissie om subsidies te verstrekken ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen. In uw brief geeft u aan dat de referendumcommissie het voornemen heeft daartoe op 16 november aanstaande een subsidieregeling bekend te maken.

De uitvoering van deze subsidieregeling is uiteraard de verantwoordelijkheid van uw commissie. Voor de ondersteuning van deze uitvoering stel ik u met het oog op het voorziene referendum van 6 april 2016 gaarne per 16 november aanstaande een door mij in te stellen tijdelijke eenheid ter beschikking, vooralsnog in ieder geval tot 1 mei 2016.

De leiding van deze eenheid is in handen gelegd van de heer [redacted] a
interim-manager bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, [redacted] a

a [redacted] De eenheid bestaat daarnaast vooralsnog uit a
7 juristen en een aantal ondersteunende administratieve medewerkers. De heer a
[redacted] krijgt van mij mandaat om alle ondersteunende werkzaamheden uit te voeren, die volgens de commissie noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van de subsidieregeling – uiteraard binnen de voor de organisatie van BZK geldende regelgeving. Mocht bijvoorbeeld uitbreiding van personele inzet op enig moment de komende maanden noodzakelijk zijn, dan zal de heer [redacted] na overleg met u daartoe nadere maatregelen kunnen treffen. a

Daarnaast zijn met diverse organisaties en organisatieonderdelen afspraken gemaakt over de inzet en beschikbaarheid – voor zover nodig of gewenst – van advies- en begeleidingscapaciteit van de desbetreffende eenheid, onder meer met het kantoor van de Landsadvocaat en met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
DGBK/BDF/B1&D

Contactpersoon binnen mijn directoraat-generaal voor de heer [REDACTED] is a
a mevrouw [REDACTED] hoofd van de afdeling [REDACTED] a
a [REDACTED] De heer [REDACTED] en mevrouw [REDACTED] zijn beiden beschikbaar om op a
12 november aanstaande de alsdan geplande vergadering van de a Kenmerk
referendumcommissie bij te wonen. 2015-0000666449

Ten slotte kan ik u berichten dat de minister in de gelegenheid is om uw
commissie op 2 december aanstaande om 13.30 uur te ontvangen voor een
kennismakingsgesprek.

Hoogachtend,
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

[REDACTED]

a

~~S.J. Buitendijk~~
Directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan Minister Plasterk
Van [redacted] a

Directie Bestuur,
Democratie en Financiën
[redacted] a
Contactpersoon
[redacted] a

Datum
9 november 2015
Kenmerk
2015-0000662297

nota

Kosten referendum; voorbereiding gesprek met dhr.
[redacted] (VNG) a

Aanleiding/probleemstelling

- Minister Blok heeft tijdens het vragenuurtje op 3 november jl. aangekondigd dat u in gesprek gaat met de VNG over de kosten van het referendum van 6 april a.s. Hij heeft toegezegd dat u de Tweede Kamer nog vóór de plenaire behandeling van de BZK-begroting (week van 16 november) zult berichten over de uitkomsten van dit gesprek.
- Op dinsdag 10 november a.s. spreekt u om 17.30 uur met dhr. [redacted] over de kosten van het a.s. referendum. a

Advies/actie
Ik adviseer u:

- [redacted] b

Noot: op uw verzoek zoekt dgBK thans contact met [redacted] om te bezien of er tot een gezamenlijk standpunt is te komen. a

Betrokken BZK-onderdelen
DGBK/BDF/BI&D.

Toelichting

Achtergrond

Aan de VNG is bij brief van 19 oktober 2015 (bijlage 1 bij nota) gemeld dat voor de uitvoering van het referendum €20 miljoen zal worden toegevoegd aan het Gemeentefonds (GF). Dit is inclusief €800.000 voor de gemeente Den Haag, voor de organisatie van de verkiezing voor de kiezers in het buitenland (dit laatste bedrag staat niet in de brief). Gemeenten krijgen dus €19,2 miljoen voor het organiseren en uitvoeren van het referendum.

De VNG vindt €20 miljoen te weinig, en heeft bij brief van 2 november 2015 (bijlage 2 bij nota) laten weten dat gemeenten voor het beschikbare bedrag niet meer dan een kwart tot een derde van het aantal stemlokalen bij reguliere verkiezingen kunnen inrichten. De VNG beroept zich op een rapport van SIRA-consulting (opgesteld in opdracht van de Commissie-Van Beek) uit 2013 (bijlage 3

Datum
10 februari 2016
Kenmerk
2015-0000662297

bij nota). Daaruit blijkt dat de organisatie en uitvoering van de Tweede Kamerverkiezing van 2012 ruim €42 miljoen kost. Overigens heeft in 2005 de Projectgroep Europese Grondwet (van minister van BZK en de VNG) onderzoek laten uitvoeren door Deloitte naar de kosten van gemeenten van het uitvoeren van het referendum over de Europese Grondwet (bijlage 4 bij nota; excl. bijlagen). Deze kosten werden berekend op €23,4 miljoen. Zou er inflatiecorrectie worden toegepast, dan zou dit bedrag in 2016 ongeveer €27 miljoen zijn.

Gemeentefonds (GF)

De financiering van verkiezingen vindt plaats uit het Gemeentefonds (GF). Inzake het referendum is met Financiën afgesproken dat er bij een eventueel referendum (eenmalig) €20 miljoen aan het GF wordt toegevoegd. De VNG heeft er tot op heden geen bezwaar tegen gemaakt dat er wordt vergoed per referendum.

Als achtergrond bij de financiering van verkiezingen zij het volgende opgemerkt. Er zit géén "geoormerkt" bedrag voor het organiseren en uitvoeren van verkiezingen in het GF. De verkiezingen zijn een onderdeel van het takenpakket van gemeenten binnen het subcluster Burgerzaken in het GF. Dit subcluster (2015: €365 miljoen) is ook bedoeld voor de vergoeding van de kosten voor legesrelevante producten (zoals uittreksels en verklaringen), de gemeentelijke basisadministratie en overige producten burgerzaken (burgerlijke stand, huisnummering, straatnaamgeving).

Uit een rapport van Cebeon¹ uit 2011 blijkt dat gemeenten in 2010 ca. €3 per inwoner in hun eigen begroting hadden opgenomen voor verkiezingen. In jaren waarin geen verkiezingen worden gehouden, ligt dit waarschijnlijk wat lager (ruim €2 per inwoner), aldus het rapport. De gemeenten begroten dus gezamenlijk jaarlijks €35 à 50 miljoen voor het uitvoeren van de verkiezingen. Dat spoort aardig met voormeld SIRA-rapport uit 2013. Zoals gezegd, kan er echter niet worden gesteld dat dit bedrag in het GF zit voor verkiezingen, omdat er nooit een specifieke toevoeging aan het GF heeft plaatsgevonden voor deze taak: gemeenten voeren de taak al van oudsher uit. Wel is in 2015 eenmalig €23,8 miljoen aan het GF toegevoegd als vergoeding van de organisatie van de waterschapsverkiezingen in dat jaar.

De middelen die deel uitmaken van het subcluster Burgerzaken zijn jaarlijks gelijk. Of er in een bepaald jaar wel of geen verkiezingen worden gehouden (en indien wel, hoeveel), is niet van invloed. Veel gemeenten egaliseren de lasten, door jaarlijks een gelijk bedrag in een reserve te stoppen, en daaruit de verkiezingen te financieren. Men kan dus wel stellen dat gemeenten in jaren waarin geen verkiezingen plaatsvinden kunnen sparen, maar het bedrag in het cluster Burgerzaken is op uitmiddeling afgestemd. Sparen is ook noodzakelijk om de huidige reguliere verkiezingen te kunnen organiseren. Er is geen reservepot beschikbaar die voor referenda kan worden ingezet. Desalniettemin, kan er in het gesprek met de VNG desgewenst op worden gewezen dat in 2016 vooralsnog geen andere verkiezingen zijn voorzien dan het referendum.

¹ Opdrachtgever van dit onderzoek waren de ministeries van BZK en Financiën. De VNG zat in de begeleidingscommissie en heeft positief geadviseerd over de herverdeling die het gevolg was van het groot onderhoud. De onderverdeling van het subcluster naar bijvoorbeeld het onderdeel verkiezingen is daarbij geen expliciet onderdeel van de oordeelvorming geweest.

Datum
10 februari 2016
Kenmerk
2015-0000562297

Kostenoverzicht

- Zoals gemeld, kostte het referendum van 2005, blijkens een Deloitte-onderzoek, €23,4 miljoen (huidig prijspeil: €27 miljoen). De VNG stelt dat dit onderzoek achterhaald is, en is ingehaald door het SIRA-rapport. In 2005 kwam het volgens de VNG veel vaker voor dat gemeenten gratis konden beschikken over locaties waar stemlokalen konden worden ingericht. Thans moeten gemeenten daar vrijwel altijd voor betalen. De omstandigheid dat er in 2005 met stemmachines werd gestemd en inmiddels weer met potlood en papier, maakt nauwelijks uit voor de kosten.
- Zoals gemeld, kost een gemiddelde verkiezing, blijkens voormeld SIRA-rapport, ruim €42 miljoen. Er is ongeveer €7 miljoen te besparen omdat bij een referendum minder uitgavenposten zijn (er hoeven geen kandidatenlijsten te worden gedrukt en verspreid, geen verkiezingsborden te worden geplaatst en er is sprake van een eenvoudiger stembiljet waardoor er in de stemlokalen geen tellers nodig zijn). Op basis van het SIRA-rapport en aangenomen dat gemeenten het referendum in gelijke omvang zouden uitvoeren als reguliere verkiezingen (gelijk aantal stemlokalen enz.), zou een referendum derhalve ongeveer €35 miljoen kosten.

Ambtelijk gesprek met afvaardiging gemeenten en VNG/NVvB

Op vrijdag 6 november jl. is er ambtelijk een gesprek gevoerd met drie gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en Lansingerland) en de VNG/NVvB. Doel van dit gesprek was: verkennen hoe het referendum binnen het beschikbare bedrag zo efficiënt en effectief mogelijk kan worden uitgevoerd. Er is verkend op welke wijze gemeenten kunnen besparen op de kosten.

De gemeenten en de VNG wezen erop:

- dat voor de waterschapsverkiezingen van 2015 in dat jaar €23,8 miljoen extra aan het GF is toegevoegd, terwijl deze verkiezingen werden gecombineerd met de provinciale statenverkiezingen (en er dus veel vaste kosten niet hoefden te worden gemaakt). In dat licht is het vreemd om voor het referendum niet meer dan €20 miljoen uit te trekken²;
- dat tijdens een recent Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) door BZK zou zijn toegezegd dat het referendum zou worden vergoed op basis van nacaalculatie. Dit is een onjuiste weergave van zaken³.

BZK en de vertegenwoordigers van de gemeenten zijn het erover eens dat een referendum alleen voor €20 miljoen kan worden georganiseerd en uitgevoerd als er beduidend (waarschijnlijk minstens de helft) minder stemlokalen worden ingericht dan bij een reguliere verkiezing gebruikelijk is. De gemeenten/VNG vinden dat niet acceptabel, omdat daarmee afbreuk wordt gedaan aan de toegankelijkheid. Verder vreest men dat als de opkomst hoog is, zoals bij het referendum in 2005 (ruim 60%), er lange wachtrijen zullen ontstaan in de stemlokalen. De klachten daarover komen terecht bij de gemeenten.

² De toevoeging aan het GF van deze €23,8 miljoen is het resultaat van afspraken tussen het ministerie van IenM en de VNG. Achteraf moet worden geconcludeerd dat dit een wel erg royaal bedrag was.

³ Uit het door alle partijen vastgestelde verslag van het Bofv van voorjaar 2015 blijkt dit niet. Daarin staat: "Mevrouw [REDACTED] vraagt aandacht voor de kosten samenhangend met het eventuele raadgevend referendum en stelt dat de organisatie hiervan vergelijkbaar is met die van verkiezingen. Ze acht art. 2 Fwv hierop van toepassing. Omdat niet van te voren bekend is hoe vaak een referendum wordt gehouden, kan compensatie direct na afloop worden vastgesteld. De heer [REDACTED] antwoordt dat er nog geen structurele kostendekking is begroot. Bezien moet nog worden hoe hiermee om te gaan."

BZK heeft tijdens het gesprek een aantal aanknopingspunten naar voren gebracht om wél minder stemlokalen aan te wijzen:

- Gemeenten richten soms op één locatie twee stemlokalen in. Als op een dergelijke locatie één stemlokaal overblijft, blijft er voor de omwonende kiezers een stemlokaal in de buurt.
- De opkomst zal mogelijk lager liggen dan bij reguliere verkiezingen gebruikelijk is (Tweede Kamer: doorgaans 70 à 80%; gemeenteraad: rond 55%). *Dit laatste is wel risicovol, omdat op dit moment niet goed valt in te schatten hoe hoog de opkomst voor het referendum zal zijn. In dit licht zij opgemerkt dat de opkomst bij het referendum over de Europese Grondwet boven verwachting was: 63,3%.*

Aanvullend moet nog worden opgemerkt dat de stelling van de gemeenten/VNG dat het Deloitte-rapport achterhaald is omdat gemeenten thans veel vaker moeten betalen voor stembureau locaties dan tien jaar geleden, onvoldoende is om het Deloitte-rapport af te serveren. De totale huur voor *alle* stemlokalen in Nederland bedroeg in 2012 blijkens het SIRA-rapport €1,3 à €1,4 miljoen. Ook na eventuele inflatiecorrectie en ook als wordt aangenomen dat in 2005 voor *geen enkel* stemlokaal en in 2012 voor *alle stemlokalen* huur moest worden betaald (wat nog maar zeer de vraag is), is dit bedrag aanmerkelijk lager dan het gat van €8 miljoen tussen het SIRA-rapport (€35 miljoen) en het Deloitte-rapport (€27 miljoen naar huidig prijspeil).

Drie scenario's

Gelet op het voorgaande tekenen zich in ieder geval drie scenario's af:

- 1) Het kabinet blijft erbij dat er €20 miljoen beschikbaar is. Tijdens uw gesprek met dhr. [REDACTED] meldt u dat het kabinet het van groot belang vindt dat het referendum *sober en kostenefficiënt* wordt uitgevoerd, en dat (waar mogelijk én verantwoord) zal moeten worden ingezet op minder stemlokalen dan bij reguliere verkiezingen gebruikelijk is. Van belang daarbij is dat op dit moment niet te voorzien is hoeveel referenda er in de toekomst zullen worden gehouden. Vanuit oogpunt van kostenbeheersing is het daarom nu niet verantwoord om mee te gaan in de claim van de gemeenten. U kunt daarbij benadrukken dat het kabinet zich geconfronteerd zag met een initiatiefwetsvoorstel dat op geen enkele wijze voorzag in de nodige dekking voor het organiseren en uitvoeren van een referendum. In de toezegde brief aan de Tweede Kamer meldt u dat met dit bedrag naar uw oordeel een goede balans is gevonden tussen enerzijds de nodige kostenbeheersing en anderzijds een waarborging van een goede uitvoering van en toegankelijkheid tot het referendum. a
- 2) Het kabinet blijft erbij dat er €20 miljoen beschikbaar is. Tijdens uw gesprek met dhr. [REDACTED] meldt u dat het kabinet het van groot belang vindt dat het referendum *sober en kostenefficiënt* wordt uitgevoerd, en dat (waar mogelijk én verantwoord) zal moeten worden ingezet op minder stemlokalen dan bij reguliere verkiezingen gebruikelijk is. Van belang daarbij is dat op dit moment niet te voorzien is hoeveel referenda er in de toekomst zullen worden gehouden. Vanuit oogpunt van kostenbeheersing is het daarom nu niet verantwoord om mee te gaan in de claim van de gemeenten. U kunt daarbij benadrukken dat het kabinet zich geconfronteerd zag met een initiatiefwetsvoorstel dat op geen enkele wijze voorzag in de nodige dekking voor het organiseren en uitvoeren van een referendum. *In aanvulling: U kondigt bij dhr. [REDACTED] aan dat de kosten van het referendum zullen worden geëvalueerd, en dat de VNG daarbij zal worden betrokken* a

Datum
10 februari 2016
Kenmerk
2015-0000662297

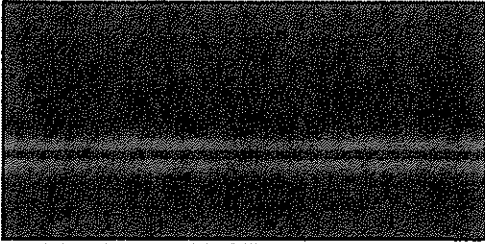
- (bijvoorbeeld door zitting te nemen in de begeleidingscommissie). Mocht uit deze evaluatie blijken dat het referendum de gemeenten méér heeft gekost dan de beschikbaar gestelde €20 miljoen, dan ligt dat gegeven op dat moment helder op tafel, naar verwachting nog voor het zomerreces en voordat een eventueel nieuw referendum zal moeten worden georganiseerd. Een eventuele discussie over extra middelen zal afstemming vergen met uw collega van Financiën en met de rest van het kabinet.*
- De VNG zal zich er (ook in haar boodschap richting de gemeenten) wel bewust van moeten zijn dat het referendum iets anders is dan de verkiezingen. Gelet op de gewenste kostenbeheersing is het dan ook van belang dat gemeenten het proces zo doelmatig als mogelijk inrichten, en dat zij, bij de beslissing over hoeveel stemlokalen er moeten worden aangewezen, een bewuste keuze maken voor efficiency. Dit zal ook in de toegezegde brief aan de Tweede Kamer worden benadrukt.*
- 3) Reeds nu met de minister van Financiën het gesprek openen om aanvullende middelen te regelen.

Politieke context

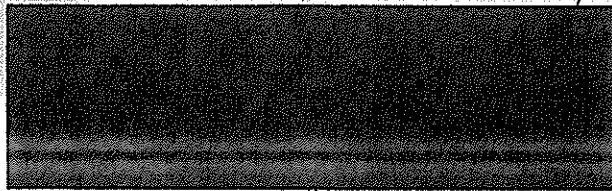
Ingevolge de Wet raadgevend referendum is het referendum pas geldig als de opkomst ten minste 30% is. Als gemeenten minder stemlokalen aanwijzen omdat zij vinden dat de vergoeding ontoereikend is, bestaat de kans dat het kabinet zal worden verweten de opkomst te willen beïnvloeden.

Communicatie
N.v.t.

b

b

053

16/12

b

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister Plasterk

a

Directie Bestuur,
Democratie en Financiën

a

Contactpersoon

a

Datum
15 december 2015

Kennmerk
2015-0000750990

nota

Brief aan Tweede Kamer over kosten referendum

Aanleiding/probleemstelling

Informeren van de Tweede Kamer over het feit dat de gesprekken met de VNG over de kosten van het referendum van 6 april a.s. voorsnog niet tot overeenstemming hebben geleid, alsmede over het feit dat u van plan bent de daadwerkelijke kosten van het referendum in kaart te laten brengen door middel van een onafhankelijk onderzoek, begeleid door een onafhankelijke commissie.

b

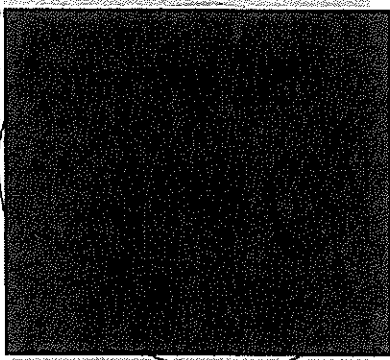

Advies/actie

Ik adviseer u akkoord te gaan met de inhoud van de brief aan de Tweede Kamer en deze in afschrift aan de Eerste Kamer te sturen.

Na het begrotingsdebat in de Eerste Kamer heeft u aangegeven dat u zich nog beraadt op het moment van verzending.

b

Betrokken BZK-onderdelen

DGBK/BDF/BI&D, DCB/FEZ.

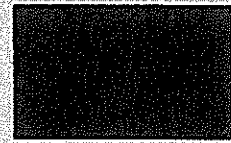
Toelichting

Op maandag 14 december jl. hebt u in de Eerste Kamer een kort debat gevoerd over de kosten van het referendum van 6 april a.s. voor gemeenten. Voorafgaand aan het debat is een lijn met u besproken. Deze lijn is ook de basis voor bijgaande brief.

Voor de volledigheid hierbij nog de meest relevante informatie over de kosten:

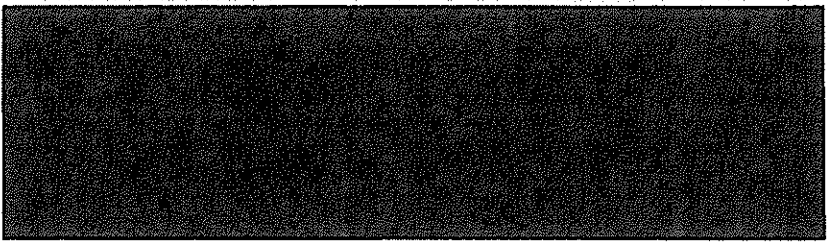
- Het organiseren van de Tweede Kamerverkiezing van 2012 heeft de gemeenten ruim €42 miljoen gekost.
- BZK is van oordeel dat het referendum *in elk geval* goedkoper kan omdat er geen kandidatenlijsten, verkiezingsborden en extra tellers nodig zijn.
- Daarmee kan ongeveer €7 miljoen worden bespaard.
- Blijft over ongeveer €35 miljoen.
- Om het referendum voor €20 miljoen te kunnen organiseren, zullen gemeenten *aanvullende* besparingen vooral moeten zoeken in grote kostenposten als het aanwijzen van minder stemlokalen, het verlagen van de vergoeding aan stembureauleden en het besparen op de huur van stemlokalen.

b

Politieke context

6

Datum
15 december 2015
Kenmerk
2015-0000750990

Communicatie
N.v.t.

[redacted] a
Van: [redacted] a
Verzonden: vrijdag 11 september 2015 13:51
Aan: [redacted] a
CC:
Onderwerp: FW: Vragen inzake Wet raadgevend referendum - t.a.v. Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving

Ter info. Gr

Van: [redacted] a
Verzonden: vrijdag 11 september 2015 12:32
Aan: [redacted] a
Onderwerp: FW: Vragen inzake Wet raadgevend referendum - t.a.v. Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving

Is verstuurd.

[redacted] a
Van: [redacted] a
Verzonden: vrijdag 11 september 2015 12:31
Aan: [redacted] a
Onderwerp: Vragen inzake Wet raadgevend referendum - t.a.v. Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving

Geachte heer [redacted] a

Hieronder treft u de antwoorden op uw vragen aan.

Vraag 1:

Voor het aanvragen van een referendum zijn 300.000 ondertekende formulieren benodigd. Deze formulieren moeten vervolgens aan de Kiesraad worden gezonden. De vraag aan u is: is het mogelijk de ondertekende formulieren digitaal in te dienen? En zo niet, op welke manier(en) is indiening dan mogelijk?

Antwoord:

Neen. De enige, volgens de geldende wet- en regelgeving, toegestane manier van inleveren is op papier. De ondertekende formulieren kunnen dus per post bij de Kiesraad worden ingeleverd of in persoon. Inlevering per mail of via een andere digitale weg is niet toegestaan. Dit volgt uit het Besluit raadgevend referendum (een algemeen maatregel van bestuur) waarin niet is bepaald dat de ondersteuningsverklaringen op elektronische wijze kunnen worden afgelegd.

Vraag 2:

De Wet raadgevend referendum voorziet in de mogelijkheid van het aanvragen van subsidies voor organisaties die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (art. 90 lid 2 Wrr). Waar kunnen dergelijke aanvragen worden ingediend? En op welke termijn zal op dergelijke aanvragen besloten worden? Dit mede in het licht van het feit dat de 300.000 formulieren uiterlijk 28 september verzameld dienen te zijn, en het daaropvolgende referendum binnen een tijdsbestek van een aantal maanden zal moeten plaatsvinden.

Antwoord:

Zoals u zelf al schrijft, zijn de subsidies waarop artikel 90 lid 2 Wrr ziet, bedoeld om het maatschappelijk debat te bevorderen over een wet die aan een referendum is onderworpen.

Voordat subsidies kunnen worden aangevraagd zal eerst het centraal stembureau (de Kiesraad) moeten besluiten dat er 300.000 geldige definitieve verzoeken zijn ingediend. Immers, dan pas staat vast dat er een referendum zal plaatsvinden.

De nog te benoemen referendumcommissie moet een (subsidie)regeling vaststellen en publiceren (art. 90 lid 3 Wrr). Termijnen voor de indiening van subsidieverzoeken en de afhandeling daarvan moeten door de referendumcommissie worden bepaald.

Met vriendelijke groet,

 a
Coördinerend juridisch specialist
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147

Van: a
Verzonden: maandag 7 september 2015 10:24
Aan: a
CC: a
Onderwerp: Vragen inzake Wet raadgevend referendum - t.a.v. Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving
Urgentie: Hoog

Geachte heer/mevrouw,

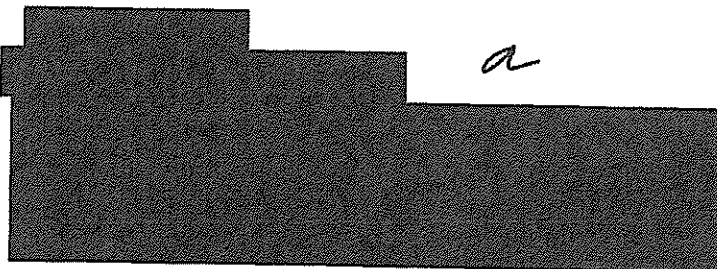
In het kader van het initiatief GeenPeil heb ik voor u namens cliënte, a een tweetal vragen. Deze heb ik eerst aan de Kiesraad, en vervolgens aan dhr. woordvoerder van minister Plasterk, voorgelegd. heeft mij daarop aan u doorverwezen. a

Het gaat om de volgende twee vragen.

1. Voor het aanvragen van een referendum zijn 300.000 ondertekende formulieren benodigd. Deze formulieren moeten vervolgens aan de Kiesraad worden gezonden. De vraag aan u is: is het mogelijk de ondertekende formulieren digitaal in te dienen? En zo niet, op welke maniere(n) is indiening dan mogelijk?
2. De Wet raadgevend referendum voorziet in de mogelijkheid van het aanvragen van subsidies voor organisaties die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (art. 90 lid 2 Wrr). Waar kunnen dergelijke aanvragen worden ingediend? En op welke termijn zal op dergelijke aanvragen besloten worden? Dit mede in het licht van het feit dat de 300.000 formulieren uiterlijk 28 september verzameld dienen te zijn, en het daaropvolgende referendum binnen een tijdsbestek van een aantal maanden zal moeten plaatsvinden.

Graag verneem ik spoedig uw antwoorden op deze vragen, waarvoor bij voorbaat dank. Uiteraard ben ik bereikbaar voor nadere toelichting als nodig: hieronder vindt u mijn contactgegevens.

Met vriendelijke groet,

 a

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 14 oktober 2015 12:06
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: aanmelden nieuws verkiezingen

Hallo,

Ik wil me graag aanmelden voor het ontvangen van nieuwsbrieven over verkiezingen/referendum.

Met vriendelijke groet

Mailadres: [REDACTED]

van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 27 oktober 2015 10:37
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE:

Toch zeer bedankt voor uw reactie.
Met vriendelijke groeten.

Van: Verkiezingen [mailto:Postbus.Verkiezingen@minbzk.nl]
Verzonden: dinsdag 27 oktober 2015 10:36
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE:

Geachte heer [redacted]

In de eerste plaats excuus dat de beantwoording van u vraag is vertraagd.

Onlangs is de VNG door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geïnformeerd dat op het moment dat er een referendum plaatsvindt via het gemeentefonds een bedrag van € 20 mln. beschikbaar komt voor het organiseren van de stemming, inclusief taken van de gemeente Den Haag voor kiezers in het buitenland.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Coördinerend Beleidsmedewerker

[redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

T 06- [redacted]
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 14 oktober 2015 12:18
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: RE:

Geachte lezer,

Krijgt de gemeente nog een vergoeding van het rijk voor de kosten van het referendum?
Dit is een vraag van de afdeling concern control.

Met vriendelijke groeten

[redacted]
Projectleider verkiezingen

Van: Verkiezingen [mailto:Postbus.Verkiezingen@minbzk.nl]
Verzonden: woensdag 14 oktober 2015 11:49

Aan: Verkiezingen
Onderwerp:

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand treft u de eerste nieuwsbrief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan over het referendum over de goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne. U wordt verzocht kennis te nemen van deze nieuwsbrief en deze onder alle medewerkers c.q. collega's te verspreiden die zich bezighouden met de organisatie van verkiezingen in uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Verzonden: verkiezingen
dinsdag 27 oktober 2015 10:34
Aan: [REDACTED] verkiezingen
Onderwerp: RE: Kosten raadplegend referendum

Geachte heer [REDACTED]

In de eerste plaats excuus dat de beantwoording van u vraag is vertraagd.

Onlangs is de VNG door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geïnformeerd dat op het moment dat er een referendum plaatsvindt via het gemeentefonds een bedrag van € 20 mln. beschikbaar komt voor het organiseren van de stemming, inclusief taken van de gemeente Den Haag voor kiezers in het buitenland.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Coördinerend Beleidsmedewerker

.....
[REDACTED]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [REDACTED]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
T 06- [REDACTED]
[REDACTED]

.....
Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 16 oktober 2015 14:10
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: Kosten raadplegend referendum

Hallo,

Naar aanleiding van het bekendmaken van het te houden raadplegend referendum heb ik een vraag over de financiële consequenties.
Dragen de gemeenten de volledige kosten voor de organisatie van een referendum of worden zij gecompenseerd vanuit het Rijk?
Graag uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Gemeente [REDACTED]

E-mail: [REDACTED]
 Tel.: [REDACTED]
 Fax: [REDACTED]
 Internet: [REDACTED]

 Spaar papier - is het echt nodig dat u deze e-mail afdrukt?

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 30 oktober 2015 11:06
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: a nmelding nieuwsbrief

Geachte heer/mevrouw,

Omdat ik me o.a. bezig hou met de organisatie van verkiezingen/ referendum wil me graag aanmelden voor de nieuwsbrief

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: Verkiezingen
Verzonden: maandag 2 november 2015 9:54
Aan: [REDACTED] Verkiezingen
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: 22 of 23 februari 2016

Geachte heer [REDACTED]

Ook artikel 127 van de Wrr is relevant (zie Staatsblad 122). Daarin is geregeld dat de termijn in de Wrr 44 dagen wordt zodra in de Kieswet ook is geregeld dat het van 43 naar 44 dagen gaat.

Artikel 127

Indien het bij koninklijke boodschap van 22 mei 2012 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Kieswet houdende maatregelen om het eenvoudiger te maken voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen, wijziging van de wijze van inlevering van de kandidatenlijsten, aanpassing van de datum van kandidaatstelling en stemming, alsmede regeling van andere onderwerpen (33 268), tot wet is of wordt verheven en die wet in werking treedt, wordt deze wet als volgt gewijzigd:

1. In artikel 18, tweede lid, wordt «de drieënveertigste dag» vervangen door: de viereënveertigste dag.

[..]

7. In artikel 59, onderdeel a, wordt «drieënveertigste dag» vervangen door: viereënveertigste dag.

8. Artikel 60 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt «in een andere gemeente».

2. Het tweede lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. in de artikelen K 3, eerste en tweede lid, K 6, tweede lid, en K 8, tweede lid, in plaats van «dag van de kandidaatstelling» wordt gelezen: viereënveertigste dag voor de dag van stemming;

[..]

9. Artikel 61 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, onderdeel a, wordt «L 7» vervangen door «L 7, tweede lid», wordt «L 11, eerste lid, en L 14, eerste lid» vervangen door «en L 11, eerste lid» en wordt «drieënveertigste dag» vervangen door: viereënveertigste dag.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Coördinerend Beleidsmedewerker

.....
[redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

T 06- [redacted]
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zaterdag 31 oktober 2015 15:19
Aan: [redacted] Verkiezingen
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: 22 of 23 februari 2016

Klopt, maar in de officiële versie van Stb 122 staat nog 43 dagen en volgens mij - maar dat kan ik verkeerd hebben - is die termijn in Stb. 123 niet gewijzigd.

Hamvraag is natuurlijk: welke versie geldt? De digitale of de 'papieren'?

Het is mij verder om het even (en analogie aan de Kieswet is natuurlijk meest makkelijke), maar de gemeenten moeten het gewoon weten.

Mijn collega [redacted] gaat er (ook) achteraan.

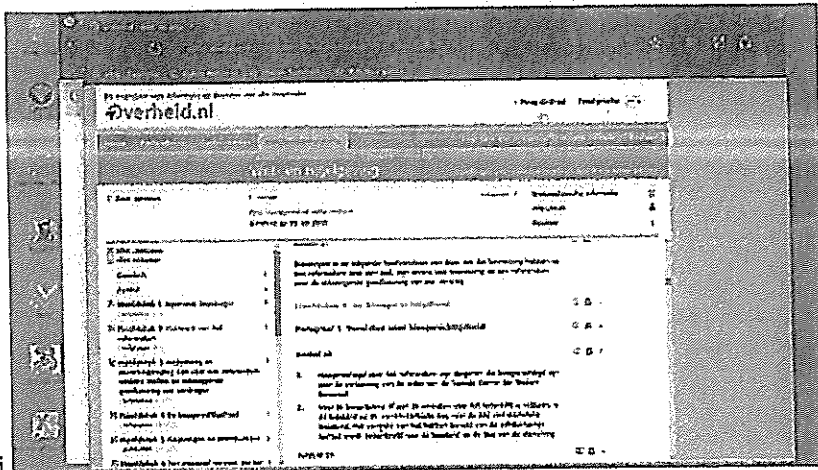
[redacted]
.....
Van: [redacted]
Verzonden: zaterdag 31 oktober 2015 14:46
Aan: [redacted] postbus.verkiezingen@minbzk.nl
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: 22 of 23 februari 2016

Hoi,

In de huidige versie van de wet staat 44 dagen.

Zie:
http://wetten.overheid.nl/BWBR0036443/geldigheidsdatum_31-10-2015

Groets,
[redacted]

Hoi,

In de huidige versie van de wet staat 44 dagen.

Van: [redacted]
Verzonden: zaterdag 31 oktober 2015 12:30
Aan: 'postbus.verkiezingen@minbzk.nl'
CC: [redacted]
Onderwerp: 22 of 23 februari 2016

Beste collega's

Kunnen jullie mij helderheid verschaffen over een onduidelijkheid (althans voor mij ☺) in de door jullie verstuurd Referendumkalender?

In artikel 18, 2e lid WRR staat dat de kiesgerechtigheid moet worden beoordeeld naar de toestand op de 43e dag voor de dag van de stemming.
In de door jullie toegezonden Referendumkalender staat dat dit op maandag 22 februari 2016 valt. Als ik echter ga tellen dan kom ik uit op dinsdag 23 februari 2016.

Anders dan de Kieswet - die spreekt over "de maandag in de periode..... - spreekt de Wrr toch echt over 43 dagen en als ik goed reken (en dat hoop ik dan maar!!) kom ik uit op dinsdag 23 februari a.s.

Wat is juist? Graag spoedig antwoord in verband met de voorbereidingen die wij als gemeenten moeten treffen en het maken van lesmateriaal.

Dank en met vriendelijke groet,

[redacted]

Verzonden: woensdag 4 november 2015 13:54
Aan: [REDACTED]
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE: onderzoek naar te verwachten opkomstpercentage referendum

Geachte heer [REDACTED]

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties doet in aanloop naar verkiezingen nooit onderzoek naar de verwachte opkomst. Voor het referendum op 6 april 2016 is er dan ook geen voornemen een dergelijk onderzoek te doen. Ten overvloede: zou zo'n onderzoek wel worden gedaan, dan is de uitkomst daarvan slechts een momentopname. In aanloop tot de verkiezingen kunnen er zich allerlei ontwikkelingen voordoen waardoor kiesgerechtigden alsnog besluiten om wel of niet te gaan stemmen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[REDACTED]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06-[REDACTED]

Van: Verkiezingen
Verzonden: woensdag 4 november 2015 11:34
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: onderzoek naar te verwachten opkomstpercentage referendum

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 4 november 2015 11:13
Aan: Verkiezingen
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: onderzoek naar te verwachten opkomstpercentage referendum

Beste medewerker,

Op onderstaande mail aan uw ministerie dd. 29-10 heb ik nog geen reactie verkregen. Ik heb de vraagstelling ook aan de Kiesraad en de referendumcommissie voorgelegd. De Kiesraad heeft nog niet inhoudelijk gereageerd. Wel kreeg ik een reactie van de referendumcommissie die luidt als volgt:

Geachte heer [REDACTED]

Dank voor uw vraag aan de Referendumcommissie. De Referendumcommissie heeft op basis van de Wet raadgevend referendum een aantal taken te weten:

- Het bepalen van de dag waarop een referendum wordt gehouden. De Referendumcommissie besluit daarover na overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;*
- Het bepalen hoe de wet waarover een referendum wordt gehouden wordt aangeduid op het stembiljet;*
- Het geven van informatie aan de kiezers over de wet waarover een referendum wordt gehouden;*

- *Het verstrekken van maximaal 2 miljoen Euro per referendum aan subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen.*

Het doen van onderzoek naar de opkomst bij een referendum is derhalve geen taak voor de Referendumcommissie daarom zal de commissie daar ook geen onderzoek naar verrichten.

Met vriendelijke groet

Secretaris Referendumcommissie

Graag zou ik alsnog uw reactie ontvangen.

VERZ.

Verzonden:

[REDACTED]
donderdag 29 oktober 2015 11:11

Aan:

Verkiezingen

CC:

Onderwerp:

[REDACTED]
onderzoek naar te verwachten opkomstpercentage referendum

Beste medewerker van postbus.verkiezingen@minbzk.nl

Wordt er door het ministerie, of naar uw weten door enige andere instantie, gedegen onderzoek gedaan naar het te verwachten opkomstpercentage bij het komende referendum? In de media valt te lezen dat het maar de vraag is of het minimaal vereiste percentage van 30% zal worden gehaald. Dit staat in contrast met opkomstpercentages van reguliere verkiezingen die doorgaans boven- of ruim boven de 50% liggen. Indien de verwachting is dat de opkomst aanzienlijk lager is dan bij reguliere verkiezingen kan dit aanleiding zijn om hier rekening mee te houden bij de voorbereiding van het referendum. Het is zonde van de inspanningen en te maken kosten wanneer de inzet hiervan het dubbele of meer dan het dubbele van hetgeen benodigd is zou zijn.

Denk hierbij onder andere aan het aantal in te richten stembureaus, aantal stembureauleden (stembureauleden willen graag wél wat te doen hebben), het aantal in te zetten stemhokjes per bureau, niet te vergeten de hoeveelheid te bestellen drukwerk (relatief grote kostenpost) en de kosten en organisatie van het transport van dit alles.

Een onderzoek naar de te verwachten opkomst is een nuttig instrument om te komen tot een verantwoorde afweging van het voorgaande door gemeenten.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
Medewerker Projectteam Verkiezingen

Gemeente [REDACTED]

0 [REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 16:52
Aan: [REDACTED]
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE: Referendum 2016

Geachte heer/mevrouw [REDACTED]

Allereerst mijn excuses voor dit late antwoord – door omstandigheden is beantwoording van uw mail vertraagd. In de Kieswet en het Kiesbesluit staan geen richtlijnen/normen over het aantal op te roepen kiezers per stemlokaal. Het is aan gemeenten om in te schatten hoeveel stemlokalen er nodig zijn. Dat is afhankelijk van een groot aantal lokale factoren, waarover het ministerie van BZK niet kan adviseren.

Wel heeft de minister van BZK vandaag in een brief aan de Tweede Kamer (zie: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-binnenlandse-zaken-en-koninkrijksrelaties/documenten/kamerstukken/2015/11/17/kamerbrief-over-kosten-referendum>) benadrukt dat het van belang is dat het referendum kostenefficiënt plaatsvindt (ook omdat niet is te voorspellen hoe vaak er in de toekomst een referendum zal worden gehouden), uiteraard onder waarborging van een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering, en van toegankelijkheid voor de kiezers.

Van belang daarbij is dat het organiseren van een referendum niet één op één gelijk is aan een 'reguliere' verkiezing. De minister van BZK heeft geschreven dat hij het niet op voorhand bezwaarlijk vindt dat gemeenten – mits dat, gelet op de eerdergenoemde randvoorwaarden, verantwoord is – minder stemlokalen inrichten dan bij reguliere verkiezingen gebruikelijk is. Hij gaat er daarbij van uit dat elke gemeente daarbij een expliciete afweging maakt tussen enerzijds de nodige beheersing van de kosten en anderzijds een waarborging van een goede uitvoering van en toegankelijkheid tot het referendum. Aanknopingspunt daarvoor kan bijvoorbeeld zijn dat gemeenten bij reguliere verkiezingen vaak meerdere stemlokalen in eenzelfde gebouw inrichten. Zou op zo'n locatie voor één stembureau worden gekozen, dan blijft er voor de omwonende kiezers een stemlokaal in de buurt.

De training van stembureauleden is verplicht gesteld in art. 4 van de Kieswet. De Wet raadgevend referendum verklaart deze verplichting in artikel 24 van overeenkomstige toepassing bij referenda. De stembureauleden moeten dus inderdaad verplicht een training volgen. Hierdoor is gewaarborgd dat de stembureaus worden bemenst door deskundige personen die voldoende zijn toegerust voor hun taak. Het ministerie van BZK zal tijdig een digitale instructie beschikbaar stellen. Die zal in de digitale toolkit worden geplaatst, op www.verkiezingen2016.nl/toolkit. U ontvangt daarover nader bericht.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[REDACTED]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06 [REDACTED]

Van: Verkiezingen
Verzonden: donderdag 12 november 2015 11:34
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Referendum 2016

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 6 november 2015 14:52

Aan: Verkiezingen

Onderwerp: Referendum 2016

Beste mevrouw, heer,

In verband met de voorbereidingen voor het referendum wil ik een paar vragen stellen.

Stembureaus:

Er bestaat een richtlijn voor het aantal op te roepen kiezers per stembureau. Daarbij genomen de publicaties dat gemeenten aanmerkelijk minder aan financiële tegemoetkoming uit de rijkskas gaat krijgen, en de verwachting dat het opkomstpercentage laag zal zijn, zal beslist de vraag opspelen: kunnen we met minder stembureaus? Kunt u ons daarover adviseren.

Instructie stembureauleden.

Gemeenten hebben de plicht tot het opleggen van een instructie aan stembureauleden. Ook hierbij speelt de vraag: is dat nodig/gewenst. Ook graag hierover een advies van u.

Graag uw bericht.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
facebook.com/[redacted]

 Denk alstublieft aan het milieu voordat u deze e-mail print

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 10 november 2015 11:26
Aan: [REDACTED] Verkiezingen
Onderwerp: RE: Brief van minister Plasterk over aantal stembureaus

Neen. Een dergelijke brief is er niet.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Coördinerend Beleidsmedewerker

.....
[REDACTED]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [REDACTED]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

T 06- [REDACTED]
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 10 november 2015 11:25
Aan: Verkiezingen; [REDACTED]
Onderwerp: Brief van minister Plasterk over aantal stembureaus

Beste [REDACTED]

Heeft minister Plasterk een brief verstuurd naar de gemeenten over het aantal in te stellen stembureaus? Ik werd hierover gebeld door de gemeente [REDACTED]. De gemeente [REDACTED] zou deze brief hebben gezien. Als dit het geval is zouden wij de brief ook graag ontvangen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 070- [REDACTED]
E [REDACTED]
W www.kiesraad.nl

FOLLOW US ON

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 17:02
Aan: [redacted]
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE:

Beste [redacted]
Waarschijnlijk zal in de a.s. decembercirculaire (verwachte publicatie: begin december) duidelijkheid worden gegeven over de verdeling.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[redacted]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06-[redacted]

Van: Verkiezingen
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 12:54
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW:

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 12:46
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: RE:

Geachte heer [redacted]

Ik hoop dat u begrijpt dat ik met dit antwoord niet veel verder kom. Het gaat mij natuurlijk om de hoogte van de bijdrage per inwoner dan wel per kiesgerechtigde. Waarom wordt daar niet over gecommuniceerd, is dat omdat bekend is dat er voor dit bedrag geen verkiezing te organiseren is? Ik wil u verzoeken zo snel mogelijk de beschikbare vergoeding per inwoner bekend te maken zodat wij richting bestuur actie kunnen ondernemen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
[redacted]
06-[redacted]

Van: Verkiezingen [mailto:Postbus.Verkiezingen@minbzk.nl]
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 12:29
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE:

Geachte heer [redacted]

Dank voor uw e-mail.

Met betrekking tot de bijdrage van het Rijk aan de gemeenten voor de organisatie van de stembusgang kan ik u het volgende melden: Onlangs is de VNG door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geïnformeerd dat op het moment dat er een referendum plaatsvindt via het gemeentefonds een bedrag van € 20 mln. beschikbaar komt voor het organiseren van de stemming, inclusief taken van de gemeente Den Haag voor kiezers in het buitenland.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Van: [Redacted]
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 11:38
Aan: Verkiezingen
Onderwerp:

Dank voor uw uitgebreide nieuwsbrief. Het bevat veel informatie maar waar iedereen in gemeenteland op zit te wachten wordt met geen woord over gesproken nml hoe zit het met de vergoeding van het Rijk aan de gemeenten. De voorbereidingen zijn inmiddels in volle gang maar geen enkele duidelijkheid over het financiële perspectief, en dat is hard nodig om de uitgangspunten te kunnen bepalen. Kunt aangeven wanneer hier duidelijkheid over komt?

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]
06- [Redacted]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 19 november 2015 9:02
Aan: [REDACTED]
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE: Vraag met betrekking tot referendum

Geachte heer [REDACTED].

Het ministerie van BZK adviseert niet over aantallen in te richten stemlokalen in een gemeente. De inschatting hoeveel stemlokalen er in een gemeente nodig zijn, zal de gemeente zelf moeten maken. Ten overvloede wijs ik er wel op dat het aantal stembureaus zodanig moet zijn dat het referendum toegankelijk is voor de kiezers.

Ook de inschatting hoeveel stembureauleden er per stemlokaal nodig zijn, moet de gemeente zelf maken. Wel is er op dit punt een wettelijk kader: het stembureau moet bestaan uit minimaal drie en maximaal zeven leden (art. E 1 van het Kiesbesluit).

Binnen dat wettelijke kader geldt in het algemeen wel dat de telling bij een referendum een stuk eenvoudiger zal zijn dan bij 'reguliere' verkiezingen. Er is immers geen sprake van lijsten en kandidaten – het enige wat hoeft te worden geteld is het aantal stemmen 'voor', het aantal stemmen 'tegen' en het aantal blanco en ongeldige stemmen. Verwacht mag dan ook worden dat de telling sneller zal verlopen dan bij reguliere verkiezingen. U kunt dan ook inderdaad overwegen om minder tellers in te schakelen (of in het geheel geen tellers, en de stemopneming te laten verrichten door de stembureauleden zelf).

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[REDACTED]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06- [REDACTED]

Van: Verkiezingen
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 12:34
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Vraag met betrekking tot referendum

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 17 november 2015 10:22
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: Vraag met betrekking tot referendum

Geachte heer/mevrouw,

Tijdens de laatste verkiezingen, Waterschap en Provinciale Staten, hebben wij 10 stembureaus ingezet. Op die stembureaus 4 stembureauleden, ofwel een voorzitter een 1^e en 2^e lid en ten slotte een 1^e plaatsvervanger. Daarnaast hebben wij 4 tellers per stembureau ingezet. Dit vanwege de dubbele verkiezingen.

Wat adviseert u ons voor het komende Referendum? 10 stembureaus met zelfde aantal leden en dan twee tellers per stembureau, of 1 teller gezien de eenvoudige telling (Voor of tegen)?

Ik vind dit als coördinator lastig in te schatten.

Bij voorbaat dank voor een reactie.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

Tel. 0 [Redacted]

E-mail: [Redacted]

Post adres:

Gemeente [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Bezoekadres:

[Redacted]

[Redacted]

Website: [Redacted]

Voor informatie over de gemeente [Redacted] kijk op [Redacted] of volg ons op Twitter [Redacted]
[Redacted]

Van: Verkiezingen
Verzonden: donderdag 3 december 2015 16:30
Aan: [REDACTED] Verkiezingen
CC: [REDACTED] Verkiezingen
Onderwerp: RE: vergoeding gemeentefonds referendum/verkiezingen

Geachte heer [REDACTED]

Dank voor uw e-mail. Wat betreft de vergoeding door het Rijk kan ik u het volgende melden. Het kabinet heeft €20 miljoen ter beschikking gesteld voor het voorbereiden en uitvoeren van het referendum door gemeenten. Waarschijnlijk zal in de a.s. decembercirculaire duidelijkheid worden gegeven over de verdeling. De verwachting is dat deze halverwege december naar de gemeenten wordt gestuurd. Voor het organiseren en uitvoeren van reguliere verkiezingen zit geen "geoormerkt" bedrag in het Gemeentefonds. De verkiezingen zijn een onderdeel van het takenpakket van gemeenten binnen het subcluster Burgerzaken in het Gemeentefonds. Dit subcluster (2015: €365 miljoen) is ook bedoeld voor de vergoeding van de kosten voor legesrelevante producten (zoals uittreksels en verklaringen), de gemeentelijke basisadministratie en overige producten burgerzaken (burgerlijke stand, huisnummering, straatnaamgeving).

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 16:05
Aan: Verkiezingen
CC: [REDACTED]
Onderwerp: vergoeding gemeentefonds referendum/verkiezingen

Op 6 april 2016 wordt het eerste (nationaal) raadplegend referendum, over het associatieverdrag tussen de EU en Oekraïne gehouden. Het ministerie van BZK heeft de VNG laten weten dat voor het organiseren van het referendum € 20 miljoen in het gemeentefonds beschikbaar komt. Kunt u mij aangeven op welke wijze dit bedrag verdeeld wordt binnen het gemeentefonds en of dit onderdeel uitmaakt van de te verschijnen decembercirculaire 2015?

Per 1 juli 2014 is de Wet aanpassing waterschapsverkiezingen in werking getreden. Dit betekende dat de waterschapsverkiezingen in 2015 tegelijk met de verkiezingen voor de provinciale staten hebben plaatsgevonden. In 2015 hebben de gemeenten via de algemene uitkering compensatie ontvangen voor de extra kosten als gevolg van de organisatie van gecombineerde verkiezingen (paragraaf 2.2 meicirculaire 2014). De verdeling heeft plaatsgevonden via de maatstaf inwoners. Kunt u mij aangeven wat de reguliere vergoeding voor een verkiezing bedraagt (bijvoorbeeld voor de Tweede Kamer in 2012)?

Bij voorbaat dank voor uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
Gemeente [REDACTED]

T: [REDACTED]
E: [REDACTED]
W: [www.\[REDACTED\]](http://www.[REDACTED])

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 14:34
Aan: [REDACTED]
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE: vergoeding referendum

Geachte heer/mevrouw [REDACTED]
Het kabinet heeft €20 miljoen ter beschikking gesteld voor het voorbereiden en uitvoeren van het referendum door gemeenten. Waarschijnlijk zal in de a.s. decembercirculaire duidelijkheid worden gegeven over de verdeling. De verwachting is dat deze halverwege december naar de gemeenten wordt gestuurd.
Voor het organiseren en uitvoeren van reguliere verkiezingen zit geen "geoormerkt" bedrag in het Gemeentefonds. De verkiezingen zijn een onderdeel van het takenpakket van gemeenten binnen het subcluster Burgerzaken in het Gemeentefonds. Dit subcluster (2015: €365 miljoen) is ook bedoeld voor de vergoeding van de kosten voor legesrelevante producten (zoals uittreksels en verklaringen), de gemeentelijke basisadministratie en overige producten burgerzaken (burgerlijke stand, huisnummering, straatnaamgeving).

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[REDACTED]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06- [REDACTED]

Van: Verkiezingen
Verzonden: donderdag 3 december 2015 12:49
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: vergoeding referendum

Van: Postbus Informatiepunt
Verzonden: donderdag 3 december 2015 12:21
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: FW: vergoeding referendum

Van: Kiesraad website [<mailto:kiesraad@kiesraad.nl>]
Verzonden: woensdag 2 december 2015 14:18
Aan: Postbus Informatiepunt
Onderwerp: vergoeding referendum

Ingezonden op woensdag, 2 december, 2015 - 14:17 Ingezonden door: Anoniem Ingevulde gegevens zijn:
Uw vraag
Onderwerp vergoeding referendum
Vraag

geachte heer/mevrouw,
kunt u mij meedelen wat de vergoeding vanuit het rijk is voor de gemeente bij het komende referendum.
Is deze vergoeding meer of minder dan bij een reguliere verkiezing (bijv de tweede kamer verkiezing)

Uw persoonsgegevens

Namens Gemeente

Naam gemeente

Achternaam

Telefoon

E-mail

Hoeveel is 2 + 2? 4

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 12:22
Aan: [REDACTED]
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE: vervolgggesprek Plasterk VNG over vergoeding referenda

Geachte mevrouw [REDACTED]
Het kabinet heeft €20 miljoen ter beschikking gesteld voor het voorbereiden en uitvoeren van het referendum door gemeenten. Waarschijnlijk zal in de a.s. decembercirculaire duidelijkheid worden gegeven over de verdeling. De verwachting is dat deze halverwege december naar de gemeenten wordt gestuurd.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[REDACTED]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06-[REDACTED]

Van: Verkiezingen
Verzonden: dinsdag 1 december 2015 11:12
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: vervolgggesprek Plasterk VNG over vergoeding referenda

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 1 december 2015 10:13
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: vervolgggesprek Plasterk VNG over vergoeding referenda

Geachte heer/mevrouw,

Minister Plasterk heeft in het gesprek met de VNG op 10 november toegezegd in de maand november verder met de VNG te overleggen om snel tot overeenstemming te komen over de kosten van het organiseren van referenda.

Het is nu december en ik kan geen informatie vinden over het vervolgggesprek.

Wanneer heeft het gesprek plaatsgevonden of zal het plaatsvinden?

We wachten met smart op het definitieve budget zodat we om te beginnen de nu nog beschikbare stembureaulocaties definitief kunnen vastleggen dan wel vrijgeven.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: Postbus Informatiepunt
Verzonden: dinsdag 15 december 2015 17:20
Aan: Verkiezingen
Onderwerp: FW: vergoeding voor organisatie raadgevend referendum

Beste collega's,

Volgens mij valt onderstaande vraag in jullie competentie. Kunnen jullie contact opnemen met de gemeente [REDACTED].

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

.....
Informatiepunt Verkiezingen
Herengracht 21 | 2511 EG Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

.....
T +31 (0) 70 426 7329
E informatiepunt@kiesraad.nl

FOLLOW US ON

.....
Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 15 december 2015 15:48
Aan: Postbus Kiesraad
CC: [REDACTED]
Onderwerp: vergoeding voor organisatie raadgevend referendum

Goedemiddag,

t.b.v. overleg met mijn portefeuillehouder zou ik graag informatie hebben hoeveel onze gemeente ([REDACTED]) zal ontvangen als vergoeding voor de organisatie van het referendum april 2016. Eigenlijk is er enige haast bij deze vraag; kan ik uw antwoord voor morgenochtend 10.00 uur krijgen? Bij voorbaat dank!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED] | Gemeente [REDACTED]
[REDACTED] | [www.\[REDACTED\]](http://www.[REDACTED])
Postbus [REDACTED] | Bezoekadres: [REDACTED]
Werkdagen: maandag t/m donderdag

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 15 december 2015 11:30
Aan: [redacted]
CC: Postbus Informatiepunt; [redacted]
Onderwerp: RE: referendumvragen

Hallo [redacted]

Als je heel strikt redeneert, is het m.i. niet nodig om het dichtstbijzijnde stemlokaal op de stempas te vermelden. Er staat "Stemlokaal bij u in de buurt" en dat is niet per se hetzelfde als het dichtstbijzijnde stemlokaal. Misschien inderdaad het beste om aan gemeenten die een lijst willen toevoegen, te adviseren om aanvullend een plattegrond op te nemen, of op de lijst met stemlokalen te werken met een duidelijke onderverdeling naar wijk/buurt/dorp.
Groet, [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 15 december 2015 10:39
Aan: [redacted]
CC: Postbus Informatiepunt; [redacted]
Onderwerp: RE: referendumvragen

Hallo [redacted]

We krijgen nog steeds vrij veel vragen over het (niet) vermelden van het dichtstbijzijnde stemlokaal op de stempas en beantwoorden in lijn met het onderstaande.
Dat roept echter de vraag op of het dus niet nodig is om op die lijst aan te geven wat het dichtstbijzijnde stemlokaal is.
M.a.w. volstaat een algemene lijst met alle stemlokalen in de gemeente?
Zo ja, dan zouden we gemeenten aanvullend kunnen adviseren om een plattegrond met alle stemlokalen op te nemen, zodat een kiezer makkelijk in staat is om te bepalen waar hij wilt stemmen zonder dat de bijlage steeds gepersonaliseerd moet worden.

groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 14:23
Aan: [redacted]
CC: Postbus Informatiepunt; [redacted]
Onderwerp: RE: referendumvragen

Hallo [redacted]

Over de eerste vraag: op het model van de stempas staat "Stemlokaal bij u in de buurt" (met daar onder een lege ruimte). Strikt genomen zou daar het adres van een stemlokaal in de buurt moeten worden vermeld. Maar wat ons betreft is er niet zo veel bezwaar tegen als een gemeente op die lege ruimte verwijst naar een bijgevoegde lijst met (adressen van) stemlokalen. Voorwaarde is dan wel dat die lijst inderdaad ook is bijgevoegd (zodat de benodigde info in één en dezelfde (post)zending aan de kiezer beschikbaar wordt gesteld).
Over de tweede vraag: er wordt momenteel de laatste hand gelegd aan de specificaties van het stembiljet. Het is nog niet helemaal duidelijk wanneer dit definitief is, maar we werken eraan.
Over de derde vraag: goed signaal, daar moeten wij nog over nadenken.
Groet, [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 13:16
Aan: [redacted]

CC: Postbus Informatiepunt; [redacted]
Onderwerp: RE: referendumvragen

Hallo [redacted]

Heb jij nog gelegenheid gehad om naar onderstaande vragen te kijken?

groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 1 december 2015 14:42
Aan: [redacted]
CC: Postbus Informatiepunt
Onderwerp: referendumvragen

Hallo [redacted]

Ik heb vernomen dat er een gemeente is die op de stempas op de plek waar je een dichtstbijzijnde stemlokaal moet vermelden wil verwijzen naar een bijgevoegd brief.

Dit zodat ze het aantal stemlokalen kunnen beperken zonder aanpassingen door te voeren in het GBA. Hoe staat BZK hiertegenover?

Verder krijgen wij vragen over wanneer meer duidelijk wordt over de echtheidkenmerken op het stembiljet. Gemeenten willen weten waar ze aan toe zijn, maar de producenten kunnen nog geen prijs vaststellen.

Tot slot de vraag of de tekst van de wet en verdrag ook in braille beschikbaar zal worden gesteld.

groet,
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]

KIESRAAD
Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 070 [redacted]
E [redacted]
W www.kiesraad.nl

FOLLOW US ON

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 16 december 2015 10:05
Aan: [REDACTED]
CC: Postbus Informatiepunt; Verkiezingen
Onderwerp: Vergoeding referendum

Geachte mevrouw [REDACTED]

Uw e-mail over de exacte vergoeding voor het raadgevend referendum heb ik doorgestuurd gekregen van het informatiepunt verkiezingen.

De informatie over de vergoeding staat in de decembercirculaire (zie tabel 2.5.1). Daar staat de wijziging in het bedrag per eenheid van de maatstaf inwoners. Dat is nog exclusief de uitkeringsfactor. De uitkeringsfactor voor 2016 staat ook in paragraaf 2.5.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Beleidsmedewerker Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Werkdagen: maandag t/m donderdag (woensdag thuiswerkdag)

T: 06 - [REDACTED] E: [REDACTED]

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Kamer [REDACTED]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 27 oktober 2015 8:36
Aan: Verkiezingen
CC: Verkiezingen
Onderwerp: RE: vraag kostenvergoeding gemeenten organisatie Referendum

Urgentie: Hoog

Goedemorgen,

Vrijdagochtend heb ik gebeld met de vraag wanneer ik antwoord op mijn vraag in de mail hieronder zou kunnen verwachten.

Mij werd verzekerd dat ik dezelfde middag, en anders maandag antwoord zou krijgen. Het is nu dinsdag en ik heb nog geen antwoord mogen ontvangen.

Graag ontvang ik per ommekeer alsnog uw antwoord.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

gemeente [redacted]
Postbus [redacted]
www. [redacted]
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 19 oktober 2015 11:32
Aan: 'postbus.verkiezingen@minbzk.nl' <postbus.verkiezingen@minbzk.nl>
CC: Verkiezingen [redacted]
Onderwerp: vraag kostenvergoeding gemeenten organisatie Referendum

Goedemorgen,

In voorbereiding op het komende referendum, ben ik op zoek naar meer informatie over de kostenvergoeding aan gemeenten voor de organisatie van het referendum.

Op de website van de VNG heb ik gelezen dat gemeenten gecompenseerd worden.

Kunt u mij iets meer vertellen over de wijze waarop dat zal gebeuren? Dan kan ik dat gebruiken bij mijn overleg met de afdeling Financiën van de gemeente.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

gemeente [redacted]
Postbus [redacted]
www. [redacted]
[redacted]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 16 december 2015 18:50
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Vergoeding referendum

Hier hebben wij geen leidraad voor nee. Ik schat in dat de Kiesraad die ook niet heeft. Maar ik snap ook niet helemaal wat een vrouw precies bedoelt met standaardtekst. Epe heeft voorgaande jaren ook verkiezingen georganiseerd, kan men die tekst niet gebruiken en evt. aanpassen?

-----Original Message-----

From: [REDACTED]
Sent: Wednesday, December 16, 2015 05:36 PM W. Europe Standard Time
To: [REDACTED]
Subject: FW: Vergoeding referendum

Ha [REDACTED] Ik kreeg nog een aanvullende vraag van mevrouw [REDACTED]. Weet jij hier ook het antwoord toevallig op? ☺

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 16 december 2015 17:28
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Vergoeding referendum

*Dank voor uw antwoord!
Hoe is het gesteld met een evt. standaard tekst tbv de flyer bij de stempassen in de envelop?
Heeft de Kiesraad hiervoor een advies c.q. leidraad.*

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 16 december 2015 10:05
Aan: [REDACTED]
CC: Postbus Informatiepunt; Verkiezingen
Onderwerp: Vergoeding referendum

Geachte mevrouw [REDACTED]

Uw e-mail over de exacte vergoeding voor het raadgevend referendum heb ik doorgestuurd gekregen van het informatiepunt verkiezingen.

De informatie over de vergoeding staat in de decembercirculaire (zie tabel 2.5.1). Daar staat de wijziging in het bedrag per eenheid van de maatstaf inwoners. Dat is nog exclusief de uitkeringsfactor. De uitkeringsfactor voor 2016 staat ook in paragraaf 2.5.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Beleidsmedewerker Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Werkdagen: maandag t/m donderdag (woensdag thuiswerkdag)

T: 06 - [REDACTED]

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Kamer [REDACTED]

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 29 juli 2015 10:48
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: stand van zaken, nabrander

a

a

Hallo [Redacted]

a

In beide gaven maken wij pas iets bekend als de steekproef is geweest en er een definitieve uitslag is. Deze wordt dan in de Staatscourant gepubliceerd. Hierin wordt ook het totaal aantal ingediende verzoeken kenbaar gemaakt.

Groet,

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 29 juli 2015 10:27
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: stand van zaken, nabrander

a

a

Dag [Redacted]

a

Nog een vraag.

Indien het aantal van 10:000 wordt bereikt, dan wordt dat natuurlijk bekend gemaakt.

Als er geen 10.000 worden gehaald, wordt dan alleen bekend gemaakt dat de grens niet is gehaald of daarbij ook het aantal handtekeningen dat wel is ontvangen?

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
Beleidsmedewerker

a

.....
Afdeling [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

.....
T 06- [Redacted]
[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 29 juli 2015 10:20
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: stand van zaken

a

a

Dank, het wordt spannend.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
Beleidsmedewerker

a

Afdeling [redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financien
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

T [redacted]
[redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 29 juli 2015 10:15
Aan: [redacted]
Onderwerp: stand van zaken

a

Hallo [redacted]

a

a

De teller staat nu op 86191.

Ik houd je op de hoogte

Met vriendelijke groet,

[redacted]

a

KIESRAAD
Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T [redacted]
E [redacted]
V [redacted]

a

FOLLOW US ON [twitter](#)

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 10 juli 2015 14:44
Aan: [redacted]

a
a

Onderwerp: Burgercomite EU start acties (ISM Geen Stijl) voor referendum over associatieverdrag Oekraïne

Ik kreeg net een signaaltje van [redacted] over de actie die het burgercomité EU gaat starten om een raadgevend referendum te veroorzaken over het associatieverdrag met de Oekraïne.

a
a

Ik had eerder contact met [redacted] waarbij hij duidelijk maakte dat zijn organisatie graag iets wil met het referendum, en wel zo snel mogelijk. Het burgercomité heeft zich ten doel gesteld het referendum te gaan inzetten bij de eerstvolgende wet waarbij sprake is van soevereiniteitsoverdracht aan de EU. Het dinsdag aangenomen associatieverdrag met de oekraïne vinden ze daarvoor geschikt. Zie <http://www.burgercomite-eu.nl/referendum-2-0-handtekeningenactie/>

De redenatie van het comite is dat een associatieverdrag een eerste opstapje is tot toetreding aan de EU, en men vraagt zich af of een land als de oekraïne., waar nog wel eens incidenten hebben plaatsgevonden, daar wel voor in aanmerking zou moeten komen.

Vanavond wordt een persbericht geplaatst, en er wordt samengewerkt met Geen Stijl, wat natuurlijk voor reuring zou kunnen zorgen.

[redacted]

b

Met groet, [redacted]

a

[redacted]

a

.....
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Afdeling [redacted] en [redacted]

a

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [redacted] etage
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

.....
Aanwezig: ma t/m vrij, uitgezonderd de woensdag.
telefoon: 06 [redacted]
bqg:070 [redacted]

a

www.rijksoverheid.nl

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 juli 2015 15:09
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Associatieverdrag Oekraïne

a
a
a

Nu er in de Wrr blijkt niet over ls gesproken, lijkt het mij goed

b

[redacted] zou mij advies zijn, [redacted]

b

Met vriendelijke groet,

a

Afdeling [redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financien
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

T 06- [redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 juli 2015 14:48
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Associatieverdrag Oekraïne

a

Ha [redacted]

a

Ik zie in de stukken over de Wrr zo gauw niets over de tussenstanden, maar bij de Trw is dat punt destijds wel redelijk uitvoerig aan de orde geweest (er is zelfs een motie over ingediend, die echter is verworpen). Bijgaand een korte opsomming van relevante teksten.

Groeten,

a

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 juli 2015 14:08
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Associatieverdrag Oekraïne

a

Hallo [redacted]

a

Ik stuur onderstaande vragen over het referenduminitiatief van GEEN STIJL/Burgercomite-EU ook even naar jullie door. [redacted] is met vakantie en ik heb nog niets van [redacted] gehoord en krijg haar telefonisch even niet te pakken. Wij

a

krijgen zo Burgercomité-EU op gesprek, zij willen e.e.a. met ons doornemen. Ik zal wachten met beantwoording van vraag 1 en 3 tot we met jullie overlegd hebben, maar stel met een oog op de termijnen een spoedige standpunt op prijs.

Hebben jullie deze overigens gezien [redacted]
utorial: hoe moet dat, een formulier printen en versturen:

<http://www.geenstill.nl/>

Ook op Twitter is er enige onbegrip voor de verplichte papieren indiening van verzoeken.

groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 13 juli 2015 17:30
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Associatieverdrag Oekraïne

Hallo [redacted]

Wij krijgen nu vragen van de heer [redacted] die betrokkenen is bij het Initiatief om een referendum te houden over het Associatieverdrag met Oekraïne. Hoe staan jullie ten opzichte van zijn 1^e en 3^e vraag? Zoals jullie zullen begrijpen staat er enige druk op een spoedige beantwoording.

vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 13 juli 2015 11:09
Aan: Postbus Kiesraad
Onderwerp: Re: Associatieverdrag Oekraïne

Geachte mevrouw [redacted] beste [redacted]

Dank voor het prettige gesprek zojuist. Zoals toegezegd stuur ik je mijn vier vragen hierbij ook even via de email:

- 1) Vooral straks als we wellicht voor de 300.000 gaan is het voor ons heel belangrijk dat we af en toe een update (hoeft niet precies, ongeveer is voldoende) krijgen van het aantal handtekeningen (geldig of niet, dat hoeven we ook nog niet precies te weten). Is dat mogelijk?
- 2) Nederlanders die kiesgerechtigd zijn maar in het buitenland wonen kunnen toch ook een formulier opsturen? Moeten ze dan nog een kopie van hun paspoort meesturen?
- 3) Kunnen mensen ook hun handtekening zetten en het formulier vervolgens scannen en naar ons sturen waarna wij het uitprinten en naar jullie sturen?
- 4) Volgens iemand is het vakje voor de geboorteplaats van de tweede aanvrager net niet zichtbaar als het formulier wordt uitgeprint maar misschien ligt dat aan zijn printerinstellingen, kan natuurlijk ook, maar ik geef het hierbij maar even door.

Ten slotte, morgenmiddag zijn we in Den Haag, we zouden dan wellicht ook even bij jullie kunnen langskomen.

Groeten en dank!

[Redacted]

a

Op 13 juli 2015 09:48 schreef Postbus Kiesraad <Kiesraad@kiesraad.nl>:

Geachte heer [Redacted]

a

Hartelijk dank voor uw e-mail. Na afloop van termijn voor het indienen van een inleidend of definitief verzoek stelt de Kiesraad vast hoeveel verzoeken zijn ingediend. Daarna volgt, bij ontvangst van ten minste 10.000 (dan wel 300.000 verzoeken bij een definitief verzoek), een controle op de geldigheid ervan. De Kiesraad kan hier niet op vooruitlopen. Daarom geven we geen tussenstanden door.

De Kiesraad besluit binnen één (respectievelijk twee weken bij een definitief verzoek) na de indieningstermijn of het verzoek wordt toegelaten. Dit besluit en het aantal ingediende verzoeken maken we vervolgens zo spoedig mogelijk bekend in de Staatscourant en in het geval van een definitief verzoek tijdens een openbare zitting. Ook wordt de informatie op de website www.referendumovereenwet.nl opgenomen. Voor meer informatie over het raadgevend referendum verwijs ik u graag naar: <https://www.kiesraad.nl/artikel/raadgevend-referendum>. Mocht u daarnaast nog vragen hebben, neem dan gerust contact met ons op.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

KIESRAAD

Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T [Redacted]

a

W www.kiesraad.nl

FOLLOW US ON

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 10 juli 2015 12:32
Aan: Postbus Kiesraad
Onderwerp: Associatieverdrag Oekraïne

Geachte mevrouw [REDACTED] beste [REDACTED]

Erg fijn je zojuist even gesproken te hebben. Als 'Burgercomité-EU' <http://www.burgercomite-eu.nl/> gaan we vanaf dit weekeinde ons best doen de 10.000 handtekeningen voor een inleidend verzoek op te halen. Voor ons zou het daarbij erg helpen als het wellicht mogelijk is af en toe een update van jullie te krijgen over het aantal handtekeningen dat al is ingezameld zodat we weten hoe ver we al zijn. Misschien dat jullie dit intern kunnen bespreken? Mocht de actie volgende week goed van de grond komen dan kom ik ook graag even bij jullie langs om het een en ander door te nemen. Het is voor ons allebei immers helemaal nieuw.

Hartelijke groeten,

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat een de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages .

MvT Trw (27 034)

De Kiesraad heeft aandacht gevraagd voor de mogelijkheid om tussenstanden op te vragen van de aantallen ingediende verzoeken en afgelegde ondersteuningsverklaringen in de inleidende en de definitieve fase van de referendumprocedure. Hij verwacht dat daaraan in de praktijk behoefte zal bestaan.

Inderdaad moet niet worden uitgesloten dat de door de Raad bepleite mogelijkheid in een praktische behoefte zou voorzien. Opgemerkt zij dat bij verkiezingen de media en anderen in belangrijke mate aan reeds aan een dergelijke informatiebehoefte voldoen. Vaak zijn zij met behulp van eigen onderzoek in staat uitspraken over tussenstanden te doen. Het is dan ook de vraag of de overheid daar voorzieningen voor ter beschikking zou moeten stellen.

Bovendien zal het niet eenvoudig blijken te zijn om tussentijds standen over de aantallen verzoeken en ondersteuningsverklaringen te geven. Indien de overheid een dergelijke taak toebedeeld zou krijgen, moeten de verstrekte cijfers betrouwbaar zijn. Dat is echter alleen te bereiken, indien de hele zojuist beschreven procedure zou worden gevolgd. Dit zou voor het verstrekken van tussenstanden een wel erg tijdrovende en kostbare aangelegenheid zijn. Een andere vraag, die hier alleen maar wordt opgeworpen, is wat de effecten van het verstrekken van tussenstanden op de ondersteuningsbereidheid van burgers zouden zijn. De onvoorspelbaarheid van die effecten wettigt zelfs de conclusie dat de overheid zich met het geven van tussenstanden niet moet willen inlaten. Al met al meent de regering dan ook de suggestie van de Kiesraad niet te moeten overnemen.

NnavV Trw (27 034)

De leden van de fracties van D66 en GroenLinks bepleitten de opnemng van een verplichting tot het melden van tussenstanden in de fasen van het inleidend en het definitieve verzoek, waardoor initiatiefnemers tot een referendum bij het bereiken van de vereiste aantallen hun inspanningen en financiën kunnen reserveren voor de volgende ronde. De leden van de fractie van GroenLinks achtten het bij de voorgestelde wijze van registratie van verzoeken en ondersteuningsverklaringen via de gemeenten noodzakelijk dat op verzoek van de aanvragers van een referendum door de overheid informatie over tussenstanden wordt verstrekt.

Naar mijn mening ligt het niet op de weg van de met de organisatie van een referendum belaste overheidsorganen om in de loop van de termijn waarbinnen verzoeken kunnen worden gedaan, respectievelijk ondersteuningsverklaringen kunnen worden afgelegd, officiële mededelingen te doen over tussentijds bereikte aantallen. Het geven van officiële tussenstanden beïnvloedt het proces van steunverwerving. De overheid dient ten aanzien van dat proces geen actieve rol te vervullen. Deze afzijdigheid behoeft overigens niet zo ver te gaan dat de gemeentelijke instanties uit een oogpunt van voorlichting desgevraagd geen indicaties zouden mogen geven over de mate van participatie in de fase van het inleidende of het definitieve verzoek.

Bovendien is het openbaar maken van tussenstanden om praktische redenen niet wenselijk. De vaststelling van een officiële tussenstand zou met dezelfde procedurele waarborgen moeten worden omgeven als de vaststelling van de eindstand. Het op bepaalde tijdstippen dan wel op verzoek publiceren van tussenstanden zou dan ook, met name bij nationale en provinciale referenda, een aanzienlijke extra belasting opleveren voor de uitvoeringsinstanties. Een wettelijke verplichting tot het geven van tussenstanden is dan ook niet wenselijk.

Hierbij valt tevens in aanmerking te nemen dat ongetwijfeld door de media en door initiatiefnemers tot het referendum op informele wijze zal worden gepeld hoe de deelname aan het inleidend verzoek of het definitieve verzoek verloopt. Blijkt daaruit dat de vereiste aantallen verre zullen worden overtroffen, dan kan daarmee bij het voeren van een referendumcampagne rekening worden gehouden. Val uit een informele tussenstand niet af te leiden of de drempel zal worden overschreden, dan zou dit bij een officiële tussenstand waarschijnlijk niet anders zijn, zodat de initiatiefnemers toch genoodzaakt zullen zijn hun inspanningen te continueren.

Om bovenstaande principiële en praktische redenen voel ik er niet voor de referendumprocedure nog verder te compliceren door de introductie van officiële tussenstanden.

Motte Halsema (27 033/27 034, nr. 19): verworpen

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat openbaarheid van tussenstanden bij het verzamelen van ondersteuningsverklaringen cruciaal is voor het verdere verloop van deze fase van het verzoek tot het houden van een referendum;

verzoekt de regering de openbaarmaking van tussenstanden bij het verzamelen van ondersteuningsverklaringen te stimuleren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Halsema

MvA Trw (27 034)

In reactie op deze vraag merk ik in de eerste plaats op, dat het voorstel van wet voorlichting over de participatie van kiesgerechtigden niet verbiedt. Het opnemen van een wettelijke verplichting tot het openbaar maken van (al dan niet steekproefsgewijs bepaalde) tussenstanden acht ik echter om een aantal redenen minder gewenst. Het geven van officiële tussenstanden of indicaties die als zodanig kunnen worden opgevat, kan het proces van steunverwerving voor een referendum beïnvloeden. De overheidsorganen die met de organisatie van (de voorfasen van) een referendum zijn belast, dienen naar mijn mening daarbij geen al te actieve rol te vervullen. Dit meer principiële argument voor terughoudendheid bij het geven van tussenstanden kan nog worden aangevuld met andere argumenten van praktische aard. Zo kunnen tussenstanden en steekproefsgewijze indicaties een vertekend beeld geven, aangezien pas bij de officiële beslissing omtrent de toelating van het inleidend, respectievelijk definitieve verzoek duidelijk wordt hoeveel verzoeken of ondersteuningsverklaringen geldig zijn. Een betrouwbare tussenstand is derhalve gedurende de indieningstermijn niet te geven. Bij provinciale en nationale referenda kan voorts niet worden volstaan met de cijfers van één gemeente, maar dient informatie van veel meer gemeenten te worden verkregen om een tussenstand te kunnen berekenen. Dit zal enige tijd in beslag nemen, waardoor de cijfers op het moment van bekendmaking al weer achterhaald zijn. Het verzamelen van de benodigde informatie zal bovendien een extra werkbelasting voor de betrokken overheidsinstanties betekenen.

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: maandag 3 augustus 2015 10:02
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: Vertrouwelijk: voldoende handtekeningen ontvangen voor Inleidend verzoek referendum

a
a
a

Termijn indienen handtekeningen 1^e ronde loopt nog t/m 6 augustus. Tot die tijd zal Kiesraad als het goed is zeker niets naar buiten brengen.
Zelf kom ik op de datum van 13 augustus dat Kiesraad gezien de wet uiterlijk moet besluiten of er voldoende handtekeningen zijn verzameld. Maar volgens contactpersoon bij Kiesraad zal rond 18 augustus het besluit worden gepubliceerd of er voldoende handtekening zijn.

[Redacted] Zal dus iets kort op papier zetten en zorgen dat het uiterlijk de 6^e bij jou ligt.

b

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

.....
Afdeling [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a
a
a

.....
T.06 [Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: maandag 3 augustus 2015 9:49
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: Vertrouwelijk: voldoende handtekeningen ontvangen voor Inleidend verzoek referendum

a
a
a

[Redacted]
Dank voor de heads up.
Lijkt mij goed [Redacted]
Heb je wellicht al een planning daarvoor?
Alvast dank voor je reactie.
Met groet!
[Redacted]

a
b
a

-----Original Message-----

From: [Redacted]
Sent: Monday, August 03, 2015 09:44 AM W. Europe Standard Time
To: [Redacted]
Cc: [Redacted]
Subject: RE: Vertrouwelijk: voldoende handtekeningen ontvangen voor inleidend verzoek referendum

a
a

Allen,

Ik vervolg op mijn eerdere bericht, heb zojuist vernomen dat de grens van 10.000 handtekeningen is overschreden.

Ter herinnering, die is vertrouwelijke informatie.

Kiesraad verwacht dat (gezien de diverse termijnen) rond 18 augustus bekendheid wordt gegeven dat er voldoende inleidende verzoeken zijn ontvangen.

Zoals gezegd, de vervolgstap zal dan zijn dat 300.000 ondersteuningverklaringen op papier voor het definitief verzoek moeten worden verzameld. Als dat wordt gehaald, komt er daadwerkelijk een referendum.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

a

Afdeling [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

a

T 06: [Redacted]

a

Van: [Redacted]

Verzonden: woensdag 29 juli 2015 11:30

a

CC: [Redacted]

a

a

Onderwerp: Vertrouwelijk: mogelijk voldoende handtekeningen voor inleidend verzoek referendum

Vertrouwelijk: mogelijk voldoende handtekeningen voor inleidend verzoek referendum

Allen,

Op 1 juli 2015 is de Wet raadgevend referendum in werking getreden. De eerste wetten en verdragen waarvoor een *inleidend* verzoek tot een referendum kan worden gedaan, zijn inmiddels gepubliceerd.

Het burgercomité EU voert samen met de website GeenStijl een campagne om een referendum georganiseerd te krijgen over de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds"

De eerste stap is het verzamelen van 10.000 verzoeken op papier om een inleidend verzoek voor een referendum mogelijk te maken.

Volgens de laatste informatie zijn op dit moment (29-7) iets meer dan 8.600 verzoeken ingediend. Tot en met 6 augustus kunnen nog verzoeken worden ingediend, dus er bestaat een grote kans dat de drempel wordt gehaald. **Let op: de Kiesraad geeft formeel geen tussenstanden. Onderhands wordt BZK wel geïnformeerd. Dus graag vertrouwelijk met deze informatie omgaan.**

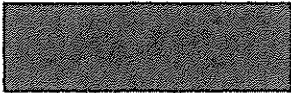
Als het aantal van 10.000 wordt gehaald dan zal de kiesraad eerst steekproefsgewijs controleren of de verzoeken geldig zijn en vervolgens bekend maken of er voldoende verzoeken zijn ingediend. Ook als de grens niet wordt gehaald, zal de kiesraad bekend maken hoeveel verzoeken zijn ingediend. De Kiesraad moet binnen een week na de sluitingsdatum (uiterlijk 13 augustus) bekend maken hoeveel ondersteuningsverklaringen zijn ingediend. Verwacht mag worden dat het bekend maken van het aantal ondersteuningsverklaringen en of dit voldoende is voor stap 2 - het definitief verzoek - de nodige media-aandacht zal genereren.

Het definitief verzoek houdt in dat in 5 weken tijd 300.000 handtekeningen op papier moeten worden verzameld. Het is nog maar de vraag of dit zal lukken.

Indien het definitief verzoek slaagt, dan zal de referendumcommissie (die op dit moment nog niet officieel benoemd is) een datum voor de referendumverkiezing moeten bepalen. Dat zal dan uiterlijk begin 2016 moeten zijn.

Hoewel het nog maar zeer de vraag is of er nu een referendumverkiezing komt, gaan wij ons daar nu in stilte wel op voorbereiden. Dit omdat bij een succesvol definitief verzoek de zaken in een stroomversnelling raken.

Met vriendelijke groet,

a

Afdeling
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

a

T.06.

a

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: maandag 21 september 2015 9:56
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: definitief verzoek, aantallen

a

a

Graag gedaan.

Ook op de site van GeenStijl staat dat ze nu 220.000 verzoeken in totaal hebben binnengekregen.....ik ben heel benieuwd of we dan inderdaad nog iets van 100.000 verzoeken deze week richting Heerlen mogen verwachten.....

Groet,

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: maandag 21 september 2015 9:50
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: definitief verzoek, aantallen

a

a

Dank,

Het is dus wachten of er weer een busje vol met geprinte formulieren komt voorrijden.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

.....
Afdeling [Redacted] & [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

a

a

T 06- [Redacted]

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: maandag 21 september 2015 9:48
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: definitief verzoek, aantallen

a

a

Goedemorgen [Redacted]

a

De teller staat hier nu op 115.606 verzoeken. Dat verschilt dus nogal met de stand die het Burgercomité aangeeft.

Mochten er deze week nu grote aantallen bij komen dan hoor je van mij.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

Aanwzig maandag t/m donderdag, vrijdag om de week

KIESRAAD

Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 070

E [Redacted]
W www.kiesraad.nl

a

FOLLOW US ON twitter

Van: [Redacted]

Verzonden: maandag 21 september 2015 9:32

a

Aan: [Redacted]

Onderwerp: definitief verzoek, aantallen

a

Dag [Redacted]

a

Volgens de site van Burgercomité EU hebben al 220.000 mensen een definitief verzoek gedaan.

Hoeveel definitieve verzoeken m.b.t. de associatie overeenkomst EU-Oekraïne hebben jullie inmiddels echt binnen?

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

Afdeling [Redacted]

Directie Bestuur, Democratie en Financiën

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping 28

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

T 06

[Redacted]

a

[redacted]
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 11 augustus 2015 12:50
Aan: [redacted]
CC: [redacted]

Onderwerp: raadgevend referendum
Bijlagen: opm minBZK.PDF

Urgentie: Hoog

[redacted]
In afstemming met [redacted] [redacted] willen [redacted] en ik je nader informeren over wat er speelt rond een mogelijk te houden raadgevend referendum.

Op 1 juli j.l. is de Tijdelijke Referendumwet in werking getreden. Vorige week is informeel van de Kiesraad vernomen dat meer dan 10.000 inleidende verzoeken zijn ontvangen voor een raadgevend referendum over de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, en de Oekraïne anderzijds". De Kiesraad is nu bezig om de inleidende verzoeken te controleren op geldigheid. De Kiesraad heeft inmiddels naar buiten gebracht dat op 13 augustus a.s. de uitslag van deze controle bekend wordt gemaakt. De Kiesraad verwacht op 18 augustus a.s. het besluit te publiceren ten aanzien van de inleidende verzoeken. Zou het besluit van de Kiesraad zijn dat er inderdaad 10.000 of meer geldige inleidende verzoeken zijn ontvangen dan treedt op de dag van publicatie van dat besluit (18 augustus 2015) de zes weken termijn in werking waarin de 300.000 definitieve verzoeken moeten worden ingediend. Op 26 september a.s. is daarvoor dan de sluitingsdatum. De Kiesraad moet dan wederom een steekproefsgewijze controle uitvoeren. Verwacht kan dan worden dat medio oktober a.s. de Kiesraad de zitting houdt waarin wordt bekendgemaakt of er 300.000 geldige verzoeken zijn ingediend. Is dat het geval dan moet binnen 2 weken (dus eind oktober a.s.) de Referendumcommissie de datum voor het referendum vaststellen. Het referendum moet dan binnen minimaal 85 dagen en maximaal 6 maanden na het besluit van de Referendumcommissie plaatsvinden.

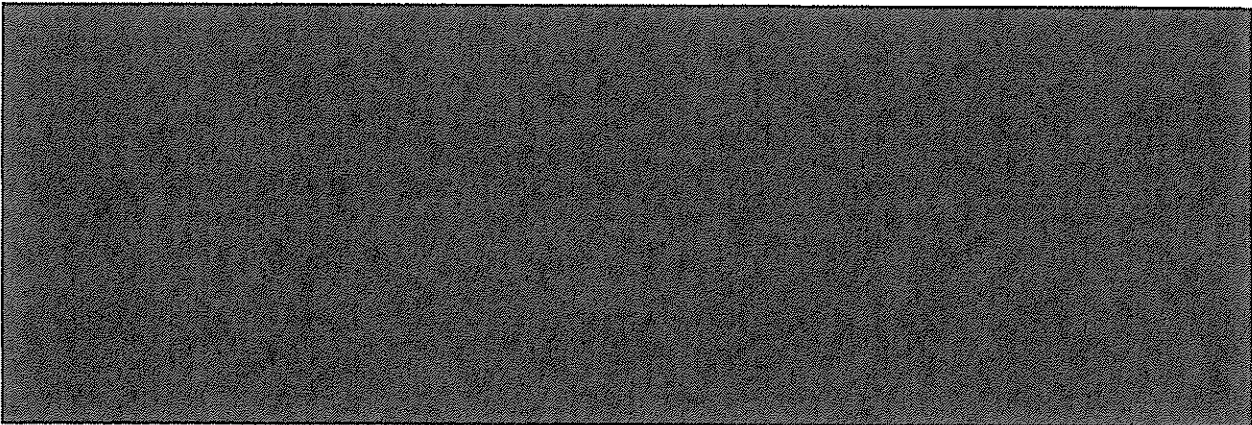
Gelet hierop is [redacted] gestart met het waar mogelijk intensiveren van de activiteiten voor het geval er inderdaad een referendum gehouden moet gaan worden. Vorige week heeft hij een nota gemaakt voor de minister (bijgevoegd). Naar aanleiding hiervan heeft de minister, telefonisch, de MP geïnformeerd. Ik heb de beoogde voorzitter van de Referendumcommissie, [redacted] op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen. Zij heeft gevraagd om ook de andere beoogde leden te informeren en te starten met het plannen van overleggen

Gisteren hebben we samen met CZW geconstateerd dat de Referendumwet bepaalt dat zodra het besluit van de Kiesraad onherroepelijk is geworden dat er voldoende (in casu 10.000) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend, de Nederlanders in het buitenland zich kunnen gaan registreren om te kunnen stemmen voor het mogelijk te houden referendum. Deze constatering heeft ons overvallen. Tot nu toe was namelijk aangenomen dat de registratieperiode pas begon als zou zijn besloten dat het referendum daadwerkelijk plaats gaat vinden (dus als er 300.000 geldige definitieve verzoeken zijn ingediend). Ook de gemeente Den Haag die verantwoordelijk is voor de registratie van Nederlanders die buiten het Koninkrijk wonen, is van die aanname uitgegaan. Nu de wet anders bepaalt betekent dit, dat als geen beroep wordt aangetekend tegen het besluit dat de Kiesraad op 18 augustus a.s. gaat publiceren, de registratieperiode voor een mogelijk referendum over de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, en de Oekraïne anderzijds" start op 25 augustus 2015. Wordt er wel beroep aangetekend dan is dat op 31 augustus 2015. Uiteraard moet de minister hierover worden geïnformeerd. [redacted] maakt daarvoor een nota en donderdag a.s. spreekt hij daarover met de minister. [redacted] daarbij aanwezig.

Inmiddels proberen we al het mogelijk te doen om op het punt van de start van de registratieperiode de wet te kunnen uitvoeren. BZK is conform de Kieswet verantwoordelijk voor de registratie van de Nederlanders die

woonachtig zijn in Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De registratie vindt plaats door de Vertegenwoordigingen van Nederland in die landen (daarom ook [redacted] in cc van deze mail). Gelukkig zijn voor het referendum alleen Nederlanders in die 3 landen kiesgerechtigd die 10 jaar (niet aaneengesloten) in Nederland hebben gewoond. Dat is ook zo voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer. In de praktijk registreren zich ca 2500 personen in deze 3 landen. a

Ingrijpender zijn potentieel de consequenties voor de gemeente Den Haag die conform de Kieswet verantwoordelijk is voor de registratie van Nederlanders die buiten het Koninkrijk wonen. Ik heb Den Haag gisteren onmiddellijk ambtelijk geïnformeerd over onze bevinding. Vanmiddag overleggen [redacted] en ik met de gemeente Den Haag. Dan horen we hopelijk of, hoe en wanneer de gemeente Den Haag klaar kan zijn om met de registratieperiode te starten. Om concreter te maken: wat hiervoor in ieder geval moet gebeuren is dat het registratieformulier (ook als webformulier) klaar wordt gemaakt voor gebruik en wordt geplaatst op een website. Daarnaast moeten de personen die opgenomen staan in het zogenaamde semi-permanente register (hierin staan de personen die zich bij de TK-verkiezing van 2012 hebben laten registreren) het registratieformulier ontvangen. Dat zijn er ca 48.000. Van een deel hiervan is een email-adres bekend. Deze personen kunnen een email krijgen met een link naar het registratieformulier. De rest moet echter een brief krijgen met daarbij het papieren registratieformulier. Vervolgens moeten registratieverzoeken die binnenkomen worden beoordeeld conform de termijnen die daarvoor gelden in de Kieswet.

b

Het ministerie van BuZa moet ook nog nader worden geïnformeerd over de start van de registratieperiode. Dat is nodig omdat, als de registratieperiode start, Nederlanders in het buitenland vaak ook vragen stellen aan ambassades en consulaten over de registratie en de verkiezing. Dat kan nu ook gaan gebeuren.

We houden je uiteraard op de hoogte. [redacted] zal donderdagmiddag een mail sturen met de uitkomsten van het overleg met de minister. a

Groet

[redacted]

a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister BZK

BDF

Contactpersoon

T 06-

Datum

10 augustus 2015

Kenmerk

a
a
a

nota

Start registratie kiezers in het buitenland i.v.m. mogelijk
referendumverkiezing

Aanleiding/probleemstelling

Onlangs bent u geïnformeerd over het waarschijnlijk succesvolle *inleidend* verzoek voor het houden van een referendum over de associatieovereenkomst tussen de EU en de Oekraïne. De Klesraad zal, zo heeft hij inmiddels in een tweet aangekondigd, de uitslag van het inleidende verzoek op 13 augustus via zijn website en twitter bekendmaken. Op 18 augustus volgt naar verwachting de officiële bekendmaking in de Staatscourant. Indien tegen dit besluit geen beroep wordt ingesteld, wordt het besluit op 25 augustus onherroepelijk.

Vanaf 18 augustus a.s. begint de fase van het definitieve verzoek. Dat betekent dat binnen 6 weken 300.000 geldige verzoeken moeten worden verzameld om een referendum te laten houden.

Inmiddels is ook duidelijk geworden dat op 25 augustus a.s. de registratie periode moet beginnen voor kiezers in het buitenland. Een nadere analyse van CZW van de Wet raadgevend referendum (Wrr) heeft dit uitgewezen.

De vraag is hoe hier nu uitvoering aan moet worden gegeven en op welke wijze de Nederlanders in het buitenland op de hoogte moeten worden gesteld van het feit dat de registratieperiode is begonnen.

Ten overvloedige wordt u erop gewezen dat door kans op een referendumverkiezing de media maar ook de Tweede en Eerste Kamer mogelijk vragen gaan stellen over wat de regering gaat doen als de kiezer de associatieovereenkomst "afwijst".

Tijdens het PO minBZK - DGBK van 13 augustus a.s. zouden wvd DGBK, CZW en ik graag uw gedachten hier over willen vernemen.

Advies/actie

- U wordt geadviseerd

- U wordt geadviseerd

b

Betrokken BZK onderdelen
BDF, CZW

Taallichting

Datum
10 augustus 2015
Kanmerk

Mogelijk zal nadat bekend is geworden dat er een definitief verzoek kan worden gedaan, de media of Kamer al willen weten welke gevolgen de regering aan een eventuele "verwerping" van de associatieovereenkomst verbindt.

Het wordt verstandig geacht dat

Achtergrondinformatie:

Op grond van de Wrr moeten er verkiezingen worden georganiseerd indien de Kiesraad besluit dat er tijdig 300.000 geldige definitieve verzoeken zijn ingediend. Alleen als bij een eventuele beroepsprocedure tegen het besluit blijkt dat er niet voldoende handtekening zijn verzameld, gaat het referendum niet door.

De referendumcommissie stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming vast. Ook bepaalt de referendumcommissie de referendumvraag. Tevens verstrekt de referendumcommissie informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet. Daarnaast verstrekt de referendumcommissie subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiertoe stelt de commissie zelf een subsidieregeling vast. Voorgaande volgt allemaal uit de Wrr.

De leden van de commissie moet nog worden benoemd door minister BZK. Dit is voorzien voor eind september. De namen van de beoogde leden hangen thans voor bij het parlement. De beoogde leden zijn mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter), mw. prof. mr. A.B. Blomberg, mw. prof. mr. drs. W. den Ouden, dr. R.J. Renes, prof. dr. R.A. Koole.

Binnenkort wordt u bij separate nota nader geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de referendumcommissie.

De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt en de opkomst bij het referendum ten minste dertig procent van het totale aantal kiesgerechtigden bedraagt (art 3 Wrr).

Indien onherroepelijk is vastgesteld dat een referendum heeft geleid tot een raadgevende uitspraak tot afwijzing, wordt zo spoedig mogelijk een voorstel van wet ingediend dat uitsluitend strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet (art 11 Wrr).

Een afwijzing is dus niet bindend!

Ten aanzien van de associatieovereenkomst; bijgevoegd is een factsheet over de inhoud van de overeenkomst.

In de Tweede Kamer stemden het CDA, de ChristenUnie, de SGP, de VVD, Houwers, Klein, de Groep Kuzu/Öztürk, SOPLUS, Van Vliet, D66, GroenLinks en de PvdA stemden destijds voor de goedkeuringswet. In de Eerste Kamer stemden PvdD, SP en PVV tegen.

Datum
10 augustus 2015
Kenmerk

De associatieovereenkomst met Oekraïne is in juni 2014 ondertekend en het verdrag is – voor zover bekend - inmiddels door alle LS behalve België, Cyprus, Tsjechië, Griekenland, Italië en Nederland geratificeerd. Delen van het verdrag worden al voorlopig toegepast.

Registratie kiezers buiten Nederland

De Nederlanders woonachtig in het buitenland die mogen stemmen voor de Tweede Kamer verkiezingen zijn ook kiesgerechtigd voor een raadgevend referendum. Deze kiezers moeten zich registreren en stemmen per brief.

De Wrr bepaalt (artikel 21b) dat vanaf het moment dat het besluit over het inleidend verzoek onherroepelijk is geworden de Nederlanders in het buitenland een registratieverzoek kunnen doen. Indien het besluit zoals verwacht op 18 augustus in de Staatscourant wordt gepubliceerd en er geen beroep wordt ingesteld, is dat op 25 augustus a.s. Wordt er wel beroep bij de Raad van State ingesteld, dan is het besluit uiterlijk 31 augustus a.s. onherroepelijk (Indien het beroep wordt afgewezen).

Voor de registratie van kiesgerechtigde Nederlanders op Sint Maarten, Aruba en Curaçao (MAC) en de organisatie van de briefstemverkiezingen voor deze groep, is minister BZK verantwoordelijk. De Vertegenwoordiging van Nederland in die landen is verantwoordelijk voor de uitvoering. Voor de registratie van de Nederlandse kiezers woonachtig buiten het Koninkrijk en de organisatie van de briefstemverkiezingen voor deze groep is de burgemeester van Den Haag verantwoordelijk. Bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen waren enkele duizenden kiezers op de MAC geregistreerd en ruim 45.000 kiezers buiten het Koninkrijk.

Dat de registratieperiode wettelijk begint na het besluit over het inleidend verzoek heeft als reden dat er voldoende tijd moet zijn voor Nederlanders in het buitenland om zich te registreren. Nadeel van het tijdstip van aanvang van de registratie is echter dat op dat moment niet zeker is of er daadwerkelijk een referendum wordt gehouden. De fase van het definitieve verzoek (300.000 handtekeningen verzamelen) begint dan pas. Bovendien zijn de datum waarop gestemd zal worden, noch de exacte referenduvraag bekend.

De gebruikelijke gang van zaken bij verkiezingen waarvoor Nederlanders in het buitenland mogen stemmen is als volgt:

- Er wordt via websites bekendheid gegeven aan het feit dat de registratieperiode is begonnen. Dat gebeurt op websites waarvan bekend is dat Nederlanders in het buitenland daar veel gebruik van maken. Zowel de gemeente Den Haag als het ministerie van BZK plaatsen op (hun) website het registratieformulier met uitleg over de procedure, achtergronden, etc.
- Kiezers die zich voor eerdere verkiezingen hebben laten registreren ontvangen mail (als e-mailadres bekend is) of brief met het registratieformulier.

Datum
10 augustus 2015
Kenmerk

b

Op grond van de Wrr moet het registratieformulier zodra het inleidend verzoek onherroepelijk is geworden beschikbaar worden gesteld. Ook is het aangewezen om vanaf dat moment personen die zich voor eerdere verkiezingen hebben laten registreren het registratieformulier toe te zenden.

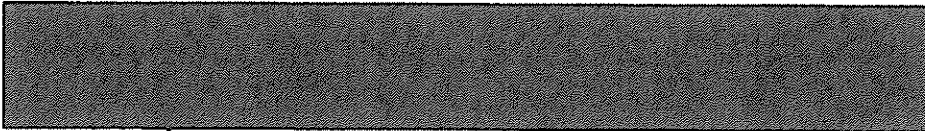
De Wrr bevat geen bepalingen over het bekendmaken van het moment van registratie via de media.

Wij zien hierin twee mogelijke tijdstippen om de Nederlanders in het buitenland via de media te informeren over de mogelijkheid om zicht voor de (eventuele) referendum verkiezing te registreren:

- 1) Nadat het zeker is dat het definitieve verzoek is geslaagd.
- 2) Zo spoedig mogelijk na het onherroepelijk worden van het inleidend verzoek.

Advies

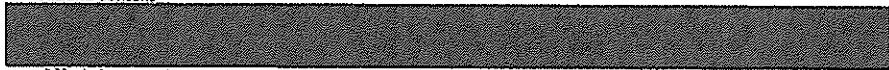
b

Datum
10 augustus 2015
Kenmerk

b

Politieke context

- Minister BZK is verantwoordelijk voor een goede toepassing en uitvoering van de Wrr
- Een grote meerderheid heeft in de Tweede en Eerste Kamer heeft destijds voor de goedkeuring van het associatieverdrag gestemd.

b

Communicatie

- Bekendheid geven aan de registratie mogelijkheid voor een eventueel referendum zal mogelijk tot vragen van de media en parlement leiden.
- Met BUZA en AZ zal een woordvoeringslijn moeten worden opgesteld omdat vooraf aan en na de Ministerraad mogelijk vragen worden gesteld.

b

EU–Ukraine Association Agreement

"What does the Agreement offer?"

Basic principles:

From the outset, it was agreed that the Agreement should take an ambitious innovative approach, include a Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), and go qualitatively beyond the previous Partnership and Co-operation Agreement. It reflects the strategic importance of EU-Ukraine relations. It provides for political association and economic integration.

It contains binding, rules-based provisions and cooperation arrangements developed further than in traditional agreements. And it is comprehensive, covering all areas of interest.

The Agreement provides a long-term basis for future EU-Ukraine relations without prejudging any possible future developments in line with the European Union Treaty.

Special attention has been given to implementation and subsequent enforcement issues, including clear timelines and the establishment of an appropriate administrative and institutional infrastructure, so as to create the necessary predictability for economic operators.

Key elements:

This ambitious Agreement is a concrete way to exploit the dynamics in EU-Ukraine relations, focusing on support to core reforms, on economic recovery and growth, governance and sector co-operation in areas such as, for example, energy, transport, environment protection, industrial and small and medium enterprise cooperation, social development and protection, equal rights, consumer protection, education, training and youth as well as cultural cooperation.

- **Values and Principles:** common values, notably democracy and rule of law, respect for human rights and fundamental freedoms, good governance, a market economy and sustainable development;
- Enhanced cooperation in **foreign and security policy**, with the focus on regional issues, weapons of mass destruction WMD, non-proliferation and disarmament, conflict prevention, and crisis management;
- A DCFTA, which goes much further than classic free trade areas, foreseeing not only the mutual opening of markets for most goods and services, but also binding provisions on gradual approximation with EU norms and standards in trade and trade-related areas, such as standards and conformity assessment rules, sanitary and phytosanitary rules, intellectual property rights, trade facilitation, public procurement, and competition; strong binding provisions on trade-related energy aspects, including on investment, transit and transport;
- **Justice, Freedom and Security**, based on the Visa Liberalisation Action Plan, covering the rule of law, data protection, migration, the fight against money laundering and financing of terrorism, illicit drugs, fight against organised crime, and counter-terrorism;
- **Energy** with particular focus on issues concerning security of supply, the gradual integration of energy markets, energy efficiency, renewable energy sources and nuclear safety;
- **Enhanced cooperation in some 28 key sector policy areas**, including transport, environment, cooperation on industrial and enterprise policy, public finance, macroeconomic stability, company law, banking, insurance and other financial services, information society, information technology and telecommunications, tourism, agriculture and rural development, fisheries and maritime governance, mining, cooperation in science and technology, space cooperation, consumer protection, social cooperation, public health, education, training and youth, cooperation in the cultural and audio-visual field, civil society cooperation, cross-border and regional level cooperation etc. based on

EU-Ukraine Association Agreement
"What does the Agreement offer?"

gradual approximation with EU acquis and where relevant also with international norms and standards.

Signature and content of the Association Agreement:

After signing the political chapters of the EU-Ukraine Agreement at the EU Summit of 21 March 2014, both parties signed the remaining sections of the Agreement on 27 June 2014. The Agreement will enter into force once all EU Member States, in addition to Ukraine, have ratified it.

Provisional application of important parts of the Association Agreement began on 1 November 2014: on the respect for human rights, fundamental freedoms and rule of law; political dialogue and reform; justice, freedom and security; economic and financial cooperation.

The EU-Ukraine Association Agreement counts in total over 1200 pages and comprises of:

- A Preamble as an introductory statement of the Agreement, setting out the Agreement's purpose and underlying philosophy;
- Seven Titles which concern General Principles; Political Cooperation and Foreign and Security Policy; Justice Freedom and Security; Trade and Trade related matters (DCFTA); Economic and Sector Cooperation; Financial Cooperation with Anti-Fraud Provisions, as well as Institutional, General and Final Provisions;
- 43 Annexes setting out EU legislation to be taken over by a specific date and
- Three Protocols.

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: Vrijdag 30 oktober 2015 10:08
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: [redacted] over referendum, (vergoeding), minister wordt waarschijnlijk na MR opgewacht voor reactie
Bijlagen: Getekende brief.pdf
Urgentie: Hoog

a
a
a

Ik heb van [redacted] mondeling reactie gekregen op concept woordvoeringslijn. Onderstaand is het geworden. Bijlage is ter info. de brief de VNG

a
a

Zie onderstaand de woordvoeringslijn (de bijlage is brief die aan de VNG is gestuurd)

- In totaal komt € 20 mln beschikbaar, inclusief circa € 800.00 voor gemeente Den Haag voor haar taken ten aanzien van de kiezers in het buitenland.
- Het organiseren van het referendum kent verschillen ten opzichte van het organiseren van een "gewone" verkiezing.
- Er hoeven bijvoorbeeld geen kandidatenlijsten worden gedrukt en huis aan huis worden verspreid.
- Het stembiljet is eenvoudiger te tellen, dus het inzetten van extra stemmentellers zal waarschijnlijk niet nodig zijn.
- Bij brief van 19 oktober 2015 is de VNG uitgenodigd om samen met een aantal individuele gemeenten en BZK door te denken over de wijze waarop met het beschikbare bedrag zo effectief en efficiënt mogelijk de stemming voor het referendum kan worden georganiseerd
- Referendum wordt net als een normale verkiezing geëvalueerd. Dan wordt ook gekeken aan de kosten van het organiseren en uitvoeren van het referendum.

Met vriendelijke groet,

a

[redacted]

Afdeling [redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a
a

T 06- [redacted]
[redacted]

a

Vng.nl

Landelijk referendum: toegankelijkheid in het geding
30 oktober 2015

De organisatie van een landelijk, raadplegend referendum - een nieuwe gemeentelijke taken - is vrijwel gelijk aan de organisatie van de Tweede Kamerverkiezingen. Toch stelt het Rijk veel minder geld beschikbaar voor het organiseren van referenda.

Dat heeft gevolgen voor de toegankelijkheid: gemeenten kunnen minder stemlokalen inrichten, kiezers moeten dus verder reizen en er is een grote kans op lange wachtrijen.

Kosten

De kosten van gemeenten voor het organiseren van de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 bedroegen € 42,2 miljoen. Het ministerie van BZK heeft de VNG laten weten dat voor het organiseren van een referendum € 20 miljoen in het gemeentefonds beschikbaar komt.

Brief

De VNG heeft de kwestie aangekaart in een brief aan het ministerie van BZK. We vragen daarin met klem aandacht voor de toegankelijkheid van het stemproces. Deze week werd bekend dat het referendum over het associatieverdrag tussen de EU en Oekraïne, het eerste (nationaal) raadgevend referendum, op woensdag 6 april 2016 wordt gehouden.

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 4 november 2015 11:49
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: aantal stembureaus bij referendum

a
a
a

Hallo [Redacted]

a

Dank voor je reactie.

groet,

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 4 november 2015 11:37
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: RE: aantal stembureaus bij referendum

a
a

Dag [Redacted]

a

Excuus dat de beantwoording soms wat op zich laat wachten, het is nogal druk.

Ik ben volledig eens met de reactie van [Redacted] van vorige week; het is de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten hoeveel stemlokalen ze inrichten. Dat gemeenten dat een onbevredigend een antwoord vinden is natuurlijk vervelend, maar niet van bovenaf voorschrijven hoeveel lokalen de gemeenten moet inrichten hangt nu eenmaal samen met de eigen verantwoordelijkheid die ze hebben.

a

Voor zo ver gemeenten worstelen met de kosten, dan kan genoemd worden dat er gemeenten zijn die overwegen om in gebouwen waar normaal meerdere stemlokalen worden ingericht, nog maar een lokaal in te richten.

Over de stemlokalen ga ik dus niets opnemen in de nieuwsbrief.

Zoals je waarschijnlijk weet zijn er gisteren tijdens het vragenuurtje vragen gesteld over de vergoeding die gemeenten krijgen. Blok (die Plasterk verving) heeft toen gezegd dat er op korte termijn nog met de VNG gepraat wordt over de vergoeding. Indien dat overleg nog aanleiding geeft om gemeenten te informeren over zaken met betrekking tot de kosten, dan zal dat waarschijnlijk via de nieuwsbrief gebeuren.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

a

Afdeling [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a
a

T 06- [Redacted]
[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 4 november 2015 11:14
Aan: [Redacted]

a
a

CC: [redacted]
Onderwerp: RE: aantal stembureaus bij referendum

a

Hallo [redacted]

a

Zie jij nog kans om op kort termijn te reageren op onderstaande vraag, wij krijgen er nog steeds vragen over binnen van gemeenten.

groet,
[redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 27 oktober 2015 14:07
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: aantal stembureaus bij referendum

a

a

Hallo [redacted]

a

Op het informatiepunt hebben we nu een aantal keer een vraag van gemeenten gehad over het aantal bij het referendum in te stellen stembureaus. In vergelijking met verkiezingen zouden gemeenten graag aanzienlijk minder stembureaus instellen en ze vragen of ze bevoegd zijn dit te doen. Wij wijzen hen er steeds op dat dit een verantwoordelijkheid is van burgemeester en wethouders (artikel 24 Wrr) en dat er bij verkiezingen als algemene richtsnoer 1200 kiesgerechtigden per stemlokaal wordt gehanteerd. De meeste gemeenten geven aan dit een onbevredigend antwoord te vinden, met name met het oog op een snellere doorloop in het stemlokaal en een veel lagere verwachte opkomst dan bij verkiezingen. Om te voorkomen dat ledere gemeente maar wat gaat doen, is dit wellicht een onderwerp voor een volgende nieuwsbrief.

b

groet,
[redacted]

a

a

[redacted]
Aanwzig ma. 17/11 00.

.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T [redacted]
E [redacted]
W www.kiesraad.nl

a

FOLLOW US ON

[redacted]
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 4 november 2015 10:57
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Bijeenkomst besparingsopties
Bijlagen: opzet bijeenkomst.docx

a
a
a

Hallo [redacted]

a

Bijgevoegd een opzet voor de bijeenkomst over de stemming van het referendum.

Ik heb daarbij als bijlage ook een eerste analyse van mijn kant over de onderdelen die voor het referendum anders kunnen of zullen lopen.

Je hebt vast gisteren de vraag van Van Raak in de TK hebben gezien en de reactie van de minister (blok verving) daar op. Idee is om nog volgende week een overleg met de VNG in te plannen.

Het zou het mooist zijn als we dan al met een aantal mensen rond de tafel hebben kunnen zitten, maar misschien wil ik dan het onmogelijke. Maandag of dinsdag hebben daarom onze voorkeur.

[redacted] (bij jou bekend) is inmiddels ook betrokken bij het organiseren van de bijeenkomst, en zal ook vast proberen een afspraak tussen de VNG en de minister in de agenda's te krijgen. Misschien hadden jullie al contact.

a

Ik hoop dat je kunt helpen bij het benaderen van geschikte mensen en dat het lukt op de korte termijn een bijeenkomst te beleggen. Ook ben ik benieuwd naar aanvullingen op mijn inhoudelijke voorzet, die we kunnen betrekken bij de voorbereidingen.

Met vriendelijke groet, [redacted]

a

Analyse kostenposten door BZK:

Kostenposten die kunnen komen te vervallen:

Het organiseren van de stemming voor een referendum kan "soberder" zijn dan bij het organiseren van de stemming voor verkiezingen. Met het organiseren van een reguliere verkiezing is ongeveer € 42 mln. gemoeid, zo is in 2013 nog vastgesteld in opdracht van de commissie van Beek. Om de kosten voor het organiseren van een referendum te beperken tot € 20 mln. is het derhalve nodig keuzes te maken. Een aantal kosten die voor reguliere verkiezingen worden gemaakt, kunnen bij het referendum vervallen.

Er is 1 kostenpost waar met zekerheid van gesteld kan worden dat die bij een referendum komt te vervallen, dat is het drukken en verspreiden van de kandidatenlijsten onder de kiezers voorafgaand aan de verkiezing. Een andere kostenpost die vervalt betreft de kosten van verkiezingsborden.

Doordat er een minder ingewikkeld stembiljet is en de telling makkelijker verloopt, zal de gang van zaken op het stembureau en gedurende de telling iets eenvoudiger zijn. Daarom is de verwachting dat het tellen van de stemmen door de stembureauleden zelf kan worden gedaan. Kosten voor tellers hoeven dan niet te worden gemaakt. Ook zou om die reden bespaard kunnen worden op de vergoeding aan stembureauleden. Verwacht mag immers worden dat het telproces eenvoudiger verloopt en dat zij eerder klaar zullen zijn met tellen.

Op basis van het rapport over de kosten van verkiezingen voor de commissie Van Beek kan hiermee in ieder geval ongeveer € 7 mln. worden bespaard.

Kostenposten waarop geen besparing mogelijk is:

Er zijn kostenposten waar niet op kan worden bespaard. Dat zijn de kosten voor het bepalen van de kiesgerechtigdheid, drukken en verzenden stempassen, kiezerspassen, schriftelijke volmachten en vervangende stempassen.

Ook de kosten voor gebruik van OSV en overige ICT-voorzieningen zullen overeenkomen met de kosten bij verkiezingen. In totaal gaat het om een bedrag van ongeveer € 7 mln. aan vaste kosten.

Daarnaast is de gemeente Den Haag verantwoordelijk voor het proces van kiezen in het buitenland. Ook dit betreffen vaste kosten.

Extra kostenpost

Er is 1 (kleine) kostenpost die niet voorkomt bij lijstverkiezingen en wel bij een raadgevend referendum. De Wrr bepaalt immers dat de tekst van de wet die aan een referendum wordt onderworpen (en de Associatieovereenkomst) kosteloos bij de gemeente is te verkrijgen. Insteek van BZK is dat gemeenten verwijzen naar de (digitale) vindplaats van wet en Associatieovereenkomst. Alleen aan kiezers die hiervan geen gebruik kunnen maken, moet een geprint exemplaar ter beschikking worden gesteld.

Overige besparingsmogelijkheden

Voor de overige kosten geldt dat er vooral besparingen mogelijk zijn op de kosten voor stembureaus. De grootste kostenposten voor het organiseren van verkiezingen betreffen de coördinatie en voorbereidingen, de inzet van mensen op de stembureaus en de inzet van mensen bij het op- en afbreken van stembureaus. Daarbij kan verder worden gedacht aan de huur voor stemlokalen, op- en afbouw stemlokalen, afschrijving van stemhokjes en stembussen, de aanschaf van de kleine materialen die op het stembureau aanwezig moeten zijn en aan de vergoeding voor stembureauleden.

Opzet bijeenkomst gemeenten over de kosten voor een referendum

Voor de uitvoering van een referendum komt minder geld beschikbaar dan aan het organiseren van een reguliere verkiezing wordt besteed. Daarom spraken VNG en BZK af om een bijeenkomst te organiseren waarin met een aantal gemeenten wordt verkend welke mogelijkheden er zijn om de stemming voor het referendum binnen de beschikbare budgetten zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren.

De stemming voor een referendum kent overeenkomsten met een reguliere verkiezing, maar er zijn ook belangrijke afwijkingen, waardoor een goedkopere uitvoering mogelijk is. Omdat nog niet kan worden voorzien hoe vaak een referendum gaat plaatsvinden is kostenbeheersing van belang, maar moet tegelijkertijd worden gezorgd voor een goede uitvoering en is het waarborgen van de toegankelijkheid van belang.

Het gaat daarbij vooral om de vraag welke knoppen gemeenten beschikbaar hebben om aan te draaien. Daarover zijn de nodige gegevens beschikbaar. Er is namelijk al het nodige geïnventariseerd. Voor de commissie Van Beek is een onderzoek uitgevoerd waarin gemeenten is gevraagd welke kosten zij maken voor een verkiezing. Dit onderzoek is gebruikt om voor de waterschapsverkiezingen te bepalen welke inzet nodig zou zijn en is een vergoeding bepaald.

Insteek van de bijeenkomst met gemeenten is gezamenlijk handvatten te formuleren waarmee gemeenten passend bij de eigen lokale situatie zo kostenefficiënt mogelijk het referendum kunnen organiseren. De opzet is niet om vooraf een kostenonderzoek te doen, zoals bij de waterschapsverkiezingen. De werkelijk gemaakte kosten van het referendum worden in de evaluatie van het referendum betrokken.

Voor de verkenning vooraf lijkt het raadzaam de opzet van de onderzoeken te gebruiken om het verkiezingsproces voor het referendum te ontrafelen en te zoeken naar concrete besparingsopties.

Op basis van een analyse van de inzichten uit de onderzoeken tot nu toe. Deze zullen als leidraad worden gebruikt in de bijeenkomst. Een voorzet van mijn hand is bijgevoegd. Ik stel voor dat we de komende dagen daarop schieten.

Globale onderwerpen voor de verkenning:

Startvraag: Wat zijn de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van een verkiezing.

- Welke activiteiten hoeven voor een referendum niet te worden uitgevoerd
- Welke activiteiten zijn vast, en kunnen juist niet vervallen
- Welke activiteiten of kostenposten zijn beïnvloedbaar
- Welke lokale omstandigheden kunnen belemmerend werken bij het besparen van kosten en onder welke omstandigheden zijn juist besparingen mogelijk

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 18 november 2015 9:50
Aan: [redacted]
CC: info@referendum-commissie.nl
Onderwerp: RE: Vraag omtrent financiering referendum 6 april 2016

a
a
a

Geachte heer [redacted]

a

Allereerst mijn excuses voor deze late reactie. Door omstandigheden is de beantwoording van uw mail vertraagd.

Het kabinet heeft geen €2 miljoen, maar totaal €25 miljoen beschikbaar gesteld voor het referendum. €5 miljoen daarvan is onder meer bestemd voor het centraal stembureau en de Referendumcommissie. Van dit bedrag worden onder meer subsidies verstrekt ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen. De overige €20 miljoen is beschikbaar voor gemeenten, waarmee zij het referendum kunnen voorbereiden en uitvoeren.

Het kabinet vindt het belangrijk dat het referendum kostenefficiënt plaatsvindt (uiteraard onder waarborging van een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering, en van toegankelijkheid voor de kiezers), ook omdat niet is te voorspellen hoe vaak er in de toekomst een referendum zal worden gehouden.

U refereert eraan dat onder meer Tweede Kamerleden het ter beschikking gestelde bedrag te laag vinden. Aanleiding voor de kritiek op het bedrag is het feit dat uit onderzoek uit 2013 is gebleken dat het voorbereiden en organiseren van een Tweede Kamerverkiezing zo'n €42 miljoen kost.

Naar het oordeel van het kabinet kan een referendum echter voor minder geld worden georganiseerd, onder meer omdat het telproces bij een referendum aanmerkelijk minder ingewikkeld is dan bij verkiezingen (waarbij meestal sprake is van veel deelnemende partijen met grote aantallen kandidaten), en omdat er, anders dan bij verkiezingen, geen verplichting geldt om aan het adres van alle kiezers een kandidatenlijst te bezorgen.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is er nog niet van overtuigd dat voor €20 miljoen een kwalitatief adequaat referendum kan worden georganiseerd. Een eerste overleg dat de minister van BZK hierover met de VNG heeft gevoerd, heeft nog niet geleid tot overeenstemming. Maar met de VNG is afgesproken dat binnenkort opnieuw overleg wordt gevoerd. De minister van BZK en de VNG en hebben beide de wens dat het referendum op een goede manier wordt georganiseerd, en het is dan ook beider streven om spoedig tot overeenstemming te komen over het kostenvraagstuk.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Afdeling [redacted] en [redacted]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06- [redacted]

a
a

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 5 november 2015 14:29

a

Aan: [redacted] a
Onderwerp: FW: Vraag omtrent financiering referendum 6 april 2016
Urgentie: Hoog

Van: info@referendum-commissie.nl
Verzonden: woensdag 4 november 2015 13:19
Aan: [redacted] a
Onderwerp: FW: Vraag omtrent financiering referendum 6 april 2016
Urgentie: Hoog

Van: [redacted] a
Verzonden: woensdag 4 november 2015 16:53
Aan: [redacted] a
Onderwerp: Vraag omtrent financiering referendum 6 april 2016

Geachte mijnheer, mevrouw,

Ik heb het Geenpijl referendum tot nog toe op de voet gevolgd, en liep pas geleden tegen een vraag cq. verrassing aan waarvan ik hoop dat u deze misschien kunt uitleggen aan me. Ik begreep namelijk dat er een bepaald budget voor het referendum beschikbaar is van 2 miljoen euro, en dat dat te weinig bevonden wordt voor het fatsoenlijk aan kunnen bieden van stemlocaties (o.a. door een aantal kamerleden).

Nu begrijp ik natuurlijk dat er altijd maar beperkte middelen beschikbaar zijn, maar dit verraste me toch wel. Als er namelijk op diverse vlakken een veelvoud wordt uitgegeven aan (semi) onvoorziene omstandigheden, dan voelt de 2 miljoen euro aan subsidie toch een beetje aan als een miskoop, denk aan:

- 80 miljoen voor een Rembrandt schilderij
- 1 miljard (tot dusver) voor de vluchtelingenstroom
- Miljarden voor een JSF-vliegtuig dat, én al ver boven budget zit, én nog steeds niet naar behoren vliegt.
- Een Fyra trein van miljarden.

Enfin, ik denk dat u begrijpt waar ik naar toe wil: ik zou erg graag willen begrijpen waarom er voor o.a. de 4 bovenstaande voorbeelden ontzettend veel geld beschikbaar gemaakt kan worden. En voor een referendum, wat toch ook een eerste in de Nederlandse geschiedenis is, wordt eigenlijk een beetje afgeknepen door een dergelijk budget. Is het mogelijk om deze verschillen misschien toe te lichten?

Alvast hartelijk dank voor uw hulp en de informatie,

Met vriendelijke groet,
[redacted] a

[redacted] a
Van: [redacted] a
Verzonden: maandag 23 november 2015 16:32
Aan: [redacted] a
Onderwerp: RE: Verkiezingsborden

Beste [redacted] a
Dank, ik zal dit in het antwoord verwerken.
Groeten,
[redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: vrijdag 20 november 2015 9:36
Aan: [redacted] a
Onderwerp: RE: Verkiezingsborden

Dag [redacted] a
Wat ons betreft volstaan jullie met het antwoord dat er geen wettelijke verplichting is om verkiezingsborden te plaatsen. Dat is per slot van rekening ook de vraag.
[redacted] b
Groet, [redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: donderdag 19 november 2015 12:51
Aan: [redacted] a
CC: [redacted] a
Onderwerp: RE: Verkiezingsborden

Beste [redacted] a
Het gaat om de bijgevoegde mail.
Groeten,
[redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: donderdag 19 november 2015 9:33
Aan: [redacted] a
Onderwerp: RE: Verkiezingsborden

Goedemorgen [redacted] a
Gaat het om een telefonisch gestelde vraag? Of per mail? In het laatste geval, zou je de mail willen doorsturen?
Groet, [redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: woensdag 18 november 2015 17:57
Aan: [redacted] a
Onderwerp: FW: Verkiezingsborden
[redacted] a

Zie onderstaand. Denk svp even mee. Ook gezien wat is gezegd door minister in het kader van de financiën.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

.....
Afdeling [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zultoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

.....
T 06- [Redacted]
[Redacted]

a

a

Van: [Redacted]
Verzonden: woensdag 18 november 2015 15:47
Aan: [Redacted]
Onderwerp: Verklezingsborden

a

a

Beste [Redacted]

a

Bij het Informatiepunt ontvingen wij een vraag over het bieden van aanplakmogelijkheid bij verkiezingen en referenda. Met name over aanplakken voor referenda wil ik het antwoord graag even met je afstemmen. Bij verkiezingen zeggen we namelijk altijd dat aanplakborden een belangrijk middel is voor politieke partijen om hun deelname te benadrukken, en dat gemeenten gebruik van enige betekenis moeten faciliteren. Dat is bij een referendum echter niet aan de orde, er is namelijk geen rol weggelegd voor deze politieke partijen. Wordt er van gemeenten wel verwacht dat zij ook nu aanplakborden neerzetten, of moeten zij dat afhankelijk stellen van een concrete behoefte in de gemeente?

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

.....
Kiesraad
Herengracht 21 | 2511 EG Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

.....
T [Redacted]
E [Redacted]

a

[FOLLOW US ON twitter](#)

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 22 november 2015 17:34
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: annotatie met procesvoorstel tbv gesprek [redacted] kosten referendum
Bijlagen: Voorbereiding gesprek met dhr [redacted] (VNG) over kosten referendum dd 23 november.docx

a
a
a
a
a

[redacted]

Bijgaand een annotatie tbv het gesprek met [redacted] morgen over kosten referendum.

a
a

De annotatie begint met een procesvoorstel (5 stappen) voor een gezamenlijk kostenonderzoek, zowel voor, tijdens en na het referendum. Daarbij is het voorstel om twee groepen gemeenten te onderscheiden:

1. Gemeenten met wie wij vooraf afspraken maken en begeleiden in een extra kostenbesparende aanpak;
2. Gemeenten met wie wij dat niet doen.

Mijn voorstel zou zijn om [redacted]

[redacted] We zouden nog deze week moeten beginnen met het vragen van offertes en het onderzoek zou – om ook echt met groep 1 aan de slag te kunnen gaan – uiterlijk vanaf 1 januari moeten starten.

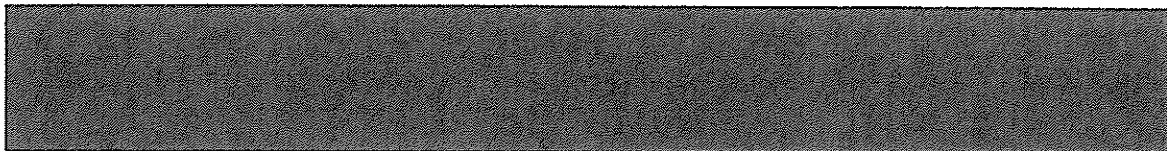
b

Met vriendelijke groet,
[redacted]

a

Procesvoorstel

- Doel van het telefoongesprek is met de VNG tot overeenstemming te komen over de aanpak van het kostenvraagstuk. Duidelijk moet zijn dat de regering nu niet met meer geld komt, maar wel bereid is samen met de gemeenten te kijken naar de kosten en naar de mogelijkheden voor besparing, voor nu en in de toekomst.
- Stap 1: Zou het de gemeenten helpen als BZK/VNG te zamen een onderzoek laten doen naar de kosten, waarbij er zowel voorafgaand aan het referendum als daarna onderzoek plaats vindt? BZK/VNG bepalen samen de opdrachtnemer, BZK betaalt. Medewerkers kunnen een onderzoeksopzet maken in de lijn van de volgende stappen.
- Stap 2: Er wordt een aantal gemeenten geselecteerd dat bereid is in de voorbereiding op het referendum nieuwe manieren van kosteneffectiviteit en -efficiency te onderzoeken. Daarbij wordt in ieder geval gekeken naar: inrichting stemlokalen (meer hokjes), keuze aantal stemlokalen (criteria voor loopafstand/bereikbaarheid), mogelijkheden terugdringen huurkosten stemlokalen en het in kaart brengen van kostenbesparing van die kostenposten die ten behoeve van het referendum niet gemaakt hoeven te worden (kandidatenlijsten, stemborden plaatsen, enz.). Het onderzoeksbureau berekent de kosten die in de desbetreffende gemeenten wordt gemaakt. Op de dag van het referendum worden opkomst, evt. wachtrijen en reacties van kiezers gepeld.
- Stap 3: Het onderzoeksbureau onderzoekt ook achteraf de kosten van de organisatie in andere gemeenten dan de hierboven bedoelde (representatieve steekproef). Op de dag van het referendum worden ook in deze gemeenten opkomst, evt. wachtrijen en reacties van kiezers gepeld.
- Stap 4: De resultaten van stap 2 en stap 3 worden geanalyseerd en naast elkaar gelegd. Het onderzoeksbureau komt met conclusies t.a.v. de kosten voor het organiseren van een referendum door gemeenten.
- Stap 5: De conclusies van het onderzoeksbureau worden besproken door BZK en VNG (ambtelijk, daarna bestuurlijk). Op basis hiervan wordt bezien BZK en de VNG, hoe de kosten voor het organiseren van een referendum door gemeenten voor nu en in de toekomst kunnen worden gedekt.

NB:

- De deelnemende gemeenten moeten representatief zijn voor heel Nederland. Het onderzoek moet dus (via extrapolatie) zowel in kaart brengen wat een referendum

- totaal (in heel Nederland) zou kosten als het op de kostenefficiënte manier gebeurt, als wanneer het op de 'reguliere' manier gebeurt.
- Voor het referendum van 6 april a.s. blijft het bedrag beschikbare bedrag €20 miljoen.
 - Op basis van de uitkomsten van het onderzoek kan worden bezien of voor een *volgend* referendum meer geld beschikbaar moet komen. Over dat laatste moet wel de slag om de arm worden gehouden dat hiervoor instemming nodig is van Financiën.
 - [REDACTED] [REDACTED] (medewerker VNG) heeft het signaal afgegeven dat gemeenten er prijs op zouden stellen als de minister ook duidelijk verantwoordelijkheid neemt voor het goedkoper uitvoeren van het referendum. In een aantal gemeenten (en zelfs in een enkele provincie) zijn de afgelopen periode moties aangenomen die opdragen om te zorgen voor een gelijk aantal stemlokalen als bij reguliere verkiezingen. De vrees bestaat dat, mocht er op de dag van de stemming onvrede ontstaan (bijv. vanwege lange wachtrijen), de pijlen zich richten op de burgemeesters/colleges. Het zou in dat licht helpen als de minister ook naar buiten toe duidelijk maakt dat het op het initiatief van het kabinet is dat wordt gekozen voor een sobere (kostenefficiënte) uitvoering van het referendum.

a

Achtergrondmateriaal

Beschikbare budget

- Het kabinet stelt €20 miljoen voor gemeenten beschikbaar om het referendum te kunnen voorbereiden en uitvoeren.
- €800.000 hiervan is voor de gemeente Den Haag, om de kiezers in het buitenland te kunnen laten deelnemen.
- Voor de gemeenten is dus **€19,2 miljoen** beschikbaar.

SIRA-onderzoek

- In 2012 heeft SIRA-consulting, in opdracht van de Commissie-Van Beek, onderzocht wat de uitvoering van de TK-verkiezing in 2012 de Nederlandse gemeenten heeft gekost. De kosten werden berekend op **€42,2 miljoen**.
- Het betreft hier echter een verkiezing, en die kan om een aantal redenen goedkoper worden uitgevoerd dan een referendum:
 - Er hoeven geen kandidatenlijsten te worden gedrukt en verspreid.
 - Er hoeven geen verkiezingsborden te worden geplaatst (wat overigens bij verkiezingen evenmin een wettelijke plicht is, maar de lijn van BZK is altijd wel dat het *gewenst* is om borden te plaatsen bij verkiezingen).
 - Er is sprake van een eenvoudiger stembiljet waardoor er in de stemlokalen geen tellers nodig zijn.
- Er is als gevolg hiervan ongeveer €7 miljoen te besparen.

Deloitte-onderzoek

- In 2005 heeft de Projectgroep Europese Grondwet (van de minister van BZK en de VNG) onderzoek laten uitvoeren naar de kosten van gemeenten i.v.m. het uitvoeren van het referendum over de Europese Grondwet. De kosten werden berekend op €23,4 miljoen. Zou op dit bedrag inflatiecorrectie worden toegepast, dan zou dat bedrag in 2016 circa **€27 miljoen** bedragen.
- Er zijn wel een aantal verschillen met 2005:

- o In 2005 hoefden stembureauleden nog niet verplicht te worden getraind (deze verplichting is in 2013 in de Kieswet opgenomen). *Uit het SIRA-rapport blijkt dat in 2012 iets minder dan €1,7 miljoen is uitgegeven aan training van stembureauleden.*
- o In 2005 zouden volgens de gemeenten veel minder locaties dan nu huur berekenen voor stembureaus. *Vergelijking van de rapporten van SIRA en Deloitte leert dat dit waarschijnlijk ongeveer €0,7 miljoen scheelt.*
- o In 2005 werd er anders dan in 2013 elektronisch gestemd en geteld. *Dit hoeft echter niet noodzakelijkerwijs een verschil in kosten te betekenen. Sommige kostenposten voor gemeenten dalen als gevolg van elektronisch stemmen, of vallen zelfs geheel weg (zoals de kosten voor het drukken van stembiljetten en het feit dat er geen tellers nodig zijn), maar andere kosten stijgen juist mogelijk, afhankelijk van welke wijze van elektronisch stemmen wordt gekozen (zoals de kosten voor het installeren van softwarepakketten, voor het aanleggen van beveiligingssystemen voor opslagruimtes voor stemmachines en voor onderhoud aan stemmachines).*

Welke kosten zijn beïnvloedbaar?

- Zoals gezegd, is er t.o.v. het SIRA-rapport ongeveer €7 miljoen te besparen omdat er voor het referendum geen kandidatenlijsten hoeven te worden gedrukt en verspreid en geen verkiezingsborden en tellers nodig zijn.
- Op basis van het SIRA-rapport en aangenomen dat gemeenten het referendum in gelijke omvang zouden uitvoeren als een reguliere TK-verkiezing (gelijk aantal stemlokalen enz.), zou een referendum dus ongeveer €35 miljoen kosten.
- Er zijn ook kosten die niet zijn te beïnvloeden. Het gaat hier om de kosten voor het bepalen van de kiesgerechtigdheid, het drukken en verzenden van stempassen, kiezerspassen, schriftelijke volmachten en vervangende stempassen en voor het gebruik van software (zoals OSV). Het gaat hier totaal om ongeveer €7,2 miljoen.
- De overige kosten zijn wel beïnvloedbaar. Rekening houdend met het voorgaande, gaat het hier om ongeveer €12 miljoen.
- Onderstaand schema is een overzicht waarin de vaste en variabele kosten zijn opgesplitst.

		Percentage kosten	Reguliere verkiezingen (bedragen in € mln.)	Referendum (bedragen in € mln.)
<i>Vervalt</i>	Drukken en verspreiden kandidatenlijsten, plaatsen verkiezingsborden, geen tellers	17%	7,06	
<i>Vaste kosten (niet beïnvloedbaar)</i>	Bepalen kiesgerechtigdheid, drukken stempassen, stembiljetten etc., verzendkosten stempassen en overige stembeschelden	17%	7,19	7,19
	Kosten gemeente Den Haag			0,8
	Totaal	17%	7,19	7,99
<i>Wel beïnvloedbaar</i>	Vergoeding stembureauleden	20%		

	Kosten samenhangend met stemlokalen en materialen stembureaus ¹	20%		
	Projectmanagement ²	11%		
	Opleiding	4%		
	Overig	12%		
	Totaal	67%	28,00	12,01
Totaal		100%	42,25	20

Mogelijke besparingen

- Waar de beïnvloedbare kosten voor reguliere verkiezingen €28 miljoen bedragen, zijn die voor het a.s. referendum ongeveer €12 miljoen. Er moet dus een gat van €16 miljoen worden overbrugd.
- Er is op basis van het SIRA-rapport niet eenduidig in kaart te brengen hoeveel zou worden bespaard als het aantal stemlokalen met een bepaald percentage (bijvoorbeeld 50%) zou afnemen, maar duidelijk is wel dat er alleen besparingen mogelijk zijn als er substantieel minder stembureaus worden aangewezen. Om besparingen te realiseren in het ambtelijk apparaat, moet het regel- en coördinatiewerk aantoonbaar verminderen. Dat lukt alleen met veel minder stemlokalen. De aanname is dat bij 50% minder stembureaus de kosten voor projectmanagement, coördinatie en uitvoering met 20% afnemen. Aanvullende besparingsmogelijkheden liggen mogelijk in de direct met de stembureaus samenhangende kosten (huur stemlokalen, afschrijving stemhokjes en stembussen) en in de (wettelijk verplichte) training van stembureauleden (ongeveer €1,7 miljoen op basis van het SIRA-rapport) en de vergoeding aan stembureauleden (ongeveer €9,5 miljoen).

Rol Algemene Rekenkamer bij afspraken inzake waterschapsverkiezingen 2015

- Het betrof hier een bescheiden rol, erult bestaande dat dhr. [redacted] [redacted] a
[redacted] voorzitter was van een overleg tussen de a
Unie van Waterschappen en de VNG.
- De UvW en de VNG hadden tevoren afgesproken dat de UvW €23,8 miljoen beschikbaar zou stellen aan de gemeenten voor het uitvoeren van de waterschapsverkiezingen.
- Deze afspraak is bevestigd tijdens voormeld overleg. Dhr. [redacted] was door de a
UvW en de VNG gevraagd om tijdens dit overleg de voorzittersrol op zich te nemen.

¹ Hieronder vallen onder meer de huur voor stemlokalen, de op- en afbouw van stemlokalen, de aanschaf van stemhokjes en stembussen en kleine materialen (zoals potioden etc.), de opslag van materialen en de aanschaf van ICT.

² Hieronder vallen onder meer het werven en aanschrijven van mensen, vergaderkosten, opstellen en wijzigen draaiboeken, opstellen voorlichtingsmateriaal, voorbereiden B&W-besluiten.

[redacted]
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 15:32
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Pagina algemene info referendum op ro.nl
Bijlagen: Wet raadgevend referendum voor de site.docx

a
a
a

Hallo [redacted] en [redacted]

a

Ik heb bijgevoegd de tekst van rijksoverheid.nl aangevuld.

Ik heb een paragraaf toegevoegd over het referendum over het associatieverdrag. De vraag is of dit in de tekst moet, of als nieuwsbericht. Dat maakt het minder gevoelig vwb actualiteit.

Ook heb ik een paragraaf en link over de referendumcommissie toegevoegd, en een paragraaf over de opkomsthempel. Ik kan mij voorstellen dat mensen willen weten wat er gebeurt NA het referendum. Dat staat er dan ook (heel kort) bij.

a

[redacted]
[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 24 november 2015 13:27
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Pagina algemene info referendum op ro.nl

a
a
a

[redacted]
Onderstaand mail was aan mijn aandacht ontsnapt. Kan jij svp een aanzet doen?

Met vriendelijke groet,

a

[redacted]
Afdeling [redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a
a

T 06- [redacted]
[redacted]

a

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 12 november 2015 16:48
Aan: [redacted]
Onderwerp: Pagina algemene info referendum op ro.nl

a
a
a

Ha [redacted]

a

Ik stel voor om deze pagina op Ro.nl aan te passen met de huidige info over het nieuwe referendum. Kan jij een voorzet geven?

Groet,
[redacted]

a

Wet raadgevend referendum

Wie zich bezighoudt met wetgeving, krijgt vanaf 1 juli te maken met een aantal veranderingen. Dan treedt namelijk de Wet raadgevend referendum (Wrr) in werking. Ook bij de goedkeuring van verdragen speelt de Wrr een rol.

De Wrr ([link](#)) regelt dat burgers zelf het initiatief kunnen nemen om over nieuwe wetten en verdragen een referendum aan te vragen. Zij moeten daarvoor in twee fasen 310.000 handtekeningen verzamelen.

Ook voor de behandelende ambtenaren heeft een referendum gevolgen. Er bestaat immers de mogelijkheid dat een referendum wordt gehouden over een wet bij de totstandkoming waarvan je bent betrokken. Wat je er dan vooral van merkt is dat het moment van inwerkingtreding wordt vertraagd.

Wat de Wrr regelt

Het referendum dat nu door de Wrr mogelijk wordt, legt het initiatief voor het starten van een raadgevend referendum in handen van de burger. Als voldoende kiesgerechtigden een verzoek indienen wordt een referendum georganiseerd. Dat kan alleen gaan over wetgeving die is aangenomen en nog niet in werking is getreden, of over de verleende goedkeuring van verdragen. De uitslag van het referendum is raadgevend, en dus niet bindend: als een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt geldt die als een raadgevende uitspraak tot afwijzing.

Burgers kunnen een referendum aanvragen over wetten en over stilzwijgende goedkeuring van verdragen die binnen het Koninkrijk alleen voor Nederland of een deel daarvan gelden. Er gelden echter diverse uitzonderingsgronden. In principe kan ieder wetsvoorstel dat op of na 1 juli 2015 door de Koning wordt bekrachtigd aan een referendum worden onderworpen, tenzij een van de in de wet genoemde uitzonderingsgronden [[link plaatsen](#)] van toepassing is.

In artikel 5 van de Wrr staat opgesomd welke wetten *niet* referendabel zijn. Dat zijn bijvoorbeeld wetten over het Koninklijk huis, de grondwet of wetten over begrotingen, en wetten die uitsluitend strekken tot uitvoering van verdragen. [[link of blokje plaatsen](#)]

De Wrr gaat gelden voor alle wetten en verdragen die na 1 juli 2015 worden bekrachtigd (om heel precies te zijn, op of na 1 juli door de Koning worden getekend).

Blokje uitzonderingsgronden?

Werkwijze

1) Besluit

De Wrr heeft gevolgen voor het wetgevingsproces. Van elke wet moet worden vastgesteld of hij referendabel is. Het besluit daarover wordt door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) genomen als het gaat om gewone wetten en door de minister van Buitenlandse Zaken (BuiZa) als het gaat om goedkeuringswetten en de stilzwijgende goedkeuring van verdragen.

In beide gevallen worden de besluiten genomen in overeenstemming met de minister die het aangaat. Het besluit wordt "onverwijld" genomen nadat de Koning het wetsvoorstel heeft bekrachtigd, respectievelijk nadat de stilzwijgende goedkeuring is verleend. Daarom moeten de betrokken ministeries al in een eerder stadium contact hebben over de vraag of over een wet of verdrag een referendum kan worden gehouden.

Dit vergt nauwe samenwerking tussen BZK en BuiZa enerzijds en de verschillende betrokken ministeries en andere betrokkenen (zoals de beide kamers der Staten-Generaal en het Kabinet van de Koning) anderzijds.

Binnen elk ministerie en binnen de beide kamers der Staten-Generaal en het Kabinet van de Koning is met het oog hierop een zogenaamde referendumcontactpersoon (hierna: RCP) aangewezen. die ervoor zorgt dat het besluit binnen de wettelijke termijnen kan worden genomen en gepubliceerd.

Na bekrachtiging van de wet of het verdrag, publiceert de minister van BZK binnen een week in de Staatscourant zijn besluit of een referendum kan worden gehouden over die wet of dat verdrag.

2) Het inleidende verzoek: binnen 4 weken

Burgers hebben vervolgens 4 weken de tijd om 10.000 handtekeningen te verzamelen. Dit verloopt via de Kiesraad. Als er minder dan 10.000 geldige handtekeningen zijn, kan de wet in werking treden.

Dit betekent dat alle referendabele wetgeving, een andere inwerkingtredingsbepaling heeft, die past binnen de Wrr. De periode van inwerkingtreding wordt ongeveer 8 weken langer. Als geen 10.000 handtekeningen zijn verzameld, kan de wet volgens de inwerkingtredingsbepaling gaan werken

3) Het definitieve verzoek: binnen 6 weken

Zijn er meer dan 10.000 handtekeningen verzameld, dan hebben burgers 6 weken de tijd om 300.000 handtekeningen te verzamelen. Ook dit verloopt weer via de Kiesraad. Zijn er inderdaad meer dan 300.000 geldige verzoeken dan zal een referendum worden georganiseerd. Zijn er minder dan 300.000 geldige verzoeken, dan kan de wet in werking treden.

4) Vaststellen van een datum

De Referendumcommissie stelt binnen een week de datum vast waarop het referendum zal worden gehouden. De datum moet vallen op een woensdag tussen 85 dagen en 6 maanden. Als in dezelfde periode een verkiezing (of een referendum) wordt gehouden, vindt het referendum op dezelfde dag plaats. Juli en augustus zijn referendumvrije maanden.

5) Andere taken van de referendumcommissie

De Referendumcommissie stelt vast hoe de wet op het stembiljet wordt aangeduid. De commissie is daarnaast verantwoordelijk voor de informatieverstrekking over de voorliggende wet. Daarnaast verleent zij subsidie voor het organiseren van het debat over de wet.

6) Organiseren van de stemming

Het organiseren van de stemming is de verantwoordelijkheid van gemeenten. De stemming voor het referendum volgt de procedures voor Tweede Kamerverkiezingen. Ook de kiesgerechtigheid is overeenkomstig die voor Tweede Kamerverkiezingen.

7) Vaststellen uitslag

Op de tweede dag na de stemming maakt de Kiesraad in openbare zitting de uitslag bekend.

8) Het vervolg

De opkomstdrempel bepaalt dat wanneer de drempel van 30% niet wordt gehaald, de wet die aan het referendum is onderworpen zonder meer in werking zal treden. Hetzelfde geldt wanneer de opkomstdrempel is gehaald maar een meerderheid stemt voor de wet. Als de opkomstdrempel wel is gehaald en er bovendien een meerderheid van de opgekomen kiezers tegen de wet heeft gestemd moet een nadere afweging worden gemaakt door de wetgever. Er moet dan hetzij een wetsvoorstel worden ingediend om de wet alsnog in werking te laten treden, hetzij een wetsvoorstel worden ingediend om de wet in te trekken.

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: dinsdag 8 december 2015 9:21
Aan: [Redacted]@ziggo.nl
Onderwerp: RE: [Redacted] inzake minder Stembureaus bij Referendum

a
a
a
a
a

Geachte mevrouw [Redacted]
Hartelijk dank voor uw mail.

Voorop staat dat het kabinet het belangrijk vindt dat het referendum zorgvuldig wordt voorbereid en uitgevoerd, en dat het toegankelijk is voor de kiezers. Het kabinet stelt totaal €20 miljoen ter beschikking aan gemeenten voor de voorbereiding en uitvoering van het referendum. Dat is weliswaar minder dan de €42 miljoen die gemeenten blijkens een onderzoek kwijt waren aan de laatste Tweede Kamerverkiezing, maar het kabinet is ervan overtuigd dat een referendum voor minder geld kan worden georganiseerd. Zo geldt, anders dan bij verkiezingen, niet de verplichting dat aan het adres van alle kiezers een kandidatenlijst wordt bezorgd. Ook is het stembiljet aanmerkelijk minder ingewikkeld dan bij verkiezingen (waar meestal sprake is van veel deelnemende partijen met grote aantallen kandidaten). Dat vereenvoudigt het telproces en maakt dat er minder tellers nodig zijn.

Daar komt bij dat het kabinet het belangrijk vindt dat het referendum kostenefficiënt wordt georganiseerd (onder waarborging van een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering, en van toegankelijkheid voor de kiezers). Belangrijkste reden daarvoor is dat niet is te voorspellen hoe vaak er in de toekomst een referendum zal worden gehouden. Het is goed mogelijk dat er meerdere referenda per jaar zullen moeten worden georganiseerd. Het zou dan al snel een zeer kostbare aangelegenheid worden als elk van die referenda op dezelfde wijze wordt voorbereid en uitgevoerd als een 'reguliere' Tweede Kamerverkiezing.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature block]

a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Afdeling [Redacted]
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06- [Redacted]

a
a

Van: [Redacted]@ziggo.nl [mailto:[Redacted]@ziggo.nl]
Verzonden: donderdag 3 december 2015 19:27
Aan: [Redacted]
Onderwerp: [Redacted] inzake minder Stembureaus bij Referendum

a
a
a

--- Original Message ---
From: [Redacted]@ziggo.nl
Received: 12/3/15 1:14:53 PM CET
To: Informatie Rijksoverheid
Subject: Minder Stembureaux bij Referendum 6-4-2016

a

Referring website:

Aard van uw vraag: Privé
Aanspreekvorm: Mevrouw

Naam: [REDACTED]

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Organisatie: Nederlandse Volk

Onderwerp: Minder Stembureaux bij Referendum 6-4-2016

Vraag:

ik heb partijen van de Tweede Kamer een e-mail gestuurd inzake minder Stembureaux bij Referendum 6-4-2016 en ik kreeg hun antwoord maar ook dat ik het maar bij u moest neerleggen. Hierbij dan:::

Geachte mevrouw [REDACTED]

a
a
a

a

Hartelijk dank voor uw bericht aan de VVD Tweede Kamerfractie. Ik kan niet voor de heer Plasterk spreken, dus dan zou ik u willen aanraden om even contact op te nemen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-binnenlandse-zaken-en-koninkrijksrelaties/inhoud/contact-met-bzk>

Hopende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

a

Original Message Follows: -----

Geachte voorlichter,

dat is nou precies wat ik bedoel! Er wordt onderscheidt gemaakt tussen wat de Regering wil en wat het Volk de burgers willen.

Tevens wordt er denigrerend gedaan over wat het volk wil. Het volk/de burgers willen gehoord worden!

Waarop baseert heer Plasterk zijn visie???

Er gaan miljarden de deur uit aan "fouten en foutieve inzichten en zakkenvullende zogenaamde topfunctionarissen", maar voor

een referendum dat het volk/de burgers willen wat van echt wezenlijk belang is, daar gaat u/de regering/heer Plasterk

op bezuinigen. Dat is hoogmoedige discriminatie en schending van de Mensenrechten!

[REDACTED]

a

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: donderdag 27 augustus 2015 17:04
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: Toelichting standpunt Kiesraad inzake handtekening referendumverzoek

a

a

Beste [Redacted]

a

In reactie op het verzoek van minister Plasterk om een nadere toelichting op het standpunt van de Kiesraad inzake de ondertekening van verzoeken tot het houden van een referendum bericht ik je, na overleg met de voorzitter van de Raad, het volgende.

De Wet raadgevend referendum (de Wrr) bepaalt dat een verzoek tot het houden van een referendum wordt ingediend door onder andere een handtekening op een lijst of een fotokopie daarvan te plaatsen (artikelen 29 lid 3 en 41 lid 3 van de Wrr). De Kiesraad stelt de lijsten voor het indienen van een verzoek beschikbaar op referendumovereenwet.nl en controleert de verzoeken bij het houden van een steekproef digitaal met de Referendum Applicaties (de RAPP), die ontwikkeld zijn met het oog op een zorgvuldige verwerking binnen de wettelijke beslistermijn.

Uit de wet, noch uit de toelichting, volgt of een zogeheten 'natte' handtekening noodzakelijk is. 'Natte' handtekeningen en 'niet originele' handtekeningen – zoals een afschrift – maken voor de controle op de betrouwbaarheid en identificatie geen verschil. De Kiesraad controleert of handtekeningen voldoende betrouwbaar overkomen, maar kan de handtekeningen niet toetsen met het origineel. Alleen kiezers die buiten Nederland wonen dienen hun Nederlanderschap aan te tonen met bijvoorbeeld met een kopie van hun identiteitsbewijs. Verder zijn 'natte' en 'gewone' handtekeningen in de Referendum Applicaties vrijwel niet te onderscheiden.

Voor een gewone elektronisch handtekening die aan een lijst is toegevoegd, zoals een foto, geldt hetzelfde. Die kan gelet op het voorgaande ook worden gebruikt. Er worden nog andere vormen van elektronische handtekeningen onderscheiden. Bijvoorbeeld handtekeningen die met een certificaat of op cryptografische wijze zijn verbonden met de afzender. Die handtekeningen kunnen niet worden gebruikt, omdat ze op papier komen te vervallen terwijl de lijsten met verzoeken bij het ontbreken van AMvB – als bedoeld in artikel 31, eerste lid, van de Wrr – niet op elektronische wijze kunnen worden ingediend, maar alleen per post.

In een overleg naar aanleiding van de te ontwikkelen Geenstijl app op geenpeil.nl is bovenstaande zienswijze met collega's van het ministerie van BZK gedeeld. We zijn daarin niet gestuit op wettelijke bezwaren. Op enkele vragen van burgers over de rechtsgeldigheid van een verzoek dat via geenpeil.nl wordt ingediend, heeft het secretariaat van de Kiesraad samengevat het volgende geantwoord. Wij houden geen toezicht op initiatieven van derden om een verzoek in te kunnen dienen. Het verzoek moet uiteindelijk op papier worden ingediend met het daarvoor bestemde formulier. Of de handtekening bij een verzoek met de pen wordt gezet, of met een digitale afbeelding wordt toegevoegd, maakt geen verschil voor de geldigheid van het verzoek.

Conclusie: zowel natte handtekeningen, niet originele handtekeningen als gewone elektronische handtekeningen zijn toegestaan. Het feit dat een verzoek uiteindelijk op papier moet worden ingediend, sluit geavanceerdere vormen van elektronische handtekeningen uit.

Mocht de minister naar aanleiding van bovenstaande nog de behoefte voelen om de heer Kummeling te spreken, dan stel ik voor dat de minister hierover contact met hem zoekt.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

a

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: dinsdag 13 oktober 2015 14:58
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: po a.s. woensdag, stuk referendum
Bijlagen: memo po 14 okt 15, onderwerp referendum.docx; Wet raadgevend referendum.docx

a

a

[Redacted]

a

Excuus voor de later aanlevering. Bijgaand het stuk voor het po van morgen, plus bijlage, inzake referendum

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

Afdeling [Redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Zuidtoren verdieping [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

a

T 06- [Redacted]
[Redacted]

a

Minister BZK

BDF

Contactpersoon

T 06

Datum

13 oktober 2015

a
a
a

memo

PO Minister BZK - DGBK, onderwerp referendum

Woensdag 14 oktober 2015 van 11.30 – 12.00 is er PO Minister BZK – DGBK. Met betrekking tot het referendum over de goedkeuring van de associatieovereenkomst EU – Oekraïne is er behoefte om een drietal zaken met u te bespreken:

- 1) Informatievoorziening aan de kiezers in verband met het uitbrengen van hun stem op de dag van het referendum;
- 2) Financiële compensatie voor gemeenten in verband met het organiseren van het referendum;
- 3) Datum referendum.

1. Informatievoorziening aan de kiezers in verband met het uitbrengen van hun stem op de dag van het referendum

In aanloop tot de dag van stemming bij een verkiezing wordt door BZK via advertenties op TV, radio, kranten, banners op internet, abriposters voorlichting gegeven over de dag van stemming en wat de kiezer mee moet nemen naar het stemlokaal. Op de website www.verkiezingen-jaartal-.nl is daarnaast informatie te vinden over stemmen bij volmacht, kiezerspassen, etc. Ook wordt via de website de posters, radiospots, banners aan gemeenten beschikbaar gesteld ten behoeve van de informatievoorziening in lokale media.

De informatie voorziening start circa 6 weken voor de dag van stemming.

Kiezers in het buitenland worden al veel eerder geïnformeerd over aanstaande verkiezingen. Kiezers op Sint Maarten, Aruba en Curaçao die als kiezer staan geregistreerd in het zogenoemde semi-permanent register zijn reeds per brief of e-mail gewezen op de mogelijkheid dat zij zich kunnen registreren voor het (mogelijke) referendum. De gemeente Den Haag schrijft de overige Nederlanders in het buitenland aan, zodra de datum van het referendum bekend is. Daarnaast moeten de overige Nederlanders in het buitenland geïnformeerd worden over het feit dat zij zich kunnen registreren, dit gebeurt via banners op websites die door die groep veel bezocht worden. Bij voorkeur worden de banners zo spoedig mogelijk nadat de datum van stemming bekend is geplaatst. De reden hiervoor is dat de registratieperiode voor Nederlanders in het buitenland beperkt is tot 6 weken voor de dag van stemming. Daarover moet men actief door de overheid geïnformeerd worden. Als men zich niet op tijd registreert kan men ook niet stemmen.

Dat Nederlanders in het buitenland moeten worden geïnformeerd over de

registratie vloeit voort uit de Kieswet en Wrr. Immers de potentiële kiezers kunnen anders niet weten tot wanneer de registratieperiode loopt. Dat is anders voor de Nederlanders in Nederland die automatisch een oproep krijgen van de gemeente om te stemmen.

Datum
13 oktober 2015

2. Financiële compensatie voor gemeenten in verband met het organiseren van het referendum

Met Financiën is overeengekomen dat er per referendum €25 mln. beschikbaar is. Dit betekent dat er voor de gemeenten via het gemeentefonds €20 mln. ontvangen voor het organiseren van het referendum, waarvan € 0,8 mln. voor de Gemeente Den Haag voor het organiseren van de verkiezingen voor de kiezers in het buitenland. De rest van de 25 mln. is nodig voor het de commissie raadgevend referendum, BZK en de Kiesraad. Dit bedrag is nog niet openbaar gemaakt, maar al wel aan de VNG meegedeeld. De VNG vindt het bedrag te weinig, een "reguliere" verkiezing kost circa 42 mln. BZK heeft in kaart gebracht welke kostenposten zich bij een referendum ten opzichte van een reguliere verkiezing niet voordoen en op welke posten bezuinigd kan worden, opdat gemeenten binnen het beschikbare bedrag het referendum kunnen organiseren. De conclusie is dat binnen het bedrag van € 20 mln. na aftrek van het deel voor de Den Haag en vaste kosten die de gemeenten hoe dan ook hebben (drukken en verspreiden stempassen) circa €12 mln "vrij" beschikbaar is. Normaal is € 28 mln "vrij" beschikbaar. Of gemeente dit bedrag overschrijden of daar binnen blijven, is voornamelijk afhankelijk hoeveel stembureau men inricht.

Aan de VNG zal een brief worden gestuurd (concept bijgevoegd) waarin het bedrag van € 20 mln. wordt genoemd. Ook wordt aangekondigd dat BZK op korte termijn een overleg met een aantal gemeentelijke vertegenwoordigers organiseert om met hen door te denken over de wijze waarop voor dit bedrag zo effectief en efficiënt mogelijk de stemming voor het referendum kan worden georganiseerd. Ook de VNG wordt hiervoor uitgenodigd. Het is ligt voor de hand dat in dat traject ook de besparingsmogelijkheid door het inrichten van minder stembureaus genoemd gaat worden. Voornemen is om gemeenten in een later stadium, bij het toesturen van de (gebruikelijke) circulaire in aanloop te de verkiezingen (referendum) op deze besparingsmogelijkheid te wijzen.

3 Datum referendum

De referendumcommissie stelt na overleg met de minister van BZK de datum van stemming van vast. Dat moet de commissie doen binnen één week nadat het besluit van de Kiesraad over de definitieve verzoeken onherroepelijk is geworden. Vraag is of en zo ja u naar aanleiding van de bespreking vorige week vrijdag in de MR uw voorkeur voor de datum wilt preciseren.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
T.a.v. Mw. [redacted] a
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

DGBK

[redacted] in a

www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Contactpersoon

[redacted] a

Kenmerk
2015-0000591799

Uw kenmerk

Datum 9 oktober 2015
Betreft Wet raadgevend referendum

Geachte mevrouw [redacted] a

Al eerder sprak ik met u over de stemming voor het raadgevend referendum. Sinds 1 juli kunnen burgers op grond van de Wet raadgevend referendum het initiatief nemen een referendum aan te vragen over nieuwe, nog niet in werking getreden wetgeving. Als voldoende mensen een verzoek indienen moet een referendum plaatsvinden. Bij brief van 23 juni 2015 zijn gemeenten over de inhoud van de wet geïnformeerd.

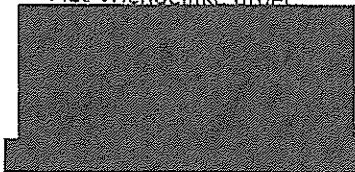
Door deze (initiatief)wet komt er een nieuwe taak bij voor gemeenten, die alleen inzet zal vergen in het geval er ook daadwerkelijk een referendum moet worden georganiseerd. Op het moment dat er een referendum plaatsvindt, komt via het gemeentefonds een bedrag van € 20 mln. beschikbaar voor het organiseren van de stemming, inclusief taken van de gemeente Den Haag voor kiezers in het buitenland. Ik heb u hierover eerder geïnformeerd tijdens een van onze reguliere overleggen.

Nu de voortekenen uitwijzen dat het eerste referendum mogelijk al snel moet worden georganiseerd, zullen wij ook de gemeenten hierover informeren. Indien het referendum over het associatieverdrag met de Oekraïne doorgang vindt, zullen de gemeenten voor het einde van het jaar een circulaire ontvangen waarin zij worden geïnformeerd over de benodigde voorbereidingen voor het referendum. Ik heb het voornemen om daarbij ook informatie op te nemen met betrekking tot het bedrag dat wordt toegevoegd aan het gemeentefonds voor het organiseren van een referendum.

Op korte termijn organiseert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een overleg met een aantal gemeentelijke vertegenwoordigers om met hen door te denken over de wijze waarop voor dit bedrag zo effectief en efficiënt mogelijk de stemming voor het referendum kan worden georganiseerd. Ook de VNG is hierbij van harte uitgenodigd.

Datum
9 oktober 2015
Kenmerk
2015-0000591799

Met vriendelijke groet

a

Directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: donderdag 10 september 2015 13:18
Aan: [Redacted]
Onderwerp: afspraak raadgevend referendum

a
a
a

Beste [Redacted] en [Redacted]

a

In het kernteam-overleg van afgelopen maandag is het vraagstuk rondom de financiering van het raadgevend referendum kort aan bod geweest. Toen werd de conclusie getrokken dat het noodzakelijk is over dit onderwerp op het niveau van afdelingshoofden nadere afspraken te maken.

Ik wil daarom graag een afspraak (laten) plannen op de korte termijn tussen [Redacted] [Redacted] Ik zou graag zijn secretaresse laten benaderen, Kunnen jullie mij de contactgegevens verschaffen?

a

[Redacted] adviseerde mij tijdens haar vakantie contact te zoeken met [Redacted] indien noodzakelijk. Omdat [Redacted] en ik eerder met [Redacted] spraken, adresseer ik deze mail aan jullie beiden. Graag zou ik het gesprek tussen [Redacted] en [Redacted] voorbespreken. Ik neem dan graag collega [Redacted] mee. Is het verstandig te kijken of wij gevierden een afspraak kunnen plannen? Gezien de actualiteit van de huidige verzoeken om een referendum, hoop ik dat het lukt dit gesprek al volgende week in te plannen.

a
a
a

Met vriendelijke groet, [Redacted]

a

[Redacted]

a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financien

a

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [Redacted]
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

Aanwezig: ma t/m vrij, uitgezonderd de woensdag.
telefoon: 06 [Redacted]
bqg:070 [Redacted]

a

www.rijksoverheid.nl

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 4 september 2015 16:18
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: input referendum voor kernteam
Bijlagen: inzet referendum.docx

a
a
a

Dag allemaal,

De annotatie voor [redacted] voor het kernteam is al via digidoc eind van de ochtend door gezet met onderstaande tekst:

a

Kosten raafgevend referendum (niet geagendeerd, maar kan door u worden ingebracht)

Met de VNG wordt nog conform artikel 2 Fvw gesproken over de onderbouwing van de kosten van het raadgevend referendum. Op dit punt is echter geen voortgang geboekt met de medewerkers van de VNG. Gelet hierop is een procesafpraak nodig hoe dit verder te doen.

b

[redacted] Aan u de keuze om dit tijdens het kernteam of later in de week in uw PO met mevrouw [redacted] te bespreken.

Ik zou nu maandag maar afwachten. Ik verwacht dat het door de VNG wordt aangekaart en [redacted] voorstelt in zijn PO met [redacted] te bespreken hoe verder.

@ Bureau DG, graag zelf inschatting maken of [redacted] bijgevoegde achtergrondinfo nog wilt ontvangen.

[redacted]

b

Groet,

[redacted]
.....
[redacted]
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a
a

.....
T 06 [redacted]
b.g.g. secretariaat 070 [redacted]
[redacted]
<http://www.rijksoverheid.nl>

a
a
a

.....
Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 4 september 2015 15:06
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: input referendum voor kernteam

a
a

[redacted] Graag stem ik nog even met jullie af of jullie je in mijn inbreng kunnen vinden

a

[redacted] graag hoor ik of je hier mee verder kunt of dat er nog aanvullingen nodig zijn.

a

Groet, [redacted]

a

[redacted]

a

.....
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën

a

[redacted]
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [redacted] etage
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

a

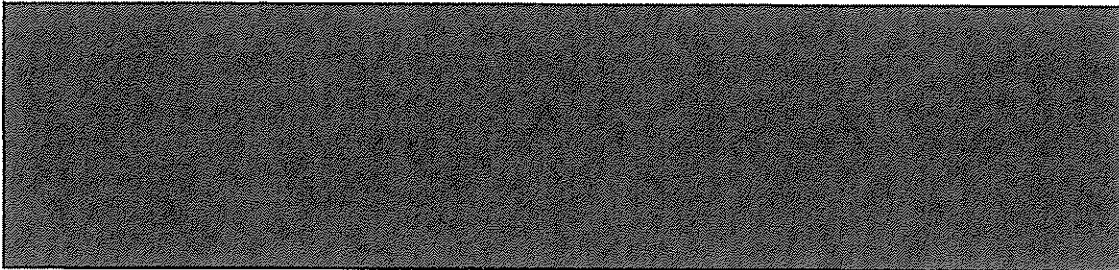
.....
Aanwezig: ma t/m vrij, uitgezonderd de woensdag.
telefoon: 06 [redacted]
bqg:070 [redacted]

a

[redacted]
www.rijksoverheid.nl

Voorgeschiedenis:

- Bij de behandeling van de initiatiefwet is weliswaar benoemd dat het uitvoeren van de Wrr kosten met zich meebrengt, maar is geen financiering geregeld.
- Er zijn in de Kamer wel bedragen genoemd, maar die waren gebaseerd op het enige landelijke referendum dat NL tot nu toe heeft georganiseerd, namelijk het referendum over de Europese grondwet in 2005. Toen werd er nog elektronisch gestemd.
- Bij voorjaarsnota is met Financiën een bedrag afgesproken dat per referendum beschikbaar komt. Dat gaat om een totaalbedrag van 25 mln., waarvan 10% door BZK moet worden gefinancierd. Van dit bedrag is € 20 mln. beschikbaar voor gemeenten. € 800.000 daarvan is nodig voor de speciale taken van de gemeente Den Haag voor het uitvoeren van de registratie van kiezers in het buitenland. De overige € 5 mln. gaat voornamelijk naar de referendumcommissie, de Kiesraad, en naar de uitvoering door BZK.

b

- Uiteindelijk is bij voorjaarsnota dus het bedrag van € 25 mln. per referendum overeengekomen., waarvan 20 mln. voor gemeenten beschikbaar is.
- [redacted] heeft [redacted] het signaal gegeven dat € 20 mln. het bedrag is waarvoor referendumverkiezingen moeten worden georganiseerd en haar gevraagd constructief mee te denken.
- Ambtelijk VNG heeft de bal weer teruggesteeld, en vraagt aan BZK dan maar te schetsen wat er anders moet als het voor dit bedrag moet worden georganiseerd. Het signaal aan [redacted] is niet bij hen terechtgekomen en ook [redacted] zelf geeft nu aan dat ze daaraan geen herinnering heeft

a

a
a

Agenderen Bofv

- De VNG stelt voor om het onderwerp te agenderen in het Bofv
- Insteek van de VNG zal waarschijnlijk zijn dat voor dit bedrag geen referendum kan worden georganiseerd of dat stevige ingrepen nodig zijn.

Inbreng kernteam:

- Het organiseren van de stemming voor het referendum is een nieuwe taak voor gemeenten. Er komt daarom, conform art. 2 gemeentewet, geld beschikbaar voor de uitvoering. Omdat er alleen taken zijn uit te voeren wanneer het tot een referendum komt, is het uitgangspunt dat het geld wordt toegevoegd aan het gemeentefonds wanneer duidelijk wordt dat een referendum georganiseerd moet worden.
- Het bedrag dat beschikbaar komt is taakstellend. Er is geen ruimte om meer geld te claimen voor het organiseren van de stemming of voor bijstelling omhoog naderhand
- Het beschikbare budget is € 20 mln, daarbinnen vallen ook de taken van de gemeente Den Haag voor de taken rondom het stemmen in het buitenland.
- Het organiseren van de stemming voor een referendum kan "magerder" zijn dan bij het organiseren van de stemming voor verkiezingen. Doordat er een minder ingewikkeld

stembiljet is en de telling makkelijker verloopt, zal de gang van zaken op het stembureau en gedurende de telling, eenvoudiger zijn.

- Een aantal kosten die voor reguliere verkiezen wel worden gemaakt, kunnen bij het referendum vervallen. Bijvoorbeeld het plaatsen van stemborden, het versturen van kandidatenlijsten en het inzetten van tellers.
- De Kieswet vereist dat per gemeente ten minste een stembureau wordt ingericht, en dat per stembureau drie stembureauleden aanwezig zijn. Ook de openingstijden van het stembureau liggen vast. Voor de uitvoering van de wettelijke taken is het budget dus zeker afdoende.
- Het uitgangspunt is dus niet dat voor 20 mln. een referendum wordt georganiseerd waarvoor dezelfde keuzes worden gemaakt als bij verkiezingen.

[redacted] [redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 8 september 2015 10:06
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: samenvatting kernteam?

a

a

a

Dank jullie, ik heb het meegenomen!

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 8 september 2015 10:00
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: samenvatting kernteam?

a

a

a

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 8 september 2015 9:41
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: samenvatting kernteam?

a

a

Hi [redacted]

a

Het is maar kort besproken (we waren ver door de tijd). Zie hieronder mijn aantekeningen van het kernteam:

Rondvraag raadgeven referendum

- [redacted] als het moet zoals bij verkiezingen dan halen we niet met EUR 20 mln.
- [redacted] we kunnen kosten ook beperken, niet overal stembureaus, etc.
- [redacted] we praten nu nog op te laag niveau beleidsmedewerker. Laten we dit iets hoger opschalen
- [redacted] beantwoord de vraag wat kan je doen voor EUR 20 mln.
- [redacted] referendum eu Ukraine, vanwege steun GeenStijl gaat dit hard.

a

a

a

a

a

Afgesproken is dat op het niveau van [redacted] [redacted] (VNG) en [redacted] nu eerst verder wordt gesproken en in principe niet op het BOFv. Maar omdat ze niet helemaal definitief bevestigde er niet over te zullen beginnen op het BOFv, wilde [redacted] graag een kleine annotatie voor het geval dat, waarin wordt verwezen naar deze afspraak. Ik heb er nu dit van gemaakt. Mocht je wijzigingen hebben, dan ontvang ik die graag binnen 30 min, daarna gaat het de lijn in.

a

a

A. Kosten raadgevend referendum (mogelijke inbreng door VNG) woordvoering minister BZK

Inbreng minister BZK

- U kunt verwijzen naar de afspraak gemaakt in het Kernteam interbestuurlijke verhoudingen van 7 september 2015. Hierin is afgesproken dat BZK en de VNG eerst verder praten op het niveau van afdelingshoofden over hoe de stemming voor het referendum kan worden georganiseerd binnen het beschikbare budget van 20 mln per ~~hoe een eventueel raadgevend referendum moet worden bekostigd~~.
- De VNG lijkt te neigen naar het standpunt dat dit bedrag te weinig is voor het organiseren van de stemming voor het referendum, de oproep aan de VNG is vooral om mee te denken hoe de stemming voor een referendum binnen dit budget kan verlopen.
- Dit onderwerp is nog niet rijp voor bespreking op het BOFv.

Achtergrond

- Bij de behandeling van de (initiatief) Wet raadgevend referendum is weliswaar benoemd dat het uitvoeren van de Wrr kosten met zich meebrengt, maar is geen financiering geregeld.

- Bij voorjaarnota sprak u met uw collega Dijsselbloem af dat per raadgevend referendum een bedrag beschikbaar komt. Van dit bedrag is 20 mln. beschikbaar voor de uitvoering van de taken voor gemeenten.
- Met de VNG wordt nog conform artikel 2 Financiële verhoudingswet gesproken over de onderbouwing van de kosten van het raadgevend referendum. Op dit punt is echter weinig voortgang geboekt met de (beleids) medewerkers van de VNG.
- In het hoogambtelijke vooroverleg op het BOFv (zijnde het Kernteam interbestuurlijke verhoudingen van 7 september 2015) is afgesproken om voor nu op te schalen naar het niveau van afdelingshoofden.

Groet,

[Redacted]

Van: [Redacted]

Verzonden: dinsdag 8 september 2015 9:28

Aan: [Redacted]

Onderwerp: samenvatting kernteam?

Hallo [Redacted]

Maak jij een verslag van wat gewisseld is in het Kernteam?

Ik ben vooral geïnteresseerd in het raadgevend referendum. Wil ook graag weten of dit nog nader wordt geagendeerd voor het Bofv, of dat het nu afdoende aandacht heeft gekregen.

Met groet, [Redacted]

[Redacted]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën

[Redacted]

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | [Redacted] etage
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

Aanwezig: ma t/m vrij, uitgezonderd de woensdag.
telefoon: 06 [Redacted]
bpg:070 [Redacted]

[Redacted]

www.rijksoverheid.nl

a

a

a

a

a

a

a

a

a

[redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 27 augustus 2015 15:14
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Opschalen / Signaal: VNG en financiering taken referendum

a
a
a
a

Ik signaleer een knelpunt waar ik op dit moment niet uitkom:

Voor de financiering van de referendumtaken is zoals je weet een beperkt budget beschikbaar; bij Voorjaarsnota is besloten dat voor gemeenten 20 mln. beschikbaar is (terwijl voor de Commissie van Beek is becijferd dat gemeenten 42 mln uitgeven voor reguliere verkiezingen).

[redacted] heeft [redacted] [redacted] hierover geïnformeerd en verzocht om coöperatief mee te denken hoe van dit bedrag een referendum kan worden georganiseerd. [redacted] [redacted] en heb ik contact gezocht met de VNG. [redacted] [redacted] en ik spraken voor de zomer met [redacted] [redacted] (beleidsverantwoordelijke [redacted] [redacted] was toen op vakantie en ik zou weg zijn na haar terugkomst). [redacted] sprak het voornemen uit met een aantal experts naar de consequenties willen kijken en het wellicht bij een van de volgende bestuurlijke overleggen te willen agenderen.

a
a
a
a

[redacted]

b

Het eerstvolgende Bofv is op maandag 14 september. Dat lijkt me wel te vroeg. Wel moeten we op korte termijn met de VNG rond zien te komen hoe we hiermee omgaan. Wellicht is het dreigen eerste referendum ook een kans in de gesprekken met de VNG, als moment om te leren en te meten.

Vanuit [redacted] is opgeroepen vooral de gemeente te vragen "laat maar zien wat voor verkiezingen je kunt organiseren voor dit geld", hij heeft expliciet aangegeven nu geen onderzoek vanuit BZK te willen starten maar de vraag bij de gemeenten neer te willen leggen.

a

[redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 27 augustus 2015 11:48
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a
a
a

Ik weet niet of het bij jou bekend is maar voor de volledigheid. Het eerstkomende Bofv (bestuurlijk overleg fin verhoudingen) is maandag 14 september.

[redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 24 augustus 2015 17:01
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a
a

Vanmiddag had ik telefonisch contact met [redacted] van de VNG, zij gaat morgen op vakantie voor 6 weken. Begin juli hadden [redacted] en ik een gesprek met [redacted] ik stuurde een verslag van dat gesprek aan [redacted] op 8 juli.

a
a

Het gesprek verliep moeizaam. Ten eerste natuurlijk omdat het bedrag dat beschikbaar is lager is dan dat wat uit eerdere onderzoeken naar de kosten voor verkiezingen kwam. Daarnaast omdat [redacted] het idee heeft dat de VNG niet wordt geïnformeerd en niet is betrokken bij de onderhandelingen over het beschikbare bedrag. Nu heb ik haar al eerder geïnformeerd dat dat ook niet gebruikelijk is in onderhandelingen voor de voorjaarsnota. Het feit dat [redacted] heeft geïnformeerd en zij toezegde constructief mee te denken is bij haar niet aangekomen en zij geeft aan dat [redacted] hierover niets heeft te zeggen omdat we bij [redacted] moeten zijn.

a
a
a
a

[redacted] zegt dat de VNG zich niet herkent in de samenvatting van het gesprek dat [redacted] en ik met [redacted] voerden. Wat haar betreft ligt de bewijslast bij BZK, wij moeten zorgen voor een onderzoek waarin wordt aangegeven op welke punten besparingen mogelijk zijn. Volgens [redacted] is dat de gebruikelijke gang van zaken.

a
a

[redacted] De DG heeft eerder gezegd dat mij graag zou zien dat de gemeenten inzichtelijk maken welke verkiezingen voor dit bedrag kunnen worden georganiseerd. Hoewel het begin van de zomer dus leek alsof de VNG daartoe bereid was, lijkt dat nu toch niet het geval.

b

[redacted] zag nog een aantal andere opties, bijvoorbeeld om via de lobby te pleiten voor meer geld, of door simpelweg te weigeren het stemproces te organiseren als dit het bedrag is. Wil het voorleggen aan de VNG commissies. Maar zij lijkt niet bereid om mee te denken over de manier waarop het wel georganiseerd kan worden voor dit geld.

a

Wat mij betreft gaan we het gesprek verder voeren met de vervangers van [redacted] ([redacted] [redacted] en [redacted] en sturen we aan op agenderen een volgend bestuurlijk overleg. Graag hoop ik dat jullie meedenken over de manier waarop we dat het beste doen.

a
a

Met groet, [redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 11 augustus 2015 13:25
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a
a

Hoi [redacted]

a

Ik denk dat jij terug bent van vakantie. Zullen we nog even contact hebben? Ik heb volgende week donderdag in de middag tijd. Hoe is jou agenda?

Groet,
[redacted]

a

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 9 juli 2015 15:01
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a
a

Dag [redacted]
Laten we na jou vakantie even koffie drinken. Ik ga eind augustus weg.

a

Groet,

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 9 juli 2015 14:51
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: overleg VNG BZK financiering taken referendum

Hallo [redacted]

Kort geleden sprak ik met jullie [redacted] [redacted] over de beschikbare gelden voor de uitvoering van het stemproces in geval van een referendum. Ik zag ook dat het onderwerp aan bod was gekomen in de NVVB-commissie.

Het is in ieder geval zo dat het geld alleen beschikbaar komt als een referendum moet worden georganiseerd. Dus niet per jaar. Die vraag kan ik vast beantwoorden.

Ik begreep van [redacted] dat hij het voornemen had met een aantal experts naar de consequenties willen kijken en het wellicht bij bestuurlijk overleg zullen agenderen. Ik hoop dat je me kunt informeren over hoe eea gaat lopen.

Ik ben de komende 4 weken even afgesloten van de wereld, maar zal in het begin mijn mail nog wel even raadplegen.

Met groet, [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 24 juni 2015 10:49
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

[redacted] ik zie de afwezigheidsmelder van [redacted] met vakantie tot 29 juni...

Mvg,

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 24 juni 2015 10:47
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

[redacted] ik kan vrijdag niet maar ik heb een uitstekende vervanger gevonden in de persoon van mijn collega [redacted] [redacted] ([redacted]). Hij kent [redacted] [redacted]. Als er stukken zijn, graag naar hem toesturen.

@ [redacted] het overleg is van 14 tot 15 uur, vrijdag 26 juni, locatie nader te bepalen

@ [redacted] ik veronderstel dat jij over de inhoud contact hebt met [redacted]

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeente

[Redacted]

a

Van: [Redacted] [mailto:[Redacted]]
Verzonden: dinsdag 23 juni 2015 21:49
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a

a

Beste [Redacted]
Ik heb een nieuwe afspraak gestuurd voor vrijdag a.s. Van 14.00 tot 15.00
Past dat?

a

Vriendelijke groet, [Redacted]

a

-----Original Message-----

From: [Redacted]
Sent: Tuesday, June 23, 2015 01:18 PM W. Europe Standard Time
To: [Redacted]
Subject: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a

a

Heelaas, donderdag gaat mij niet lukken.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

a

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

[Redacted]

a

Van: [Redacted]
Verzonden: dinsdag 23 juni 2015 13:17
Aan: [Redacted]
Onderwerp: RE: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a

a

Ik hoor heel graag of het lukt aanstaande donderdag!

[Redacted]

a

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [Redacted]
Verzonden: vrijdag 19 juni 2015 14:56
Aan: [Redacted]
Onderwerp: overleg VNG BZK financiering taken referendum

a

a

[redacted] [redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: maandag 9 november 2015 10:01 a
Aan: [redacted] a
Onderwerp: RE: Vragen over kosten referendum

Ha [redacted] a

- 1) Het subcluster Burgerzaken is in 2015 € 365 miljoen
- 2) Het wordt verdeeld met de maatstaven: inwoners (85%), minderheden (12%) en vast bedrag (3%)
- 3) BZK was (samen met Financiën) opdrachtgever. De VNG zat in de begeleidingscommissie en heeft positief geadviseerd over de herverdeling die het gevolg was van het groot onderhoud. De onderverdeling van het subcluster naar bijvoorbeeld het onderdeel verkiezingen is daarbij geen expliciet onderdeel van de oordeelvorming geweest omdat het primair een verdeelkwestie was. Enige voorzichtigheid over de mening van de VNG op dit punt is dus gepast naar aanleiding van dit onderzoek.

[redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: vrijdag 6 november 2015 19:34 a
Aan: [redacted] [redacted] a
Onderwerp: RE: Vragen over kosten referendum

Dag [redacted] a

- Nog drie vragen hierover:
- 1) Wat was de omvang van het subcluster Burgerzaken in 2015? (Je hebt wel gezegd dat er 1,7 miljard in het cluster Bestuur zat, maar ik zou graag weten wat het bedrag voor het subcluster was.)
 - 2) Wat is de verdeelsleutel van dit subcluster? Aantal inwoners?
 - 3) Wie was opdrachtgever van het Cebeon-onderzoek? Heeft de VNG zich ook achter dit onderzoek geschaard?

Groet, [redacted] a

Van: [redacted] [redacted] a
Verzonden: donderdag 5 november 2015 14:46 a
Aan: [redacted] [redacted] a
Onderwerp: RE: Vragen over kosten referendum

Ha [redacted] a

Zie hieronder in rood.

[redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: donderdag 5 november 2015 13:55 a
Aan: [redacted] [redacted] a
Onderwerp: Vragen over kosten referendum

Ha [redacted] a

Begin volgende week is er een gesprek tussen enerzijds minister Plasterk en de dgBK en anderzijds de voorzitter van de VNG over de kosten van het a.s. referendum.
Vooruitlopend daarop wordt er morgen een ambtelijk gesprek gevoerd met een drietal gemeenten en de VNG.
In dat kader heb ik een paar vragen.

Discussie

Voor de zekerheid nog even in het kort de discussie: het Rijk stelt €20 miljoen voor gemeenten beschikbaar om het referendum te kunnen voorbereiden en uitvoeren. Daarin is ook €800.000 begrepen voor de gemeente Den Haag (vanwege de kiezers in het buitenland). De VNG vindt dit bedrag veel te weinig, en beroept zich op een rapport van SIRA-consulting (2013), waarin staat dat de voorbereiding en uitvoering van een gemiddelde reguliere verkiezing ruim €42 miljoen kost.

Onze onderbouwing voor het lagere bedrag is dat een goedkopere uitvoering mogelijk is:

- Anders dan bij verkiezingen hoeven bij een referendum geen kandidatenlijsten onder kiezers worden gedrukt en verspreid.
- Er hoeven geen verkiezingsborden te worden geplaatst.
- Het stembiljet is minder ingewikkeld, waardoor de invulling van het stembiljet makkelijker verloopt. Verwacht mag daarom worden dat dit leidt tot minder rijen in stemlokalen, waardoor minder stemlokalen kunnen worden ingericht.
- Ook zal door het eenvoudiger stembiljet de telling makkelijker verlopen. Verwacht mag worden dat het tellen van de stemmen kan worden gedaan door stembureauleden zelf. Er hoeven dus geen tellers te worden ingeschakeld, wat besparingen oplevert voor vergoedingen.

Op basis daarvan heeft [REDACTED] berekend dat in elk geval ruwweg €7 miljoen kan worden bespaard (t.o.v. de €42 miljoen uit het SIRA-rapport). a

Vragen

Nu mijn vragen. In aanvulling op deze onderbouwingen zou [REDACTED] graag een redenering zien vanuit GF-financiering. a

- Hoeveel geld zit er in het GF voor uitvoering van verkiezingen door gemeenten?

Dat is niet bekend. Het uitvoeren van verkiezingen is een onderdeel van het takenpakket binnen het cluster Burgerzaken in het gemeentefonds. In dit cluster zitten ook de kosten voor legesrelevante producten (reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels en verklaringen), de gemeentelijke basisadministratie en overige producten burgerzaken (burgerlijke stand, huisnummering straatnaamgeving). Uit een rapport van Cebeon uit 2011 blijkt dat gemeenten in 2010 ca 3 euro per inwoner in hun eigen begroting hadden opgenomen. In de niet verkiezingsjaren ligt dit waarschijnlijk wat lager met ruim 2 euro per inwoner. Dat levert dus een bedrag op tussen de 35 á 50 miljoen. Dat spoort dus aardig met het rapport uit 2013, alleen kun je niet stellen dat dit in het gemeentefonds zit voor verkiezingen, omdat er nooit een specifieke toevoeging aan het fonds heeft plaatsgevonden voor de uitvoering van deze taak. Gemeenten voeren dit al van oudsher uit.

- Klopt het dat gemeenten dit bedrag jaarlijks uit het GF ontvangen, los van de vraag of er in dat jaar verkiezingen zijn (en hoeveel)? En dat gemeenten met dat bedrag dus alles moeten doen, of het kabinet nu jaarlijks valt of vijf jaar blijft zitten? Kunnen we redeneren dat gemeenten in jaren met weinig of geen verkiezingen (zoals 2013) hebben kunnen sparen/reserveren?

Het bedrag dat er in zit is dus niet aan te geven, maar de middelen die onderdeel uitmaken van het cluster zijn jaarlijks gelijk. Of er wel of geen verkiezingen zijn is niet van invloed. Veel gemeenten egaliseren de lasten door jaarlijks een gelijk bedrag in een reserve te stoppen en hieruit de verkiezingen te financieren. Je kan dus wel stellen dat er in niet verkiezingsjaren wordt gespaard maar dat het bedrag in het cluster op de uitmiddeling is afgestemd. Het sparen is ook noodzakelijk om de huidige reguliere verkiezingen te organiseren. Er is geen reservepot beschikbaar dat voor referenda kan worden ingezet.

- Weet je of het bedrag voor verkiezingen in het GF is aangepast n.a.v. het SIRA-rapport van 2013?

Er heeft geen mutatie in het GF plaatsgevonden op basis van het SIRA-rapport.

- Als jij aanvullend nog suggesties/opmerkingen hebt, houd ik mij aanbevolen.

[REDACTED]

b

[Redacted]

a
a
a

Van: [Redacted]
Verzonden: donderdag 1 oktober 2015 12:28
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: Kosten raadgevend referendum (urgent)

Geachte heer [Redacted]

Eerder is tussen mijn medewerkster [Redacted] enerzijds en vanuit de VNG [Redacted] anderzijds gesproken over de kosten die gemeenten moeten maken wanneer er een raadgevend referendum moet worden georganiseerd. Na het kernteam-overleg van 7 september jl. heeft [Redacted] mij gevraagd met u te overleggen over deze kosten. Uiteindelijk werd mij bij mail van 16 september van [Redacted] gemeld dat u zo'n overleg niet nodig vond, met terugverwijzing naar de eerder betrokken medewerkers.

a
a
a
a
a

Nadat de betrokken medewerkers vervolgens weer met elkaar hebben gesproken, is mij meegedeeld dat de VNG niet verder met BZK wil praten over de door gemeenten te maken kosten en de daarbij te maken keuzen (bijv. over de hoeveelheid stembureau's). BZK zou samen met gemeenten nader onderzoek moeten laten doen.

Ik heb dit standpunt besproken met [Redacted] onze insteek is dat er geen nader onderzoek nodig is, er ligt een helder rapport over de kosten van het organiseren van verkiezingen uit 2013. Gemeenten zullen zelf keuzes moeten maken over het inrichten van het verkiezingsproces rond een referendum; BZK wil daar graag in meedenken en zou het op prijs stellen als de VNG - zoals gebruikelijk - daar ook een rol bij zou willen spelen. Graag verneem ik of u of een collega op basis hiervan op korte termijn het overleg met BZK alsnog zou willen aangaan (waarbij ik er van uit ga dat een gesprek op medewerkersniveau geen nieuwe inzichten meer zal opleveren). Een andere mogelijkheid is dat [Redacted] hierover rechtstreeks contact opneemt met [Redacted] om toch zoveel mogelijk tot een gezamenlijke lijn te komen.

a
a
a

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature block]

a

[redacted] a
Van: [redacted] a
Verzonden: maandag 14 december 2015 15:29 a
Aan: [redacted] a
CC: [redacted] a
Onderwerp: RE: Informatie voor minister t.b.v. debat vanavond
Bijlagen: Informatie t.b.v. debat vanavond.docx

Hoi [redacted] a
Zeker, hierbij een korte nota met een antwoord op de vragen die de minister vanochtend stelde. a
Groet, [redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: maandag 14 december 2015 15:29 a
Aan: [redacted] a
Onderwerp: RE: Informatie voor minister t.b.v. debat vanavond a

[redacted] a
De informatie moet idealiter uiterlijk om 16.00 uur hier zijn omdat de minister er nog tijdig voor het debat kennis van kan nemen. a
Gaat dit lukken? a
[redacted] a

Van: [redacted] a
Verzonden: maandag 14 december 2015 14:36 a
Aan: [redacted] a
Onderwerp: Informatie voor minister t.b.v. debat vanavond a

Dag [redacted] a
Vanochtend vroeg de minister om t.b.v. het debat(je) in de EK over de kosten van het referendum nog een paar dingen uit te zoeken. a
Ik ben nog in afwachting van een paar dingen, maar voor nu alvast de vraag: willen jullie de info per nota, of volstaat een Word-document als bijlage bij een mailtje? a
Groet, [redacted] a

[redacted] a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën
[redacted] a
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag | Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
06-[redacted] a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister Plasterk

a

Directie Bestuur,
Democratie en Financiën

Contactpersoon

T 06-

a

a

Datum

14 december 2015

Kenmerk

2015-0000745346

nota

Informatie t.b.v. debat vanavond

Aanleiding/probleemstelling

Tijdens een p.o. hedenochtend hebt u op enkele onderdelen gevraagd om nadere informatie ten behoeve van het debat in de Eerste Kamer van vanavond over de kosten van het referendum (in het kader van de begroting van BZK/het gemeentefonds). Deze nota voorziet daarin.

Advies/actie

Ik adviseer u kennis te nemen van deze nota.

Betrokken BZK-onderdelen

DGBK/BDF/BI&D.

Toelichting

- U hebt allereerst gevraagd welke norm de gemeente Amsterdam hanteert inzake de afstand tot het dichtstbijzijnde stemlokaal.
Het antwoord: de gemeente Amsterdam streeft ernaar om ten minste één stemlokaal aan te wijzen op 5 à 7 minuten loopafstand van ieder adres. Het gaat hier dus om een *streven*; dit lukt niet in alle gevallen.
- U hebt voorts gevraagd hoeveel stembureaus er in de grote gemeenten bij een aantal recente verkiezingen waren aangewezen op het centraal station en in het stadhuis.
Het antwoord: in de gemeente **Amsterdam** waren er bij de gecombineerde provinciale staten- en waterschapsverkiezingen van 2015 2 stembureaus op het stadhuis en 1 op het centraal station. Deze aantallen golden ook voor de Tweede Kamerverkiezing van 2012.
In de gemeente **Rotterdam** waren er bij de PS-/WS-verkiezingen van 2015 2 stembureaus op station Rotterdam Centraal en 3 in het stadhuis. Bij de TK-verkiezing van 2012 was er 1 stembureau op station Rotterdam Centraal en waren er 2 stembureaus in het stadhuis.
In de gemeente **Den Haag** waren er bij de PS-/WS-verkiezingen van 2015 2 stembureaus op het centraal station en 2 in het stadhuis. Voor de TK-verkiezing van 2012 golden dezelfde aantallen.
- U hebt ten slotte gevraagd wat u precies in beide Kamers hebt verklaard over de verwachte kosten voor gemeenten m.b.t. het voorbereiden en uitvoeren van het referendum.

Datum
14 december 2015
Kenmerk
2015-0000745346

Het antwoord: tijdens de plenaire behandeling van de Wet raadgevend referendum in de Tweede Kamer hebt u het volgende opgemerkt (Handelingen TK 2012-2013, nr. 73, item 11, 10 april 2013): "We taxeren, ook op basis van eerdere referenda, bijvoorbeeld over Europa, dat de organisatie- en uitvoeringskosten voor de gemeenten ongeveer 25 miljoen per keer zullen zijn. Daar komt dan nog wat bij voor de Kiesraad, wellicht Binnenlandse Zaken, en de gemeente Den Haag, in het kader van het stemmen door buitenlanders. Dat kan in de orde van vijf ton zijn. Decentraal kunnen er kosten gemaakt worden. Mocht er gekozen worden voor een opkomstbevorderingscampagne, dan kan dat nog 1,5 miljoen aan kosten per keer met zich brengen. Hetzelfde geldt voor subsidies, mochten die een rol spelen in dit voorstel. De kosten per referendum kunnen 30 miljoen euro bedragen. Het leek mij passend, de Kamer daarop te wijzen."

Politieke context
N.v.t.

Communicatie
N.v.t.

[redacted] [redacted]
Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 juli 2015 14:26
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Geen Stijl: referendum

a

a

a

Hoi [redacted]

a

Wellicht is het je bekend dat Burgercomité-EU samen met Geen Stijl een actie begonnen is om verzoekformulieren voor een referendum te genereren - voor het Associatieverdrag met m.n. de Oekraïne. Dat is dan meteen goed voor een aantal kritische tot verontwaardigde tweets over hoe de indiening van referendumformulieren is geregeld: op papier.

[redacted]

b

http://www.geenstijl.nl/mt/archieven/2015/07/geenpeiltv_handleiding_papiere.html

Vooralsnog is de kritiek, voor zover die 'geadresseerd is, op ons gericht. Maar dat zou op enig moment richting BZK c.q. de minister kunnen afbuigen. Per slot van rekening is het een besluit geweest van de minister geweest om het zo te doen, en hebben wij overigens eerder geadviseerd om het proces te digitaliseren, mits met voldoende waarborgen omkleed. Zie <https://www.kiesraad.nl/nieuws/advies-besluit-raadgevend-referendum> *

Leek me goed om dit aan jou te melden, mocht je hier vragen over krijgen.

Groet,
[redacted]

a

[redacted]

a

.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T [redacted]
E [redacted]
W www.kiesraad.nl

a

FOLLOW US ON